

Novice iz Moravške doline

GLASILO OBČINE MORAVČE / MAJ 2021 / ŠTEVILKA 4 / LETNIK XXII

4

2021

Še korak bližje Doma za starejše občane / str. 6

V sredo, 26. maja, je dr. Milan Balažič s položitvijo temeljnega kamna Doma starejših občanov v Moravčah obenem odprl novo poglavje v zgodovini občine Moravče.

Covid-19 iz prve roke / str. 19

Epidemija koronavirusne bolezni je vse zaznamovala – socialno, čustveno, tiste, ki so zboleli ali skrbeli za ozdravele, tudi telesno. Zdravstveno osebje, predvsem tisti, ki delajo s covid-19 bolniki, pa vse te stiske in obremenitve nosijo vsak dan.

Znana Moravčanka Marija Grilj Ivanuš / str. 28

Na Minko Grilj, v Ameriki znano kot Mary Grill Ivanusch, smo lahko ponosni. Bila je izjemno ustvarjalna Slovenka v ZDA: publicistka, igralka, operna pevka in urednica.

Prva pomoč – temeljni postopki oživljanja / str. 35

Če se znajdemo ob osebi, ki potrebuje pomoč zaradi poškodbe, poslabšanja kronične bolezni ali nenadnega in nepričakovanega kritičnega stanja, je potrebno hitro ukrepati. Najslabše, kar lahko v takšnem primeru naredimo, je, da ničesar ne naredimo.

DAN DRŽAVNOSTI

OBČINA MORAVČE

vabi na slavnostno prireditev ob
prazniku dneva državnosti in
30-letnici samostojne države
Slovenije

v četrtek, 24. 6. 2021, ob 21. uri
v središču Moravč.

**KULTURNI PROGRAM BODO
OBLIKOVALA DOMAČA
KULTURNA DRUŠTVA.**

Vabljeni!

Občankam in občanom čestitam ob **Dnevu državnosti**, ki ima letos še poseben čar, saj slavimo **trideset let** samostojne države. Bodimo ponosni na svojo dediščino, na svoj kraj, na Moravško dolino, na svojo občino, na lastno državo!

Dr. Milan Balažic, župan

Novice iz Moravske doline

MAJ 2021
ŠTEVILKA 4
LETNIK XXII

Novice iz Moravske doline je informativno glasilo občine Moravče, ki je tudi izdajateljica. ISSN 2536-4057. Izhaja predvidoma desetkrat letno in ga prejemajo vsa gospodinjstva v občini brezplačno.

Sedež in naslov uredništva
Občina Moravče
Vegova ulica 9
1251 Moravče

01 724 71 40

E-poštni naslov
moravske.novice@moravce.si

Odgovorna urednica
mag. Tatjana Čop

Uredniški odbor
Eva Babnik
Ajda Lalič
Bernarda Mal
dr. Franci Malin
mag. Matjaž Marolt
Anja Ravnikar

Likovni urednik in oblikovanje
mag. Blaž Slapar

Lektoriranje
Marjana Cvirn

Fotografija na naslovnici
Odkritje temeljnega kamna
Fotografija: Miha Mally

Tisk
Tiskarna Januš d.o.o.

Naklada
1800 izvodov

Rokovnik izhajanj, navodila za pisce prispevkov in cenik oglasnega prostora so objavljeni na spletni strani www.moravce.si.

Naslednja številka izide 29. julija 2021. Prispevke za objavo pošljite na elektronski naslov moravske.novice@moravce.si. Rok za oddajo je 7. julij 2021.

Pisci sami jamčijo za verodostojnost vsebine objav ter za avtorstvo besedil in slikovnega gradiva.

Novice iz Moravske doline so vpisane v razvid medijev pri Ministrstvu za kulturo RS pod zaporedno številko 374.

Položen je temeljni kamen za našo skupno boljšo prihodnost

Drage občanke in občani Občine Moravče!

dr. Milan Balažič
župan občine Moravče

Vsredo, 26. maja 2021, je bil – glede na pomen za Moravško dolino – zgodovinski dan: v Moravčah sem poleg zdravstvenega doma položil temeljni kamen za dom starejših občanov. Ko uredimo še zadnje papirje, se bo v naslednjih tednih in mesecih začelo z gradnjo, najprej z izkopom gradbene jame. Storil bom vse, kar je v moji moči, da bodo dela dobro potekala in da po tri četrt stoletja spet dobimo dom, ki ga nujno potrebujemo.

Prvi dom starejših občanov je namreč naša občina nekoč že imela – odprt je bil leta 1936 v gradu Češnjice, ki ga danes ni več.

V MORAVŠKI DOLINI SMO ŽE IMELI DOM STAREJŠIH OBČANOV. ODPRT JE BIL LETA 1936 V GRADU ČEŠNJIČE, KI GA DANES NI VEČ. NAREDIL BOM VSE, KAR LAHKO, DA GA PO TRI ČETRTOLETTJA PONOVRNO DOBIMO.

Pripravljamo drugo splošno ambulanto, drugi dom starejših občanov, novo kmetijsko zadrugo, obnovo nogometnega stadiona

Na zadnji seji Občinskega sveta smo sprejeli občinski podrobni prostorski načrt za področje med Kulturnim domom in podjetjem Nissan Krulc (z oznakami MO-16 in MO-18). To je bil še zadnji korak, preden investitorji začnejo z nakupom zemljišč in potem izgradnjo novih moravških pridobitev. Na tem prostoru bo zrasel drugi dom starejših občanov, trgovski center Kmetijske zadruge Cerklje, poskrbeli pa bomo za to, da bo nogometni stadion dobil tribune, nogometaši pa primerne prostore in garderobe. Po tem, ko nam je direktorica Zdravstvenega doma Domžale poslala pismo o nameri, kjer se zavezuje k odprtju dodatne splošne ambulante v Moravčah, smo zdaj že sredi pogovorov glede ureditve prostorov za novo ambulanto v našem zdravstvenem domu in tik pred dogovorom o delitvi stroškov. Potrudil se bom, da bo ta prepotrebna nova ambulanta odprta čim prej in bo povečala dostopnost zdravstvene oskrbe naših občanek in občanov.

S PODPISOM LISTINE PRAVIC OBČANK IN OBČANOV OBČINE MORAVČE SE ZAVEZUJEM, DA BO OBČINSKA UPRAVA PRISLUHNILA VAŠIM ŽELJAM, SPOŠTOVALA RAZLIČNOST INTERESOV IN SKRBELA ZA TISTE, KI ZARADI FINANČNIH, ZDRAVSTVENIH ALI SOCIALNIH RAZLOGOV POTREBUJEJO VEČ POZORNOSTI IN POMOČI.

Izgradnja optike, solarne elektrarne

Glede izgradnje optike močno pritiskamo na podjetje RENE, da resno zastavi svoje delo. Za zdaj so nas obvestili, da nadaljujejo z izgradnjo glavnega voda iz Zagorja proti Moravčam. Prav tako se dogovarjamo s podjetjem Telekom, ki je že začelo s postavitvijo prve bazne postaje v Češnjicah in bo omogočala kakovosten dostop do interneta. Upam, da bosta obe podjetji sposobni v najkrajšem možnem času zgraditi vso potrebno optično tehnologijo. Sicer se obeta resna konkurenca ameriškega podjetja SpaceX, ki bo z mrežo satelitov kmalu omogočalo dostop do interneta iz vesolja.

Konec aprila sem z direktorjem družbe Bisol Group Markom Poličnikom podpisal Pismo o nameri. Z njim izraža pripravljenost obeh strani za sodelovanje pri uresničevanju zelenih energetskih rešitev, se pravi, pri gradnji fotonapetostnih solarnih elektrarn na območju občine Moravče. Ta se s tem vključuje v trajni proces povečevanja pridobivanja električne energije iz obnovljivih virov in zagotavljanja čistega okolja. Z gradnjo solarnih elektrarn v Občini Moravče in uvajanjem inovativnih zelenih tehnoloških rešitev bo na območju občine v prihodnosti zagotovljena najprej delna, zatem pa celotna samooskrba z električno energijo.

Nove ceste, odprtja poslovnega prostora, predstavljene kapelice, nove avtobusne postaje in bankomata

Zlepo in nekoliko mokro pomladjo smo začeli z novo gradbeno sezono. Obetajo se nove asfaltirane ceste, začeni s cestami Soteska–Moravče (ki jo bomo v nadaljevanju potegnili do Vinj in Negastrna), Križate–Peške Kandrše in Mošenik–Maktajnar. Sledijo druge.

V tem mesecu smo bili priča kar nekaj odprtjem: na pokopališču Moravče sem 7. maja odprl nov lep

poslovilni prostor, ki bo omogočil izvedbo zadnjega obreda v vsakem vremenu. Še posebej so lične nove svetilke, ki so oblikovane po podobi lilije iz našega moravškega grba. V petek, 14. Maja, so domačini pripravili lepo odprtje prenovljene in prestavljene kapelice ter novega križišča v Gabrju pod Limbarsko goro. Teden dni kasneje, 21. maja, sem odprl novo avtobusno postajo v središču Moravč, 24. maja pa še novi bankomat, ki je zdaj postavljen ob vhodu v naš Kulturni dom.

Listina pravic občank in občanov občine Moravče, predlog za neposredne pogovore med vodstvom Občine in Termita

Da bi dosegli najboljšo možno uslugo vašim potrebam, izboljšali delo občinske uprave in še bolj razvili našo lokalno samoupravo, sem podpisal »Listino pravic občank in občanov Občine Moravče«. V njej se zavežem, da bo občinska uprava poslušala vaše želje, spoštovala različnost interesov in skrbela za tiste, ki bodisi zaradi finančnih bodisi zaradi zdravstvenih ali socialnih razlogov potrebujejo več pozornosti in pomoči. Občinska uprava mora postati bolj dostopna, ustrežljiva in učinkovita. Imate pravico do kakovostnih javnih storitev za sprejemljivo ceno, hkrati pa hočemo živeti v razvitem, čistem, varnem in zdravem okolju.

**NE TERMIT, SAMO OBČANKE IN
OBČANI NAJ ODLOČAJO O USODI
MORAVŠKE DOLINE! VODSTVU
TERMITA SEM PONUDIL ROKO
SODELOVANJA, DA OBRNEMO
NOV LIST V MEDSEBOJNIH ODNOSIH.
ZDAJ ČAKAMO NA POTEZO TERMITA.**

Zato smo na seji Občinskega sveta sprejeli protestno izjavo, v kateri ostro protestiramo proti temu, da se v Moravški dolini odloži še 6.000 ton pepela in žlindre. Vlado Republike Slovenije, Ministra za okolje in prostor in Agencijo Republike Slovenije za okolje (ARSO) smo pozvali, da takoj ukrepajo in v skladu s pravnim redom zaščitijo zdravje ljudi in preprečijo dodatno onesnaženje okolja, ki je že sicer obremenjeno z dolgoletnim onesnaževanjem. Pepel in žlindra sta nasičena z nevarnimi in strupenimi težkimi kovinami: selen, živo srebro, kadmij, kobalt, litij in arzen, ki so vse povezane z rakom in drugimi resnimi vplivi na zdravje ljudi. Gre za strupene težke kovine, ki onesnažujejo predvsem naše podtalne vode. Na seji Občinskega sveta sem predlagal neposredne pogovore med vodstvom Občine Moravče in vodstvom družbe Termit. Ne

Termit, samo občanke in občani lahko odločajo o usodi Moravške doline. Zdaj čakam na odgovor Termita, moja roka sodelovanja je ponujena.

Moravška dolina, naš ponos

Vse zgoraj naštetu služi temu, da bomo lahko udobneje živeli v naši čudoviti Moravški dolini, nad katero ima današnji rod začasno skrbništvo – preden jo predamo našim otrokom. Tudi to pomlad jo lahko občudujemo z zelenih obronkov ob vznožju gozdov. S svojo lepoto prevzame vsakega, ki se povzpne na katerega od vrhov, ki obkrožajo dolino. Stane Stražar, ki je pred dobrimi štiridesetimi leti napisal znamenito monografijo Moravška dolina, ji – bolje kot bi sam znal – zapoje visoko pesem izbranih besed:

»Kdo bi mogel reči, ali si lepša podnevi ali v nočnem snu, ob jutranjem svitu ali sončnem zatonu, v delavnik ali na praznik, spomladi, ko drevje brsti, ali ko ti v jesenski slani listje odpada, pod snežno odejo ali med zlatimi klasi. Med skalami se vijejo brazde skrbno obdelanih polj in gozd skriva strme kamnite rebri. Krasijo te bistri potoki, ki so v apnenec vrezali ozke soteske, v nižinah pa odtekajo po plitvih meandrastih strugah. V svojih nedrjih skrivaš številne kraške jame z neprecenljivim kapniškim nakitom, podzemeljskimi sifoni, jezeri in potočki. Kje so očarljivejše tvoje lepote, na razgibanem površju ali v skritih zemeljskih globinah? Slikarjem si neizčrpen motiv in pesnikom neizpeta pesem. Prevzameš vsakogar, ki te obišče. Lepa si v otroški razigranosti in dobra v počivajoči starosti. Ostani upanje in ponos svojih fantov in deklet, da ne bodo drugje iskali sreče. Bodi še naprej mogočna opora materam in očetom, svojim številnim družinam. Trd je tvoj kruh, a vendarle nikjer drugod tako sladek kot doma.«

Z dvignjenimi zastavami praznujmo 30 let samostojnosti

Tako kot smo ponosni na Moravško dolino, bomo z enakim ponosom in dvignjenimi zastavami praznovali 30-letnico samostojne države Slovenije. Demokratizacija Slovenije in njeno osamosvajanje predstavljata prvovrsten in enkratni dogodek, ki mu v vsej naši zgodovini ni primerjave. Od samega začetka sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja smo se morali soočiti z nasprotovanjem. To je bil čas vročičnih pričakovanj, velikih političnih spopadov, pa tudi složnosti. Prevladovala je negotovost, življenjski standard je strmo padal, divjala je draginja in življenje ni bilo ravno lahko. Stari svet se je pogrezal, novi komaj nakazoval. Težko stvarnost nenehnih groženj je bilo lažje prenašati zaradi misli na boljšo prihodnost. In zaupanja vase.

Navkljub sveži ostrini nove demokracije enotnost

slovenskega naroda ni bila nikoli prej in nikoli pozneje tako visoka, kot je bila v času plebiscita in vojne za Slovenijo. Čeprav se je poskušalo na vse politične načine preprečiti vojno, se nismo mogli izogniti pretečemu nasilju. Tu je svojo vlogo odvrčanja in obrambe komaj rojene samostojne države z odliko opravila slovenska Teritorialna obramba. Naša drža-

va je samorastniško delo slovenskega naroda – ne le peresa, temveč tudi meča. O Slovencih se je pisalo marsikaj: da smo pridni, delavni ... Teritorialna obramba in vsi dogodki, povezani z njo, pa so tudi dokaz, da znamo biti najboljši vojaki. Ob velikem prazniku naše domovine vam vsem občankam in občanom iz srca čestitam.

Listina Pravic občank in občanov Občine Moravče

O bčankam in občanom Občine Moravče želimo nuditi najboljše usluge, izboljšati delo občinske uprave in še bolj razviti našo lokalno samoupravo, zato Vas s to Listino pravic v skladu z Evropsko listino o lokalni samoupravi in Zakonom o lokalni samoupravi obveščam o Vaših pravicah, ki jih imate v razmerju do občinske uprave, župana in Občine Moravče. Vaše pravice, ki so hkrati vodila za dobro upravljanje občine, so naslednje:

1. Pravica do sodelovanja v telesih lokalne samouprave, s katerimi širimo možnosti odločanja občank in občanov o sebi. Z zborom vaških skupnosti, svetom kmetov, svetom žensk, svetom mladih, strateški svetom, svetom podjetnikov itn. postavljamo temelje resnične lokalne samouprave. Epidemija nas je tu nekoliko zaustavila, vendar bomo kmalu nadaljevali.

2. Pravica do odzivnosti: pravila so za vse enaka, na zahteve in pritožbe se mora občinska uprava odzivati v razumnem, se pravi v najkrajšem možnem času.

3. Pravica do učinkovitosti in uspešnosti: rezultati dela občinske uprave morajo dosegati dogovorjene cilje, usluga mora biti učinkovita in postopki uspešno izvedeni. Nadzor in revizije se opravljajo v rednih časovnih presledkih. Na rezultate dela je vezana plača občinskih delavcev.

4. Pravica do odprtosti in preglednosti: vse odločitve se sprejemajo v skladu s pravili in predpisi, do vseh informacij imate kot občanke in občani odprt dostop, vsi dokumenti so na voljo na vpogled.

5. Pravica do vladavine prava: občinska uprava spoštuje zakone in predpise, postopki pa morajo biti uveljavljeni nepristransko. Delo občinske uprave temelji na etičnih načelih, občinski delavci pa so prijazni.

6. Pravica do javne koristi: občina skrbi za javno dobro vseh občank in občanov. To pa ne pomeni, da občina ne podpira zasebnega dobra. Podpiramo vsako pametno zasebno pobudo, še posebej tiste, ki nosijo nova delovna mesta. Ob podpori javnemu interesu in koristi negujemo učinkovite ukrepe za preprečevanje vseh oblik korupcije in klientelizma.

7. Pravica do sposobnosti in kompetence: uslužbenci občinske uprave so motivirani za krepitev strokovnih znanj in stalno izboljševanje svoje uspešnosti. Kar od njih zahtevate, morajo znati narediti po najboljši možni poti.

8. Pravica do inovativnosti in odprtosti spremembam na bolje: uporabljajo se nove učinkovite rešitve za težave in najboljše možne tehnologije, uvajajo

se sodobni podjetniški načini zagotavljanja javnih storitev.

9. Pravica do trajnostne in dolgoročne naravnosti: pri sedanjih razvojnih politikah se upoštevajo potrebe prihodnjih generacij, še posebej okoljevarstvene in zdravstvene.

10. Pravica do zdravih financ: prihodki in odhodki občinskega proračuna so uravnoteženi, občina ni zadolžena in z ničemer dodatno finančno ne obremenjuje svojih občank in občanov.

11. Človekove pravice in socialna vključenost: občinska uprava preprečuje diskriminacijo na kakršnikoli podlagi, različnost je bogastvo in morebitno izključene velja tvorno vključevati v lokalno skupnost.

12. Pravica do odgovornosti: župan in občinska uprava sta pred vami, občanke in občani Občine Moravče, politično, pravno in materialno odgovorna za svoje odločitve. Če vam je kršena katerakoli od navedenih pravic, imate pravico do pritožbe pri varuhu pravic občanov, direktorju občinske uprave, podžupanu in županu.

Učinkovita občina ni razkošje, temveč dobra investicija. Trudili se bomo, da bo občinska uprava poslušala vaše želje, spoštovali različnost interesov in skrbeli za tiste, ki bodisi zaradi finančnih bodisi zaradi zdravstvenih ali socialnih razlogov potrebujete več pozornosti in pomoči. Hočemo živeti v čistem, varnem, zdravem okolju, da smo deležni kakovostnih javnih storitev za sprejemljivo ceno. Hočemo odzivno občino, tako da se vse odločitve o naših vsakodnevnih potrebah sprejemajo skladno z vašimi potrebami. Občinska uprava bo dostopna, ustrežljiva, poceni in učinkovita. To je tudi moja zaveza kot župana, ki jo potrjujem s podpisom te Listine pravic.

Moravče, 12. maja 2021

dr. Milan Balažič,
župan

Temeljni kamen za Dom starejših občanov je položen

Fotografije: Miha Mally

Vsredo, 26. maja 2021, je župan Občine Moravče dr. Milan Balažič v Moravčah položil temeljni kamen za Dom starejših občanov. Ta Dom si občanke in občani Moravske doline želijo že dolga leta. V zadnjem obdobju je občinska uprava z županom na čelu močno okrepila svoje napore, da bi do začetka gradnje končno prišlo. Velika prizadevanja so rodila rezultat: smo na začetku gradnje moravskega Doma starejših občanov. Takoj, ko bodo podpisane še zadnje pogodbe, se bo z gradnjo tudi pričelo – zagradili bomo prostor in začeli z izkopom gradbene jame.

Investitor gradnje in tudi izvajalec dejavnosti varovanja starejših občanov je Medgeneracijski center iz Domžal, ki je v lasti družbe IMP. Ta družba bo v prihodnjih nekaj mesecih od države pridobila še koncesijo, vrednost naložbe pa se ocenjuje na sedem do osem milijonov evrov. Gradbeno dovoljenje je že podeljeno, v prihodnje pa bo nadgrajeno, tako da bo moravški Dom starejših občanov lahko

sprejel tudi do 125 varovancev. Dom je najprej namenjen občankam in občanom Občine Moravče, ki imajo v njej stalno prebivališče. Naše ljudi iz drugih okoliških domov bomo povabili, da svoje dejavno tretje obdobje življenja preživijo med nami. Vsem varovancem bomo zagotovili pester družabni program, ki ga bodo pripravila moravška kulturna in druga društva.

Prav tako velja poudariti, da bo novi Dom starejših občanov v Moravčah ponudil na desetine novih delovnih mest, tako da se našim ljudem ne bo več potrebno v takšnem številu vsak dan v službo voziti v oddaljene kraje. Če ne bo večjih težav pri gradnji (vreme, gospodarska kriza itn.), lahko predvidevamo, da bo Dom zgrajen v dobrem letu. Tudi če bodo zamude, bomo Dom vsekakor dobili kar se da hitro, se je na položitvi temeljnega zavezal župan. Pri tem je omenil, da bo za potrebe novega Doma razširjena Vegova cesta, pred Domom pa bo zgrajeno novo parkirišče za okrog 80 avtomobilov.

Položitve temeljnega kamna so se udeležili evropska poslanka Ljudmila Novak, podžupan Marko Kladnik, varuh pravic občanov Stanislav Ravnikar, občinski svetniki in predstavniki investitorja MGC. Položitev temeljnega kamna je blagoslovil župnik Ivan Povšnar. Po kratkem kulturnem programu je sledil županov sprejem za vse, ki so kakorkoli pripomogli k začetku moravškega Doma starejših občanov.

BREZPLAČNI PREVOZI ZA STAROSTNIKE V OBČINI MORAVČE - S SRCEM NA POTI

PROSTOFER
PROSTOVOLJNI ŠOFER

Občina Moravče je pristopila k vseslovenskemu humanitarnemu projektu za mobilnost starejših PROSTOFER in v letu 2021 za izvedbo zagotovila finančna sredstva ter vozilo, s katerim se izvajajo brezplačni prevozi starejših občanov.

Uporabnik prevoza mora imeti svojo zaščitno masko in si mora pred vstopom v avto in ob izstopu iz avta obvezno razkužiti roke.

Če bo zaradi poslabšanja epidemioloških razmer prišlo do sprememb pri izvajanju prevozov starejših, vas bomo o tem obveščali preko objav na občinski spletni strani www.moravce.si.

Komu je namenjen Prostofer?

Brezplačni prevozi so namenjeni vsem tistim starejšim, ki:

- ne vozijo sami,
- nimajo sorodnikov, ki bi imeli prosti čas takrat, ko potrebujejo prevoz,
- imajo nižje mesečne dohodke,
- imajo slabše povezave z javnimi prevoznimi sredstvi.

Brezplačni prevozi starejšim omogočajo lažjo dostopnost do zdravniške oskrbe (npr. v zdravstveni dom, bolnišnice), javnih ustanov (občine, upravne enote), trgovinskih centrov ipd.

Kaj je potrebno storiti, če se želite dogovoriti za brezplačni prevoz?

Uporabnik, ki potrebuje brezplačni prevoz, naredi naslednje:

1. Pokliče na brezplačno številko 080 10 10.
2. V komunikacijskem centru zabeleži svoje podatke in lokacijo prevoza. Klicni center nato obvesti prostovoljnega voznika o prevozu in to sporoči uporabniku, za katerega se opravi prevoz.
3. Vozilo zagotovi OBČINA MORAVČE, poskrbljeno je tudi za zavarovanje tako voznika kot sopotnikov.
4. Klicni center je na voljo za rezervacije prevozov uporabnikov vsak delovnik med 8. in 18. uro, rezervacijo prevoza pa je potrebno najaviti vsaj tri dni pred izvedbo storitve.
5. Vozniki prostovoljci bodo prevoze opravljali od ponedeljka do petka med 8. in 16. uro, izjemoma pa se lahko dnevi in ure tudi prilagodijo potrebam.

Protestna izjava župana in občinskega sveta Občine Moravče

BESEDILO: BRANIMIR MIKULAŠ, FOTOGRAFIJA: ARHIV OBČINE MORAVČE

Na aprilski seji (28. aprila 2021) je Občinski svet na predlog župana dr. Milana Balažica sprejel protestno izjavo proti dovozu 6000 ton pepela in žlindre v Moravško dolino, ki vsebujeta velike količine strupenih težkih kovin in bosta z izpiranjem onesnažila podtalnico, od katere smo življenjsko odvisni. Protestna izjava se glasi:

»Župan in Občinski svet Občine Moravče ostro protestirata proti temu, da se v Moravški dolini odlaga 6.000 ton pepela in žlindre. Vlado Republike Slovenije, Ministra za okolje in prostor in Agencijo Republike Slovenije za okolje (ARSO) pozivamo, da takoj ukrepajo in v skladu s pravnim redom zaščitijo zdravje ljudi in preprečijo dodatno onesnaženje okolja, ki je že sicer obremenjeno z dolgoletnim onesnaževanjem.

V skladu z izidom referendumoma leta 2007 in Deklaracijo o čisti Moravški dolini (2019) od pristojnih organov zahtevamo, da preprečijo zakopavanje pepela in žlindre na področjih peskokopov Podstran-Soteska in Drtija-Dobrava v Moravčah.

Pepel in žindra sta nasičena z nevarnimi in strupenimi težkimi kovinami. Vse mednarodne raziskave in analize dokazujejo, da pepel vsebuje strupena onesnaževala, kot so selen, živo srebro, kadmij, kobalt, litij in arzen, ki so vsa povezana z rakom in drugimi resnimi vplivi na zdravje ljudi.

Gre za strupene težke kovine, ki onesnažujejo predvsem podtalne vode. Po EU in v ZDA odstranjujejo premogovni pepel s področij, ki so prepredena s površinskimi in podtalnimi vodami. V Sloveniji v Moravčah ta pepel odlagamo prav na takšna področja – celo več, strupeni pepel se namerava zakopavati nad zadnjim neonesnaženim vodnim virom, ki ga ima Moravska dolina in so ga pred leti zgradili z evropskimi sredstvi.

Poleg tega se to odlaganje dogaja v neposredni bližini osnovne šole in vrtca, v katerih je 799 otrok. Površinska voda in podtalnica sta iz leta v leto bolj onesnaženi s težkimi kovinami. Vsako leto kot posledica v okolici Termitovih peskokopov narašča število rakavih obolenj. Cela Moravska dolina je tako talec umazanega kapitala in države, ki še vedno dopušča ekološki kriminal. **Zato protestiramo proti temu, da pristojni organi Republike Slovenije dopuščajo kršenje slovenske okoljske zakonodaje, evropskih direktiv in mednarodnega okoljskega prava. Zahtevamo, da v skladu z okoljsko zakonodajo nemudoma ukrepate.** V nasprotnem primeru bomo za zaščito občank in občanov Občine Moravče prisiljeni ukrepati sami.

Ne bomo tiho izginili v noči, saj nas vodijo vzori Jurija Vege, Daneta Zajca in drugih moravških velikanov. Zato storite vse, da skupaj rešimo enega najlepših biserov slovenske zemlje – Moravško dolino. Osupli smo nad vašo doslejšnjo brezbriznostjo. Tudi če nameravate opustiti premog do leta 2033, to ne pomeni, da ga lahko do takrat odlagate pri nas, tako kot sta to lahko sklenili dve podjetji z neodgovornim vodstvom: 6000 ton za 6000 Moravčanov, tokrat vsakomur njegova tona strupenega pepela – na že obstoječih dva milijona ton podlage. So trenutki, ko je treba ukrepati odločno. Rubikon naše potrpežljivosti je prekoračen, ko se nad nami izvaja ekocid in postanemo žrtve okoljskega nasilja brez primere. Moravska dolina je naš dom in sami hočemo odločati o naši usodi. **Ta dolina ni last niti kapitala niti države ali občine – je last naših vnukinj in vnukov.**«

Protestna izjava je bila sprejeta z večino glasov svetnikov Partnerstva za razvoj (Neodvisna lista, Nova Slovenije in Slovenska ljudska stranka). Proti

Večina svetnikov je izjavo potrdila, svetnika liste LŽMR sta glasovala proti, svetniki SDS so se vzdržali.

Protestni izjavi in za dovoz novih 6000 ton pepela so glasovali svetniki Liste bivšega župana Martina Rebolja. Vzdržali so se svetniki SDS, kar je enako, kot da so glasovali proti Protestni izjavi in za dovoz pepela. Zdaj je še zadnjemu jasno, kdo se v moravškem Občinskem svetu zavzema za javni interes, za čisto in zdravo okolje, kdo pa je proti in služi zasebnim interesom umazanega kapitala.

Po seji je eden od svetnikov hudomušno komentiral: »Predlagam, da Termit pepel najprej odloži na dvorišča svetnikov Brigitte Barlič, Boštjana Merele, Vitomirja Cerarja, Jožefe Novak in Mateje Jalšovec Urankar.«

Predlog za neposredne pogovore med vodstvom občine Moravče in vodstvom družbe Termit d.d.

Odprto pismo župana vodstvu, sindikatu in delavcem družbe Termit

Spoštovani!

Stem pismom tudi uradno potrjujem predlog, ki sem ga podal na seji Občinskega sveta Občine Moravče 28. aprila 2021. Za to, da bi se tvorno lotili reševanja nastalih težav v Moravški dolini, **predlagam neposredne pogovore med vodstvom Občine Moravče in vodstvom družbe Termit d. d.** Ta moj predlog ni posledica manjšega neprijavljenega shoda dela zaposlenih v Termitu pred občinsko zgradbo in v avli Kulturnega doma – v času, ko po vsej državi veljajo ukrepi proti širjenju epidemije. Nisem želel zaostrovati razmer, zato sem zavrnil predlog, da se angažira policijo.

Če bi se kaj takega ponovilo, pa ne bo več tako: ne zaradi delavcev Termita, temveč zaradi manipulacij z delavci, ki so znali povedati, da so prišli zaradi tega, ker naj bi jim župan hotel zapreti delovna mesta. Kot vemo, sem vselej poudarjal, da je treba delovna mesta ne le ohranjati, temveč z novimi, okolju prijaznimi programi poskrbeti, da bodo imeli delavci višje plače in se bo dodatno zaposlovalo. Skratka, kar se da daleč od resnice je trditev, da želim zapreti Termit. Vodstvu Termita polagam na srce, da se vzdrži takšnih manipulacij in pri tem preneha sodelovati z znanimi propadlimi večno včerajšnjimi moravškimi politikami. Ti so na zadnjih volitvah sebe potegnili v propad, zdaj pa vanj vlečejo še Termit.

Prav tako moj predlog ne izhaja iz šibkosti, marveč iz moči polnokrvno delujoče moravške demokracije. Župan in Občinski svet sta zavezana k spoštovanju slovenske zakonodaje in na volitvah izraženi volji občank in občanov Občine Moravče. Samo ti lahko odločajo o usodi Moravške doline. O njenem razvoju in izrabi prostora pa bo odločalo najvišje telo lokalne demokracije – občinski svet. Ta je med drugim že izpovedal svojo voljo, ko je na podlagi ljudskega referendumu (2007) in Deklaracije o čisti Moravški dolini (2019) sprejel sklepe, da mora vodstvo Termita uskladiti delovanje družbe z okoljevarstveno in drugo zakonodajo.

Za začetek neposrednih pogovorov je potrebno izpolniti nekaj pogojev. **Prvega sem izpolnil že sam, ko sem na zadnji seji Občinskega sveta predlagal prekinitve četrte točke dnevnega reda, kjer je Občinski svet sklepal o zahtevi ustreznim državnim organom, da se Termitu – dokler ne začne izpolnjevati zakonskih pogojev – odvzame koncesijska pogodba in s tem rudarska pravica. Občinski svet je moj predlog**

sprejel. Kako bomo s to točko nadaljevali, je odvisno predvsem od korakov vodstva Termita v naslednjih dveh mesecih. Od vodstva Termita pričakujemo, da stori nekaj gest dobre volje, ki bodo predvsem občanke in občane Občine Moravče prepričali, da je vodstvu dejansko mar za njihovo zdravje, življenje in naravno okolje:

1) da razdre pogodbo s Termoelektrarno-toplarno Te-tol Moste o dovozu 6000 ton pepela in žlindre ter zakupu na deponijah Soteska in Drtija. Ta pepel je nasičen s težkimi kovinami, ki z izpiranjem onesnažujejo našo podtalnico in povzročajo raka ter druge hude bolezni;

2) da povsem preneha z odlaganjem nevarnih in strupenih industrijskih odpadkov in se preusmeri v pridobivanje dohodka z zelenimi tehnologijami. Občina Moravče je v dogovorih z investitorji, ki bi lahko takoj pristopili k novim projektom Termita, s čimer bi povečali dobiček in plače zaposlenih, hkrati pa dodatno zaposlovali;

3) da preneha z medijsko vojno z lokalno skupnostjo, od katere je življenjsko odvisen: vodstvo podjetja Termit naj razmisli o umiku tožb proti županu, ker bo za njih zapravil veliko premoženje in jih izgubil. Da ne bo pomote – niti najmanj me ni strah teh tožb, ker bom na sodišču dokazal, da Termit ne more omejevati ustavno zaščitene svobode govora in zakonsko določene vloge župana, ki mora skrbeti za javni interes – za čisto okolje in zdravje ljudi.

Vodstvu Termita predlagam, da sprejme ponujeno roko in se odloči za drugačno in boljšo prihodnost – tako Moravške doline kot družbe. Starih časov ne bo nikoli več nazaj. Piše se leto 2021 in visoki ekološki standardi bodo obveljali tudi za Moravško. Skupaj imamo s pogovori možnost, **da se dogovorimo o novem občinskem prostorskem načrtu**, ki je že globoko v izdelavi. Ponudil bo cel kup novih razvojnih možnosti, pa tudi omejitev za okolju neprijazno dejavnost. Skupaj lahko dorečemo nove projekte, ki bodo Moravški dolini nosili **investicije in prepotrebna delovna mesta.** Pozivam vas, da zberete pogum in se odločite za lepšo prihodnost nas vseh.

P.S. Točka štiri dnevnega reda je odložena do naslednje seje Občinskega sveta, ki bo sklicana zadnji teden v juniju. Do takrat pričakujem, da vodstvo Termita izpolni geste dobre volje in nam pomaga še bolj ponosno proslaviti 30-letnico naše samostojne države. Alternativa vam je znana – proti lokalni skupnosti ni zmage, temveč propad. Tega si ne želi nihče, še najmanj jaz, ki sem prevzel odgovornost za dobrobit vseh občank in občanov Občine Moravče. **Toda če bo na cesti v smeri proti Termitu in deponijam opažen en sam tovornjak, naložen s pepelom, potem imejte moj predlog za neposredne pogovore za brezpredmeten.**

dr. Milan Balažič, župan

Odprtje nadstreška pri poslovilni vežici

Prvi majski petek je zaznamovalo pomembno odprtje. Župan Občine Moravče dr. Milan Balažič je na pokopališču v Moravčah odprl nov poslovilni prostor. Ob obstoječi mrliški vežici je zgrajen arhitekturno zelo lep nadstrešek. Poseben čar mu dajejo svetilke, oblikovane po podobi moravške lilije. Novo veliko pridobitev za Občino Moravče je blagoslovil moravški župnik g. Kancijan Čižman. Zaradi ukrepov proti epidemiji je bila udeležba na slovesnosti odprtja izvedena v omejenem obsegu. Udeležili so se je podžupan Marko Kladnik, varuh pravic občanov Stanislav Ravnikar, predstavnik krajevne skupnosti Moravče Janez Prašnikar, nekateri občinski svetniki in predstavniki podjetij, ki so načrtovala ter gradila nov poslovilni prostor. V naslednjem letu je v načrtu druga faza izgradnje poslovilnega prostora, ki bo še polepšala ta kraj miru in spomina.

Nadstrešek je zasnoval arhitekt Grega Cerar, luči je izdelal občinski svetnik in rokodellec Janez Vidič.

Kapelica pod Limbarsko goro na novem mestu

Vpetek, 14. maja 2021, je župan Občine Moravče dr. Milan Balažič svečano odprl prestavljeno in prenovljeno kapelico v Gabrju pod Limbarsko goro (pri Čajžu). S predstavitvijo kapelice, ki ima za Moravško dolino velik kulturno-zgodovinski pomen, je bila omogočena konstrukcija širšega in preglednejšega križišča obeh cest, ki čez Vodice ali čez Hrastnik pod Limbarsko goro vodita na vrh te znamenite moravške gore. S tem je omogočen varnejši promet za domačine, hkrati pa tudi boljša dostopnost Limbarske gore za obiskovalce.

Odprtja so se udeležili občanke in občani bližnjih krajev, občinsko vodstvo in gradbinci, blagoslov kapelici pa je daroval župnik Kancijan Čižman. Po uradnem delu so Društvo krajanov Limbarska gora ter krajanje Hrastnika in Gabrja pod Limbarsko goro pripravili prijetno druženje.

Poslanka Državnega zbora RS Tadeja Šuštar na obisku pri moravškem županu

Na povabilo župana dr. Milana Balažiča je 24. maja Občino Moravče obiskala poslanka Državnega zbora Republike Slovenije **Tadeja Šuštar**.

V delovnem razgovoru sta se skupaj z županovimi sodelavci predvsem zadržala pri temi o velikih razvojnih projektih moravške občine: izgradnja obvoznice, doma starejših občanov in prizidka šoli skupaj z novo športno dvorano. Dogovorjeno je bilo tesno sodelovanje v prihodnje, tako da se tudi na državni ravni pripravi vse potrebno za čim prejšnjo izvedbo naštetih projektov. Župan se je ob koncu razgovora poslanki Tadeji Šuštar zahvalil za obisk in naklonjeno pozornost.

Nov bankomat v Moravčah

Vponedeljek, 24. maja, je župan Občine Moravče dr. Milan Balažič ob vходу v Kulturni dom odprl nov bankomat NLB. Potem, ko je naša občina pod bivšim županom po nepotrebem »izgubila« banko, je na delu zgradbe, kjer je bila banka, ostal bankomat. Ker pa Nova ljubljanska banka te prostore prodaja, je obstajala možnost, da bi Moravče ostale tudi brez bankomata. Zato je župan vodstvo NLB prepričal, da vgradijo nov bankomat na lokaciji Kulturnega doma, ki je skupaj z delom zgradbe, kjer je občinska uprava, že sedaj krepko varnostno zaščiten in varovan. Tako bodo lahko občanke in občani Občine Moravče še naprej uporabljali bankomat, pogosteje pa bo Moravče obiskala tudi potujoča banka. Odprtja so se udeležili tudi varuh pravic občanov Stanislav Ravnikar, občinski svetniki, bankomat pa je blagoslovil župnik Kancijan Čižman.

Odprtje nove avtobusne postaje v središču Moravč

Vpetek, 21. maja, je župan Občine Moravče dr. Milan Balažič v središču Moravč odprl novo avtobusno postajo. Stara avtobusna postaja je bila dotrajana in je že nekaj časa »klicala« po zamenjavi. Nova avtobusna postaja z lepše urejeno okolico napoveduje obnovo celotnega moravškega trškega jedra, ki bo izvedena v prihodnjih letih. Odprtja so se udeležili evropska poslanka Ljudmila Novak, podžupan Marko Kladnik in svetniki Občinskega sveta, novo avtobusno postajo pa je blagoslovil župnik Kancijan Čižman.

Cepimo se! Pomembno je!

Spoštovane občanke in občani. Ne izgubljam besed. O epidemiji koronavirusa vemo že veliko. Predvsem, kako nevaren virus je. Veliko nas je zbolelo in prebolelo, nekateri tudi s težkim potekom in posledicami, na žalost je nekaj naših sokrajanov bitko z virusom izgubilo. Smo v tretjem valu epidemije in tik pred tem, da virus obvladamo in ga na kraju tudi premagamo. Zato vam polagam na srce: **CEPIMO SE!**

Ostanimo odgovorni do sebe, do naših najbližjih, do sosedov, do vseh. In verjamem, da bomo lahko kmalu bolj sproščeno zaživel.

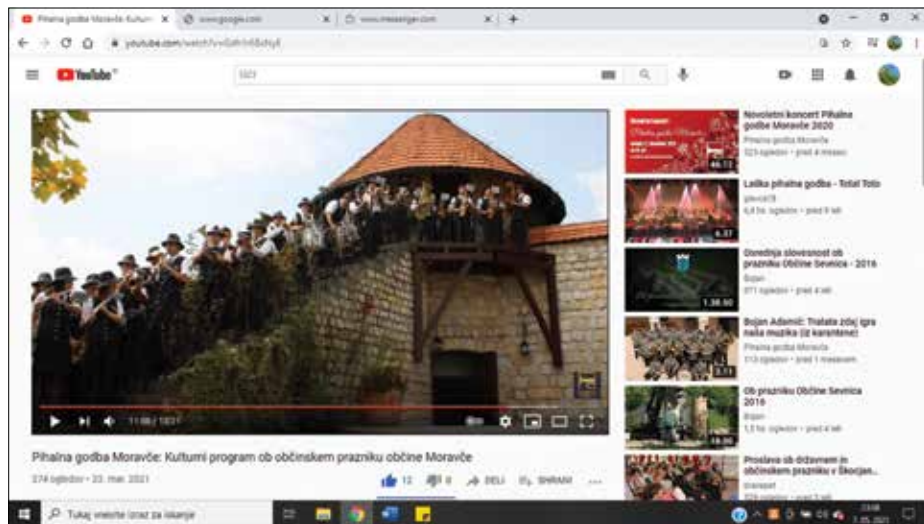
Vaš (cepljeni) župan.

Kulturni program Pihalne godbe Moravče ob prazniku občine

BESEDILO: LUCIJA CAPUDER, FOTOGRAFIJA: FRANCI GRILJ

Godbenik ni le član neke oblike orkestra. Godbenik je nekdo, ki mu glasba predstavlja pomemben in velik del življenja. In ko ima nekaj ali nekdo pomembno mesto v našem življenju, potem se vedno znova vračamu k izviru veselja.

Zaslonski posnetek koncerta Pihalne godbe Moravče na yt.

Tako je tudi z našo pihalno godbo. Čeprav se že dobro leto ne srečujemo tedensko na godbenih vajah v našem godbenem domu, glasba in hrepenenje po njej ostajata tudi v tem času. Godbenik ne igra samo zase, saj glasba osrečuje zares, šele ko jo delimo z drugimi. Veselje se množi, ko ga delimo, zato smo se godbeniki odločili, da je prav, da izkoristimo vse, kar lahko, da glasbo ponovno pripeljemo tudi do občanov moravške občine. Praznična priložnost se je ponudila ob občinskem prazniku občine Moravče, ki smo ga obeležili 23. Marca, in smo godbeniki za naše občane pripravili krajši kulturni program.

Začetna zamisel o kratkem kulturnem programu se je začela uresničevati preko domačih vaj godbenikov, ko smo doma v roke vzeli vsak svoj inštrument in začeli vaditi dve izbrani skladbi. Ko ni šlo (ker marsikdo že kar nekaj časa ni igral na svoj inštrument), smo si v mislih zavrteli kakšno spodbudo našega dirigenta, kako vaja dela mojstra. Tako nam ni ostalo drugega, kakor da se skladbi res naučimo do roka snemanja. Decembra, ko smo pripravljali novoletni koncert, ki si ga še vedno lahko ogledate, smo svoje igranje snemali doma vsak s svojimi mobilnimi napravami. Tokrat je potekalo snemanje za godbenike malce drugače, saj smo snemali v godbenem domu ob upoštevanju vseh priporočil in navodil NIJZ.

In kako je potekalo snemanje?

Vsak godbenik si je nadel slušalke, ki so bile povezane z računalnikom. Preko slušalk smo lahko s poslušanjem igrali s tistimi godbeniki, ki so skladbi že odigrali in posneli. Mikrofon pred nami je posnel glas, ki se je naložil na predhodno posnete glasove. Obe skladbi je posnel in zvočno uredil dirigent prof. Miran Šumečnik.

Ko sta bili skladbi urejeni in pripravljene za objavo, je sledilo oblikovanje končnega videoposnetka z izbranimi skladbami in besedilom. Posnetku zbranih skladb je slikovno podobo dodal Matjaž Bizilj. Za ta namen je uporabil svoje fotografije ter slike in videoposnetke Foto

Burja. Poleg dveh na novo posnetih skladb videoposnetek vključuje tudi posneto himno občine Moravče Moravško dolino, ki je bila posneta predhodno.

Na urejen in sestavljen posnetek je Matjaž dodal zvočni posnetek spremnega besedila s tematsko izbranim slikovnim gradivom. Spremno besedilo, ki ga je napisala in prebrala Lucija Capuder, je orisalo življenje in delo moravškega rojaka, dirigenta in komponista Gvida Učakarja, kateremu smo se poklonili s pesmijo Slovenska koračnica.

Godbeniki smo hvaležni, da imamo v naši pihalni godbi vsaj toliko, kot je godbenikov, tudi različnih talentov. Pripravljenost godbenikov, da svoje talente razdajajo in delijo z drugimi, nam je tudi tokrat omogočila, da smo skupaj kot velika godbena družina širili pesem in glasbo v domove naše prelepe Moravške doline.

Bobnar France Slapar snema svoj del skladbe pod nadzorom kapelnika Mirana Šumečnika.

Vabimo vas k ogledu kulturnega programa, ki smo ga za vas pripravili ob občinskem prazniku. Posnetek programa je na voljo na družbenem mediju Youtube na kanalu Pihalne godbe Moravče. Vabljeni k poslušanju in naj glasba razvesli tudi vaš dom!

V ZB tudi letos nad Češnjicami v spomin na NOB

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: VOJKA REBOLJ

Tik pred koncem druge svetovne vojne, 21. aprila 1945, so bili zverinsko ubiti štirje partizani v gozdu nad Češnjicami. Nekje v tem aprilskem času je ZB za vrednote NOB Moravče vsako leto pripravilo spominsko prireditev. Letos so spomenik obiskali le v dovoljenem številu, torej deset obiskovalcev: članice in člani odbora, svetnica Brigita Barlič in praporščak. Položili so venec in vsem žrtvam NOB posvetili minuto molka. Z nekaj besedami o tem zločinu se je poklonil spomenu predsednik moravškega združenja Martin Rebolj. Nagovoril je prisotne tudi ob prazniku Dnevu upora proti okupatorju, ob praznovanju 80-letnice ustanovitve Osvobodilne fronte, ki je bila sicer ustanovljena 26. aprila 1941 v Rožni dolini v Ljubljani v hiši književnika Josipa Vidmarja. Poudaril je, da je Osvobodilni fronti uspelo združiti veliko večino slovenskega naroda v boju proti okupatorju. Ustvarila pa je tudi zametke za začetek poti v neodvisnost samostojne države Republike Slovenije leta 1991, za vstop v Evropsko unijo 2004, NATO in OECD. Ob prazniku so posamezni člani odbora obiskali tudi druge spomenike v občini.

Ob upanju na precepljenost in sprostitvene ukrepe si jubilej OF zasluži spominjanje tudi vse leto.

Turistično društvo Moravče vabi k prijavi na ocenjevalno akcijo ZLATI LIPOV LIST 2021

Zakcijo želimo pritegniti občanke in občane k skrbi za urejenost stanovanjskih hiš, kmečkih domov in okolice. V letu 2021 bomo izbrali:

- a) tri najlepše urejene stanovanjske hiše (videz hiše, okensko in balkonsko cvetje, okolica),**
- b) dva najlepše urejena kmečka domova (urejenost stanovanjske hiše in gospodarskih poslopij z okolico, zelenjavni, sadni vrt).**

Popis in prvo ocenjevanje bosta v začetku julija, drugo v avgustu. Akcijo bomo zaključili s podelitvijo priznanj in nagrad.

Cenimo Vaše znanje in izkušnje z gojenjem okrasnih rastlin ter stalno skrb za svoje domove, kar vse je Vaš prispevek k lepoti, urejenosti in privlačnosti celotne Moravške doline.

Vabimo Vas k sodelovanju in pričakujemo Vaše prijave do **30. junija 2021**.

Prijave pošljite na naslov: **Turistično društvo Moravče, Vegova ulica 7, 1251 Moravče** ali na e-naslov **td.moravce@gmail.com**, lahko pa se prijavite tudi s telefonskim klicem na številko **041 326 292**. Dobitniki priznanj v prejšnjih letih so izvzeti iz ocenjevanja.

ČEBELARSKO DRUŠTVO MORAVČE
v sodelovanju s Čebelarsko zvezo Slovenije
vabi na

DAN ODPRTIH VRAT,

ki bo v **petek, 11. junija 2021,**
od 9. do 12. ure v
Čebelarskem domu v Zalogu 25 a.
Vljudno vabljeni!

Rokodelski kotiček – ustvarjalno v poletje

BESEDILO: BRANKA BIZJAN, FOTOGRAFIJE: ROKODELCI

Center Janeza Levca Ljubljana in Društvo za kulturo inkluzije organizirata 15. Mednarodni festival **IGRAJ SE Z MANO 2021**. Rokodelci Moravske doline že vsa leta sodelujemo na prireditvi, ki je letos potekala na Kongresnem trgu v Ljubljani 27. in 28. maja. Tudi letos smo pripravili delavnico izdelave rož iz krep papirja, ki so naša rokodelska dediščina, vpisana v Register nesnovne kulturne dediščine pri Ministrstvu za kulturo. Otroci s posebnimi potrebami in njihovi spremljevalci se zelo radi udeležijo naše delavnice in uživajo pri izdelovanju rož. Zelo smo veseli, da bomo letos sodelovali na trinajsti vseslovenski prireditvi

Počasi se umirjajo epidemiološke razmere in priprave na prireditve so v polnem teku. Leto 2021 je Vlada Republike Slovenije je na predlog občine Ivančna Gorica razglasila za leto **Josipa Jurčiča**, saj beležimo 140 let njegove smrti. Kot kulturno društvo smo se rokodelci prijavi na ustvarjalni natečaj Društva Univerza za tretje življenjsko obdobje Litija in Šmartno na temo **Kozlovska sodba v Višnji gori**. Rokodelci izdelujemo like iz zgodbe v različnih tehnikah, ki jih bomo razstavljali v osnovnih šolah, knjižnicah in na našem Rokodelskem dnevu na gradu Tuštanj, ki smo ga predstavili na 29. avgust 2021.

ČAR LESA 2021. Na natečaj smo prijavi dvanajst izdelkov iz masivnega lesa, od katerih so izbrali štiri.

Odprtje razstave ČAR LESA 2021 bo v Cankarjevem domu v Ljubljani v torek, 8. junija 2021, ob 10. uri, ogled izdelkov bo možen do 11. junija 2021. Vljudno vabljeni!

Veliko lepih izdelkov so rokodelci naredili doma v video delavnicah in po svojih ustvarjalnih navdihih. Naj nekaj več povedo fotografije izdelkov.

Rokodelski dan na gradu Tuštanj Sprememba datuma

1 2 3 8
Tvzstanj Društvo
krajčanov naselij
Spodnjega in Zgornjega Tuštanjja

DR
Rokodelci
Moravske doline

Zaradi epidemioloških razmer bo **Rokodelski dan na gradu Tuštanj** namesto prvo nedeljo v juniju potekal v nedeljo, **29. avgusta 2021**.

Skupaj z Društvom krajanov Spodnjega in Zgornjega Tuštanjja in pletarsko šolo Iztoka Urbanije bomo pripravili zanimiv program. Poleg ogleda rokodelske razstave in prikazov v atriju se boste lahko pod grajsko platano naučili rokodelskih veščin, se udeležili rokolova ali preprosto uživali v rokodelskih izdelkih in se spočili ob dobri hrani v senci Tuštanjkega gradu.

Metuljček Cekinček, ti potepinček

BESEDILO in FOTOGRAFIJE: NINA PUC

Smo skupina Metuljev, 24 razigranih, srečnih in nasmejanih otrok, ki obožujejo igro, petje, ples in raziskovanje. Seveda pa se najraje potepamo po naši čudoviti naravi.

Skupina Metuljev, 24 razigranih, srečnih in nasmejanih otrok, ki obožujejo igro, petje.

Mesec maj je prav poseben mesec – sonce dobiva svojo moč, v svoj objem in igro nas vabijo prostrani travniki in mogočni gozdovi, obenem pa se zaključujejo različni projekti. V naši skupini se izvajajo bogate dejavnosti s poudarkom na igri, ki bodo ostale kot odlični temelj za nadaljnji razvoj otrok. Tako smo počasi pri koncu vrtčevskega leta, naučili smo se pravilno prečkati cesto, da je red v avtu vedno pas pripet, pa že ptički čivkajo.

Zaključili smo tudi Pravljičnega palčka in z veseljem čakamo na predstavo kamišibaj ter podelitev priznanj v knjižnici Daneta Zajca Moravče.

Vse o prometu nam je povedal g. Franci Bizilj, policaj, ter nam razkazal policijski avto in postajo.

Petrol ne toči samo bencina. Za nas je g. Leon Matkovič pripravil sladko presenečenje. Hvala.

V šolskem letu 2020/2021 sodelujemo v vseslovenskem gibanju Turizem in vrtec na temo »Z igro do prvih turističnih korakov«. Letošnja rdeča nit projekta je MOJ KRAJ MOJ "CHEF". Mesec april je bil tako namenjen izvedbi turističnega projekta,

ki smo ga naslovili Naša hrana naj bo zdravilo in zdravilo naj bo naša hrana. Naredili smo razstavo zelišč, začimb in izdelkov iz naravnih sestavin. Tako smo se mazali z aloe vero, pili sok iz smrekovih vršičkov, vonjali materino dušico in bili navdušeni nad plakati, ki so jih otroci skupaj s starši naredili doma in predstavili v vrtcu povsem samostojno. Spoznali smo še: ozkolistni trpotec, rman, koprivo, bezeg, luštrek, kamilico, timijan, trobentice, pljučnik in za kaj vse se uporabljajo. V naši igralnici je dišalo kot pri teti Pehti. Na vrtčevski vrt smo posadili zelišča in sadike fižola, ki smo jih opazovali pri rasti v prozornih lončkih.

Kadarkoli smo na poti, nas vedno nekdo zaloti. Pa naj bo to pek, ki nas vedno obdari z mehкими in slastnimi slanki, ali pa naš prijatelj g. Leon Matkovič iz Petrola. Pri njem se ne dobi samo bencin, pssst, nikomur ne povejte, temveč tudi slasten, najslajši sladoled.

Prihaja poletje, čas počitnic in dopusta. Naj bodo brezskrbni poletni dnevi, trenutki, ki se vam bodo vtisnili v srce, kajti trenutki so tisti, ki bogatijo naša življenja in nizajo mozaik.

Otroci iz skupine Metulji vam skupaj z Meto in Nino želimo vse dobro in na snidenje septembra.

Tekmovali smo za Cankarjevo priznanje

B.: BOŽENA GROBOLJŠEK in SANJA PODGORNİK (mentorici)

Vtorek, 13. aprila, je na šoli potekalo tekmovanje iz znanja slovenščine za Cankarjevo priznanje. Letos smo s temo Vse najboljše, Slovenija obeležili tridesetletnico osamosvojitve Slovenije. Šestošolci in sedmošolci so brali zgodovinsko-pustolovski roman Pobeg Igorja Karlovška, učenci 8. in 9. razreda pa knjigo kratkih zgodb Kako dolg je čas, ki jo je napisal Mate Dolenc.

Na šolskem tekmovanju so BRONASTO PRIZNANJE prejeli:

**Nika Klopčič iz 6. a,
Nika Vidic iz 6. b,
Kaja Bizilj iz 7. b,
Rok Vidic iz 7. c,
Aja Petrovič iz 8. c ter
Nika Bizilj iz 9. a.**

Aja in Nika na sta se uvrstili tudi na državno tekmovanje, ki je potekalo v soboto, 22. maja. Zaradi trenutnih razmer je bilo izpeljano na daljavo. **Vsem iskreno čestitamo!**

Kam na družinski izlet v času počitnic?

BESEDILO in FOTOGRAFIJI: URŠKA LISJAK

Končno smo dočakali prijetne sončne dneve, ki so popolni za raziskovanje skritih kotic Slovenije z družino in prijatelji. Priljubljen način preživljanja skupnega prostega časa in rekreacije je prav kolesarjenje, ki je sploh med najmlajšimi izjemno priljubljeno.

Pri programu Varno na kolesu so zato za prihajajoče prvomajske počitnice zbrali poseben nabor kolesarskih izletov, ki so jih pripravili učenci slovenskih osnovnih šol v sklopu razpisanih nalog programa. Učenci s svojimi predlogi spodbujajo k dejavnemu preživljanju prostega časa ter vabijo k odkrivanju naravnih in kulturnih biserov Slovenije.

Osnovnošolci predstavljajo zamisli za družinske kolesarske izlete

Prek prometno obarvanih nalog in dejavnosti šolarji v sklopu programa Varno na kolesu vsako leto spoznavajo cestnoprometne predpise in se potegujejo za privlačne praktične ter denarne nagrade. Pester nabor nalog med drugim spodbuja tudi izvedbe kolesarskih izletov v šoli in iskanje zanimivih kolesarskih poti po Sloveniji, primernih za družinske izlete. Osnovnošolci so se tako podali na raziskovanje svojih okolišev in si zamislili zanimive družinske kolesarske izlete:

S kolesom po Moravški dolini

Za vse tiste, ki bi radi uživali tako v občudovanju narave kot odkrivanju prikupnih slovenskih vasic, so učenci **OŠ Jurija Vege Moravče** pripravili zamisel za kolesarski izlet po Moravški dolini. Na poti si lahko ogledate zgodovinske znamenitosti, kot je na primer grad Tuštanj, predvsem pa uživajte v pogledu na prostrane travnike in gozdove. Kolesarski izlet lahko popestrite tudi s piknikom v naravi, na primer pri Gradiškem jezeru.

Raziskovanje Celjske kotline

Učenci **OŠ Frana Kranjca Celje** predlagajo izlet do izvira Voglajne, na katerem boste lahko združili kolesarjenje s pohodništvom, saj je na poti kar nekaj priljubljenih pohodniških točk. Uživate v lepih razgledih na Celjsko kotlino s Starega grada (407 m) ali se podajte na nekoliko daljša vzpona do Celjske kočice (652 m) ali na Grmado (718 m).

Kolesarsko potepanje po Domžalah in okolici

Do Kamnika, enega naših najlepših srednjeveških mest, vas bodo popeljali učenci **OŠ Dragomelj**, ki priporočajo, da si na poti vzamete čas za ogled številnih znamenitosti, kot so Slamnikarski muzej v Domžalah, renesančni grad Krumperk in rojstna hiša Rudolfa Maistra v Kamniku. V bližini se razprostira najbolj obiskan botanični park v Sloveniji, Arboretum Volčji Potok, kjer vas bodo očarale čudovite sezonske razstave cvetja.

Med znamenitostmi najstarejšega mesta v Sloveniji

Ptujčani vabijo na obisk najstarejšega mesta v Sloveniji, kjer boste lahko v Rimskem kampu Poetovio začutili utrip rimskega časa. Učenci **OŠ Olge Meglič** predlagajo še ogled ene izmed najvišjih in najmogočnejših sekvoj na svetu, Hincejeve sekvoje, in sproščujoče kolesarjenje ob reki Dravi.

Zakladi kulturne dediščine v okolici Postojne

Krožna kolesarska pot, ki so si jo zamislili učenci **OŠ Prestranek**, bo poskrbela, da bodo otroci na izletu razgibali tudi svoje sive celice. Preizkusili se

bodo lahko v izzivih znotraj brezplačne aplikacije ČŠOD Misija, s katero bodo spoznavali kulturno dediščino okolice Postojne. Izlet bo dodatno popestril obisk posestva Grad Prestranek, ki nudi dom islandskim konjem, obiskovalcem pa sproščujoč oddih in dejavnosti sredi narave.

Veliki radovljiški krog

Učenci OŠ Radovljica priporočajo kolesarski izlet po okolišju Radovljice, ki ponuja nekaj za vsakogar. Ljubitelji zgodovine bodo prišli na svoj račun v Villi Rustica, kjer si lahko ogledate rimske arheološke ostanke, in Muzeju talcev, ki skriva temno zgodbo druge svetovne vojne. Športni navdušenci bodo lahko obujali spomine v Alpskem smučarskem muzeju legendarnega izdelovalca smuči Elan ali uživali v zabavnih dejavnostih v kampu Šobec.

Po kolesarski poti vodnih virov šentviškega okoliša

Veste, kje v okolici Ljubljane najti neoporečno izvirsko vodo? Podajte se na kolesarski izlet učencev OŠ Alojzija Šuštarja, ki so se odpravili do toplega izvira Straža. Kot drugo možnost priporočajo kolesarski izlet do Koseškega bajerja, ki je zaradi svoje bujne narave izjemno priljubljena točka za sprostitev v naravi.

Predn se podate na kolesarski izlet, se skupaj z otroki prepričajte, da so vaša kolesa v brezhibnem stanju, na pot pa se primerno pripravite – preverite vremenske razmere in se primerno oblecite. Na vsaki kolesarski dogodivščini naj bo vaša zvesta spremljevalka čelada, še posebej pa bodite pozorni na dele poti, ki ne vodijo po urejenih kolesarskih poteh.

S programom Varno na kolesu letos kolesari 10.000 otrok

Dejavnosti v sklopu programa Varno na kolesu so tudi letos pritegnile veliko učencev. Letos v programu Varno na kolesu, katerega nosilec je družba Butan plin, sodeluje kar 10.000 učencev iz 140 slovenskih osnovnih šol. Zaradi razmer, vezanih na epidemijo koronavirusa, so imele šole v preteklih mesecih omejene možnosti za izvajanje razpisanih nalog in so jih opravljale po svojih sposobnostih ter z upoštevanjem vseh varnostnih ukrepov. Organizator programa je zato podaljšal rok za oddajo vseh nalog do 12. maja, spletno srečanje za vse sodelujoče, na katerem bodo znani finalisti programa, pa bo potekalo 28. maja. Novice in zanimive kolesarske podvige sodelujočih šol najdete na spletni strani www.varnonakolesu.si.

Svetovni dan Zemlje

Vsako leto 22. aprila praznujemo **Svetovni dan Zemlje**. To je dan, ko naj bi se vsak posameznik zamislil, da je planet Zemlja naš dom in kako pomembno je, da za našo Zemljo poskrbimo. Ta dan so učenci nižjih razredov obeležili na različne načine. Prvi razredi so ustvarili svoj vrčiček, v drugem, tretjem in četrtem razredu pa so razmišljali, kako lahko sami pripomorejo pri ohranjanju planeta. Nastali so lepi in poučni plakati.

Zveza Prijateljev
Mladine Domžale

Dragi otroci, spoštovani starši,

ZPM Domžale in ZLRO Ljubljana vas vabita na zanimive, ustvarjalne, aktivne, varne in zdrave počitnice na morju in v hribih.

Organiziramo zdravstveno letovanje za otroke in mladostnike med 5. in 19. letom starosti s stalnim bivališčem v občinah Domžale, Trzin, Mengeš, Lukovica in Moravče.

Omogočamo tudi sofinanciranje letovanja otrokom iz socialno šibkejših družin.

Podrobnejše informacije o letovanjih ter prijavi so objavljene na spletni strani ZPM Domžale
Vabljeni.

ZPM Domžale

ZLRO ZAVOD
ZA LETOVANJE IN REKREACIJO OTROK

TEMA MESECA

COVID-19

OBČANKE IN OBČANI V ZDRAVSTVU

POLONA GORJUP

MAŠA ROVANŠEK

AGATA ŠMUC

ANICA ERZAR

MATEVŽ ZAVERŠNIK

Pred izidom aprilske številke me je poklical naš bralec in pohvalil Novice, obenem pa predlagal, da predstavimo naše občanke in občane, ki delajo v zdravstvu. To v času epidemije ni enostavno. Pravzaprav je izjemno naporno – fizično in psihično.

Noge, hrbet in roke se lahko odpočijejo med dobrim spancem, a občutka odgovornosti za življenja bolnikov in včasih tudi občutka nemoči se ni možno otresti. Zato sem hvaležna našemu bralec, da me je poklical in predlagal objavo naslednjih predstavitev. Mislim, da je prav, da sleherno preberemo in se vanje poglobimo. Ob tem se želim zahvaliti vsem, ki so sodelovali pri pripravi tega tematskega sklopa. Hvala tudi gospodu Mihelčiču, da je z nami delil svojo izkušnjo.

Tatjana Čop, odgovorna urednica

KO ZAZNAM, DA ME PACIENT SLIŠI, ZAČUTIM MOČNO MOTIVACIJO BESEDILO IN FOTOGRAFIJE: POLONA GORJUP

Prihajam iz prijetnega, lepega podeželskega naselja Negastrn v občini Moravče, kjer živim z možem in dvema otrokoma, ki imata status dijaka in študenta. Oba imata poleg šolskih, študijskih obveznosti tudi športne dejavnosti, kar zahteva organiziranost in sodelovanje celotne družine. Poudariti moram tudi dobre odnose med sosedi, sorodniki, njihovo pripravljenost pomagati pri obveznostih, kajti v času, v katerem se nahajamo, moje službene obveznosti zahtevajo ogromno časa ter fizične in psihične obremenjenosti.

OD OKTOBRA V COVIDNI INTENZIVNI ENOTI

Od leta 1992 sem zaposlena v UKC Ljubljana na Kliničnem oddelku za torakalno kirurgijo v intenzivni enoti kot diplomirana medicinska sestra. V tem času sem pridobila veliko strokovnih izkušenj, možnosti za strokovno in osebnostno rast. Oktobra lani sem bila prerazporejena v covidno intenzivno enoto, terapijo na Infekcijski kliniki, ki ima svojo enoto tudi v DTS (Diagnostično Terapevtski Servis) nad urgentnim blokom UKC Ljubljana.

Spominjam se začetka pandemije marca 2020. Vladala sta negotovost in strah zaradi nepoznavanja, neizkušenosti, množičnih informacij iz celega sveta, vendar je bila tudi bolj izrazita previdnost, poslušni ljudi glede ukrepov in ravnanja, ki pa se je tekom brezskrbnih poletnih dni v času počitnic in dopusta nekoliko izjalovila. Jeseni se je število okuženih močno povečalo in s tem posledično se je povečalo tudi število hospitaliziranih pacientov na covidnih oddelkih in intenzivni enoti. V enoti intenzivne terapije je bila zasedenost postelj več kot 100-odstotna. Hiteli smo s sprejemi, hkrati reševali in vzdrževali možnosti za življenje. Žal je bilo tudi število umrlih previsoko. Združiti smo morali moči in si pomagati, da smo lahko poskrbeli za paciente, ki so potrebovali urgentno terapevtsko zdravljenje. O počitku nismo razmišljali, prostih dni nismo čakali, še manj pa jih preštevali.

Podpora družine in bližnjih mi je zelo veliko pomagala, da sem in še vedno lahko posvetim veliko energije mojemu poslanstvu, moji službi. To stanje meni in mojim sodelavcem

predstavlja veliko novega, novih izkušenj, spoznanj, velik strokovni izziv ter veliko fizične in psihične zbranosti. Z dolgim plaščem, skafandrom na glavi in črpalko okrog pasu vstopimo k pacientu in se nemudoma vključimo v intenziven nadzor, skrb in zdravljenje pacienta. Ti pacienti potrebujejo popolni nadzor in pomoč pri vseh življenjskih dejavnostih. Priklopljeni so na številne aparate in monitorje preko sond in katetrov. Preko številnih infuzijskih črpalk jim teče natančno predpisana, dozirana terapija. Vsak pisk, šum moram prepoznati, analizirati, se posvetovati in ukrepati. Poleg strokovnega dela potrebuje pacient tudi psihično oporo, dotik, besede tolažbe, spodbude, zato se z njimi pogovarjamo ne glede na to, da so v stanju globokega spanca. Velik čustven izziv, velika teža za nas je, ko opazimo na monitorju povečano možgansko dejavnost. Pacient nas sliši, čuti. To je velika motivacija, hkrati pa tudi občutek odgovornosti.

vendar sem vesela in ponosna, da sem del izrednega strokovnega tima, ker si med seboj pomagamo ne glede na stopnjo izobrazbe, se poslušamo, pogovarjamo ... To delo zelo

NI PRAVIL, VSAK PACIENT JE ZGODBA ZASE

Zgodbe pacientov, ki so močno prizadeti zaradi koronavirusne okužbe, so zelo različne. Tudi starostna skupina se je tekom mesecev spremenila. Sprva je prevladovala starejša populacija, sedaj se je starostna meja precej znižala. Prizadeti so pacienti, ki so sicer v življenju dejavni, skrbijo za svojo družino, poklicno pot ali pa si še le družino ustvarjajo in so na začetku svoje poklicne poti. Nekateri med njimi pred okužbo niso imeli zdravstvenih težav. Ogroženost kroničnih pacientov je vsekakor večja, vendar se na to nikakor ne smemo in ne moremo zanašati, ker zgodbe pacientov kažejo tudi drugačno sliko. Po uspešnem zdravljenju ti pacienti potrebujejo dolgotrajno rehabilitacijo ter pomoč družine in bližnjih.

STRAH JE TRDOŽIV SOVRAŽNIK

Vsakodnevno delo v teh težkih delovnih pogojih zahteva veliko fizično in psihično zbranost,

rada opravljam in vsi imamo občutek, da po svojih močeh maksimalno prispevamo k uspešnemu zdravljenju. Vsekakor je naša velika želja, da vsi skupaj prisluhnemo in slišimo pozive strokovnjakov, ki nam svetujejo, kako lahko izboljšamo razmere in preprečimo, da bi se v jesenskih dneh vse to ponovilo, nadaljevalo ali celo stopnjevalo.

Strah je naš sovražnik, ki nas ohromi in omeji pri sprejemanju odločitev, zato je zelo pomembno, da se v poplavi novic in informacij posvetimo strokovnim nasvetom glede cepljenja proti covidu-19, glede zaščitnega ukrepanja in obnašanja v družbi. S tem pokažemo tudi stopnjo pozitivne naravnosti, osebnostne zrelosti in spoštovanja zdravja kot vrednote življenja.

Pomembno je, da smo odgovorni do svojega zdravja, zdravja svoje družine in celotne okolice, zato zberimo moči, poslušajmo in upoštevajmo mnenje strokovnjakov, katerih namen in cilj je, da premagamo covid in njegovo širjenje.

Vse dobro in srečno!

DELO V DOMU STAREJŠIH OBČANOV V ČASU EPIDEMIJE BESEDILO: AJDA LALIČ, FOTOGRAFIJA: OSEBNI ARHIV MAŠE ROVANŠEK

Maša Rovanšek je simpatično temnolaso dekle, ki jo krasí širok nasmeh, po katerem je znana tudi na svojem delovnem mestu. Po poklicu je srednja medicinska sestra in že skoraj desetletje dela v Domu starejših občanov v Domžalah. Z DSO Domžale se je srečala že v času študentskega dela, nato tam opravila pripravništvo in se tudi zaposlila. Pravi, da jo to delo izjemno veseli, saj je po naravi zelo družabna, rada pa tudi pomaga obnemoglim.

PRVI VAL JE BIL TEŽJI

Kot vsi je tudi Maša na začetku epidemije v drugih državah upala, da vendarle ne pride do Slovenije. Ko pa je do tega prišlo in se je stanje hitro slabšalo, je bilo delo v prvem valu zelo težko, saj so se, po Mašinih besedah, še vsi precej »lovili.« Ni bilo dovolj delovne sile, zaščitne opreme, delali so tudi dva dni po 13 ur, v nekem obdobju celo ena sestra sama za več kot pol doma. Tudi delo v zaščitni opremi je bilo veliko bolj oteženo. Maša pravi, da so bili zaposleni že resnično utrujeni in povsem na koncu z močmi. Na srečo so kmalu priskočili na pomoč prostovoljci, ki so se resnično izkazali, predvsem pa niso mogli verjeti, koliko dela imajo zaposleni v DSO. V drugi val epidemije so na srečo vstopili nekoliko bolj pripravljeni in okužbe tudi hitreje zajezili.

Danes, več kot leto dni po pojavu epidemije, je delo vsekakor malce lažje kot ob prvih primerih, čeprav je še vedno nekaj dela v popolni zaščitni opremi. Še vedno je nekaj izolacij, predvsem pri novih sprejemih v dom ter oskrbovancih z znaki bolezni oziroma sumom na okužbo. V maskah zaposleni delajo že več kot eno leto, kar je sicer malce neprijetno, a Maša pravi, da se vsega navadiš.

ŠOPEK VESELJA

Ker pa se iz vsakega stanja da povleči nekaj dobrega, tudi Maša opaža, da se v času epidemije dogajajo tudi izredno lepe stvari. Predvsem misli na male pozornosti in zadovoljstva, ki v teh čudnih časih še posebej veliko pomenijo. Za primer pove, da je nekaj mesecev nazaj eni od oskrbovank prinesla šopek teloha in ji s tem naredila nepopisno veselje. Takšnih trenutki za hip preženejo še tako temne misli in utrujenost. Kot pa pravi Maša, je veliko odvisno tudi od ekipe, saj pravi ljudje lahko še iz tako slabega položaja naredijo nekaj dobrega, predvsem pa lahko oskrbovancem narišejo nasmeh na obraze, kar šteje največ.

Maša opaža, da je v tem času ogromno ljudi, ki zdravstvenim delavcem vlivajo dodatno motivacijo in nudijo še več podpore. Še vedno pa je nekaj tistih, ki tudi v tem stanju mislijo le nase in na doseganje svojih ciljev – ne glede na počutje ali dobrobit drugih. Včasih se zato zaposleni v zdravstvu počutijo kot stroji glede na to, kakšna pričakovanja imajo določeni ljudje.

Vseeno Maša v prihodnost gleda optimistično, vsem pa sporoča: spoštujmo drug drugega in bomo veliko dosegli!

FIZIOTERAPIJA NE KREPI LE TELESA, PAČ PA TUDI DUŠO BESEDILO IN FOTOGRAFIJE: AGATA ŠMUC

Moje ime je **Agata Šmuc**. Z družino živimo na Dolah pri Krašcah. Z možem Boštjanom imava štiri otroke. Dva najstarejša sinova sta že na svojem, hčerka in najmlajši sin pa še živita doma. Na Dole smo se preselili leta 2000. Pred tem smo živeli v Ljubljani.

Po rodu izhajam iz sončne Vipavske doline. Srednjo zdravstveno šolo sem obiskovala v Novi Gorici. Študij sem nadaljevala v Ljubljani. Pridobila sem izobrazbo višja fizioterapevtka. Po študiju sem se za dve leti zaposlila v UKC Ljubljana. Nato sem dobila redno zaposlitev na Infekcijski kliniki v Ljubljani, kjer delam še danes.

FIZIOTERAPEVKA NA COVIDNEM ODDELKU

Poklic fizioterapevke opravljam z velikim veseljem in odgovornostjo. Jemljem ga kot poslanstvo pomagati ljudem, ki tovrstno pomoč potrebujejo. Bolniki, ki prihajajo na fizioterapijo v ambulanto ali so hospitalizirani v bolnišnici, potrebujejo poleg strokovne pomoči tudi prijazno besedo, spodbudo, nasmeh, nasvet ali pa samo to, da jih poslušam.

Trenutno delam v ambulanti, kamor prihajajo ljudje v glavnem na protibolečinske terapije. Pred tem sem skoraj leto dni delala na covidnem oddelku. Sprva je kazalo, da bo zaradi velike kužnosti z bolniki delalo le omejeno število zdravstvenih delavcev. Vendar se je kmalu pokazala velika potreba po fizioterapiji. Bolniki, ki so na intenzivni terapiji priključeni na dihalni aparat, lahko postanejo v tem času popolnoma onemogli. Bolezen prizadene nekatere bolj, druge manj. Med njimi so tudi mlajši ljudje. Veliko bolnikov bolezen prizadene tako hudo, da ne morejo premakniti niti prstov na rokah. Težave imajo s predihanostjo pljuč ali z obilno sluzjo, ki jo morajo izkašljati. So zaskrbljeni, dvomijo v to, da bodo sploh še kdaj hodili. Žalostni so, ker nimajo veliko stikov s sorodniki. Veliko jih ni sposobnih poklicati domov, ker ne morejo držati prenosnega telefona. Spet drugi imajo zelo oslABLJENE mišice nog in ne morejo vstati iz postelje ali s stranišča. Delo fizioterapevta ni samo to, da narediš vse potrebno, da se bolniku povrne fizična moč. Naša naloga je tudi, da mu pomagamo ponovno pridobiti optimizem in upanje, da bo čez določen čas spet vse v redu in bo sposoben početi vse tisto, kar je delal, preden je zbolel. Pot do tja pa je za marsikoga zelo dolga in naporna. Veliko bolnikov po hospitalizaciji potrebuje nadaljnjo rehabilitacijo na URI Soča ali v zdravilišču.

VSE JE NOVO IN STRAH JE BIL PRISOTEN

Ta pot pa je bila in je še vedno zelo naporna tudi za zdravstvene delavce in sodelavce. Prvič smo se srečali s tako hudo epidemijo. Bolezni nismo poznali. Bali smo se za svoje zdravje

in za zdravje naših družin. Prvič smo se oblekli v posebno varovalno opremo, ki je ni bilo na pretek. V njej smo preživeli veliko ur (za nekatere je to še danes način dela). V tej varovalni obleki je vroče, očala se ti rosijo, težko dihaš pod posebnimi maskami, tudi plinskimi. In v tej opremi moraš še fizično delati. Nisem mogla razumeti mnogih, ki so na začetku epidemije tarnali, da je hudo biti doma, da se nič ne dogaja, da je težko nositi kirurško masko v trgovini itd.

Veliko zdravstvenih delavcev se je izpostavilo, prosilo ljudi, naj bodo doma, da bomo tudi mi lažje delali, vendar so bili deležni posmeha in celo groženj nekaterih ljudi. Tudi sama sem in še vedno pogrešam druženje s sorodniki in prijatelji. Zaradi strahu, da bi lahko okužila druge, staršev nisem videla skoraj pol leta.

V najtežjih trenutkih mi je veliko pomagala vera in upanje, da bomo premagali bolezen. Družina mi je stala ob strani ves čas. Veselo vzdušje doma in čas, ki sem ga preživela v svoji družini, mi je postal še bolj dragocen. Cenila sem skupno kosilo, ki me je vsak dan že čakalo, ko sem prišla domov. Zelo pomembna je bila zame tudi povezanost s fizioterapevti, ki so nam prišli pomagat z drugih oddelkov. Pozitivno vzdušje in medsebojno spodbujanje je v težkih časih zelo pomembno.

Življenje se še ni vrnilo v stare tirnice. Mnogi ljudje, tudi mlajši še vedno zbolevali. Želim si, da bi se vsi ljudje obnašali odgovorno. Da bi se držali strokovnih nasvetov in s tem pripomogli k normalizaciji stanja in k zmagi nad boleznijo. **Prav tako si želim, da bi se vsi iz tega kaj pozitivnega naučili in bi znali ceniti vse dobro, ki ga že imamo.**

KO SO ODDALJENE NOVICE POSTALE NAŠA RESNIČNOST

BESEDILO: ANICA ERZAR

Sem Anica Erzar, rojena Štefan v Moravčah. Še vedno mi srce zaigra, ko pomislim na Moravško dolino in na moje domače (Moravčane). Že 28 let živim v Cerkljah na Gorenjskem, kjer sva si z možem ustvarila družino in krasen dom.

Od malega me je spremljala želja postati medicinska sestra. Verjetno mi je bilo dano že v zibelko ob rojstvu, saj je bila ob mojem rojstvu na našem domu v Moravčah prisotna babica Anica, ki je bila po poklicu babica, na katero sem še vedno zelo ponosna.

Sem diplomirana medicinska sestra in teče že dvaintrideseto leto, kar sem zaposlena na oddelku za intenzivno terapijo na Kliniki za infekcijske bolezni in vročinska stanja v UKC Ljubljana, kjer se zdravijo kritično bolni bolniki.

Že samo ime klinike nam pove, da smo pogosto izpostavljeni nalezljivim boleznim. Na srečo se do leta 2020 nismo srečevali z boleznimi, ki lahko dosežejo razsežnosti epidemije ali pandemije. Do lanskega leta smo le opazovali, kako so se takšne bolezni pojavljale na drugih celinah. Potem pa se je zgodilo; vneto smo spremljali podatke iz sveta, pa vendar upali, da virus ne pride do nas. Obenem smo se začeli resno pripravljati na bolnike s potrjeno covid-19 okužbo. Bilo je potrebnih veliko priprav, tako organizacijskih kot prostorskih, in izobraževanje o virusu (značilnostih, prenosu, zaščiti). Glede na hitrost širjenja bolezni smo bili prestrašeni. Vadili in pripravljali smo protokole zaščitne opreme, vrstni red oblačenja in slačenja zaščitne opreme, da se ob tem ne bi okužili in v nevarnost izpostavljali drugih, predvsem svojih domačih.

MARCA SMO SE SOOČILI S COVIDOM-19

Potem pa se je vseeno zgodil 10. marec 2020, ko smo sprejeli prvega bolnika s potrjeno covid-19 okužbo. Potrebe po posteljah na intenzivni enoti so se hitro povečevale. Razširiti smo morali oddelke intenzivne terapije še na drug oddelek. Vsi, ki smo bili zaposleni na enem oddelku, smo delali na dveh oddelkih. Potrebovali smo pomoč sodelavcev iz drugih klinik, katere je bilo potrebno uvesti v delo. Pridobili smo za nas veliko novih aparatov, kar je zahtevalo nova znanja.

Delo je zelo stresno, v popolni zaščitni opremi, po več ur brez pijače, WC-ja, med odmorom imamo zadolžitve zunaj izolacije, kot je priprava materiala, zaščitne opreme, zdravil. Bolniki so zelo nestabilni, prvi si ob bolniku in moraš hitro odreagirati.

NAJHUJE ZA NAS JE, KER SE POGOSTO POČUTIMO NEMOČNE

V maju 2020 se je stanje glede novih bolnikov lepo umirjalo. Čez poletje smo si, hvala bogu, lahko privoščili zaslužen dopust. Imeli smo veliko in težko izkušnjo za seboj, veseli smo bili, da se nismo okužili in je bilo najhujše za nami. Niti sanjalo se nam ni, kaj nas še čaka!

Z jesenjo je prišel novi val. Potrebe po posteljah na intenzivni enoti so se hitro in neusmiljeno večale. Intenzivno terapijo smo morali razširiti še na tretji in četrti oddelek (celo na drugi lokaciji). Zbolevalo mlajši ljudje in noseče mamice. Naše delo je večizmensko, z vikendi in prazniki. Smo dober tim in delamo z veseljem in dobro, pa vendar so stiske velike. Od začetka epidemije vsak naredi mesečno okoli 80 ur preko delovnega časa. Od oktobra do danes smo bili le kakšen dan na dopustu.

TREPETAMO TUDI ZA NAJBLIŽJE

V začetku nas je spremljal velik strah, da se okužimo in okužimo domače. Mami in svoje sem obiskala šele po več kot dveh mesecih in pol. Družina mi veliko pomaga, otroci so že veliki in me razumejo. Le štiriletni vnuček vedno znova sprašuje: «Babi zakaj moraš spet v službo, če smo pa vsi doma?» Mož mi je v veliko oporo. Razume me, me posluša, mi pomaga, postreže, ko pridem domov izčrpana, lačna, žejna in si želim samo malo miru. Z veseljem me odpelje v naravo, kjer najlažje najdem svoj mir. Veliko vtisov se izgubi na poti domov, pa vendar je to obdobje za nas že predolgo in prenaporno. Vtisi nas na žalost več ne zapuščajo, so naš spremljevalec. Vsi smo že preutrujeni in obupani, kar se nam kaže na zdravju, spanju in vse preveč odpovedi sodelavcev.

Zadnji dnevi nam vlivajo upanje številke, ki nakužejo, da se stanje res počasi umirja. Bodimo odgovorni in upoštevajmo zaščitne ukrepe, cepimo se, saj s tem naredimo največ, kar lahko, da zaščitimo sebe in druge. Vsako življenje je neprecenljivo. Skupaj zmoremo! Lepo vas pozdravljam, dragi Moravčani!

V OSPREDJU JE ŽELJA POMAGATI

B.: AJDA LALIČ, F.: OSEBNI ARHIV MATEVŽA ZAVERŠNIKA

Matevž Zaveršnik je po poklicu srednji zdravstveni tehnik. Čeprav šteje le 21 let, je imel smolo (ali pa srečo, kakor se vzame), da je svojo poklicno pot začel ravno v času epidemije covida-19. Začetek njegove službene poti je tako potekal veliko manj umirjeno kot bi sicer, a zagotovo se je ravno zaradi takšnega stanja še več, predvsem pa hitreje naučil.

ŽIVAHEN ZAČETEK POKLICNE POTI

Matevž pravi, da se je za poklic zdravstvenega tehnika odločil, ker rad pomaga ljudem in na splošno rad dela z ljudmi, predvsem pa meni, da dober zdravstvenik lahko bistveno olajša pacientovo bivanje v bolnišnici in na celotno izkušnjo z zdravstvom. Da rad pomaga ljudem, je dokazal tudi v prvem valu epidemije covida-19, ko se je izkazal kot dejaven prostovoljec na področju oskrbe starejših v naši občini. Že izven epidemije je bilo pri njem moč opaziti izjemen čut za starejše ljudi. Ni torej naključje, da je bila njegova prva zaposlitev prav v Domu starejših občanov (DSO). Med kroženjem je spoznal še številne oddelke v UKC Ljubljana, nekaj časa pa je služboval tudi na psihiatriji.

POMEMBNA JE DOBRA ORGANIZACIJA DELA

Prvi val epidemije je doživel kot zaposlen v domu starejših občanov, kjer je delal v rdeči coni, trenutno pa je zaposlen v UKC Ljubljana na oddelku DTC COVID-19. Če lahko primerja ti dve zaposlitvi, obe povezani s covidom-19, lahko opazi bistveno razliko v organizaciji dela. V DSO je, kot rečeno, služboval v prvem valu, ko nihče (razumljivo) ni dobro vedel, kako in kaj, kam pelje celotno stanje in kako organizirati delo. Na trenutnem delovnem mestu je opaziti veliko boljše organizacijo, ki pa je vsekakor posledica enoletnih izkušenj z epidemijo. Kakor pri vsaki novi stvari je bilo tudi z epidemijo tako, da je bilo človeštvo, v tem primeru zdravstvo še v največji meri, vrženo v vodo in je bilo pač primorano »splavati.« Seveda je bilo potrebno nekaj časa, da so se stvari ustalile in organizacijsko uredile.

Ko se je konec leta 2019 začelo govoriti o neki novi bolezni in kasneje, ko je že stegovala svoje lovke proti Evropi, si Matevž ni preveč belil glave s tem, kaj bo. Po njegovih besedah je menil, da zadeva ne bo prehuda, vsekakor pa si ni predstavljal epidemije takšnih razsežnosti. Na zdravstvene delavce je epidemija vsekakor močno vplivala. Na njegovem delovnem mestu je največja sprememba v razporeditvi dela, saj je delo prej potekalo v treh izmenah po 8 ur, sedaj pa le v dveh izmenah po 12 ur. Ves čas nosi zaščitni plašč, masko in ostalo zaščitno opremo. Dvoizmensko delo po 12 ur ima dobre in slabe strani. Vsekakor ima nekaj več prostega časa, a, kot pravi, takšen način dela lahko kar močno vpliva na tvoj življenjski slog. Tudi sam se srečuje z nespečnostjo, nima toliko možnosti za rekreacijo in podobne stvari, ki lahko močno vplivajo na splošno počutje.

POZITIVNE POSLEDICE EPIDEMIJE

Ne glede na vse pa je tudi epidemija prinesla kakšno dobro stvar. Po Matevževih besedah še nikoli prej v zdravstvu ni doživel tako velike povezanosti kolektiva, saj v tem stanju enostavno morajo držati skupaj, ker so vsi v enaki godlji. Ves trud in naporno delo pa poplača hvaležnost pacientov in njihovih svojcev. Opaža, da se je vidik splošne javnosti glede zdravstvenih delavcev v zadnjem času precej razdelil. Mnogi se sicer še bolj zavedajo pomena poklicev v zdravstvu, so jim hvaležni, jim še bolj zaupajo, nekateri pa vidijo le dodatke, ki jih zdravstveni delavci za delo v kriznih razmerah (zasluženo) prejemajo, in pa določene profile v zdravstvu, ki zaradi epidemije delajo manj. Vsekakor tu ni mogoče posploševati, še manj pa je smiselno izgubljati energijo za sodbo o tem ali onem.

Matevž meni, da bi morali v teh časih usmeriti svojo energijo predvsem v to, da smo čim bolj strpni in upoštevamo ukrepe. Le tako bomo lahko s skupnimi močmi poskrbeli, da epidemija kmalu postane stvar preteklosti.

ZDRAV BOLNEMU NE VERJAME – ŽAL! POGOVOR ZAPISALA: TATJANA ČOP

»Kaj, če bi objavili še izjavo nekoga, ki je prebolel covid-19 s težjim potekom?« sta predlagali Polona Gorjup in Agata Šmuc. Moja prva misel ob tem je bila, da bi to bilo zelo dobro, druga pa, da je težko nadlegovati nekoga, ki si še ni povsem opomogel. A po pogovoru z gospodom Milanom Mihelčičem sem bila toliko bolj prepričana, da je nujno prisluhnuti tistim, ki so zboleli, se zdravili, v komi preživeli več tednov, nato pa se soočili z osamitvijo od svojih najdražjih, s težkim okrevanjem in končno z možnostjo posledic, ki bodo še dolgo vztrajale. Kot je povedal gospod Mihelčič, bolniki, ki so preživeli najtežji potek koronavirusne bolezni, so izgubili nekaj mesecev življenja, ta izkušnja pa jih bo za vedno zaznamovala – nekatere tudi telesno, vse pa zanesljivo duševno. Njih in njihove svojce ter prijatelje!

UDARILO JE KOT STRELA Z JASNEGA

Milan Mihelčič je star 52 let, kmetuje, hodi v službo in je dejaven na več področjih. Povedal je, da (podobno kot številni) na začetku epidemije koronavirusa ni jemal preveč resno. Misli si je, da je to pač še eno prehladno obojenje, nikoli ni verjel, da je lahko tako hudo, kot je lansko jesen sam izkusil. »Konec jeseni sem zbolel, a sem še vedno hodil v službo – tako kot večkrat prej. Dejansko pa sem že imel pljučnico, ne da bi vedel. Ko sem v službi med delom moral večkrat počivati in sem se počutil vedno bolj slabotnega, sem vedel, da je čas, da obiščem svojega zdravnika. Zdravnik je posumil, da gre za covid-19, kar je bilo tudi potrjeno. Rekel je, naj doma počivam. Nekaj dni sem bil doma z vročino, hrana mi ni teknila, vedno slabše sem se počutil. Domači so po petih dneh takšnega stanja vztrajali, da me žena odpelje na urgenco v Domžale. Potem je šlo hitro – z rešilcem so me z lučkami in sireno odpeljali v bolnišnico Petra Držaja, kjer je bilo še nekaj postelj prostih. To je bilo 20. novembra.«

COVID-19 MU JE »UKRADEL« SEDEM TEDNOV

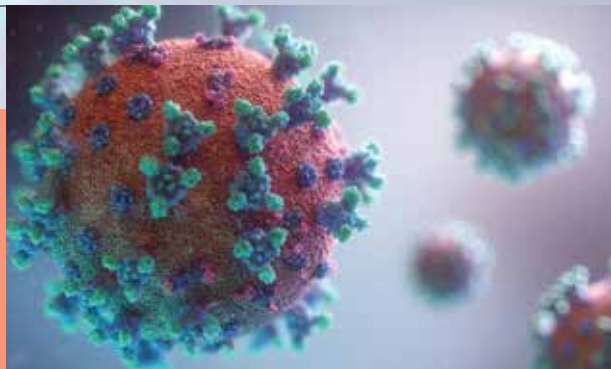
Milan se je prvi večer še slikal in poslal fotografijo domačim, da so videli, kako je videti z

"OB TEJ PRILOŽNOSTI POZIVAM NAŠE OBČANE, DA SAMI NAREDIJO VSE, KAR JE V NJIHOVI MOČI, DA ČIM PREJ ZAJEZIMO EPIDEMIJO IN PREPREČIMO NEPOTREBNE SMRTI ZARADI TE ZAHRTNE BOLEZNI! DOKLER SI ZDRAV, NE VERJAMEŠ, DA LAHKO TAKO HITRO ZBOLIŠ IN TAKO HUDO. DANES SI DEJAVEN, DELAŠ, SE SMEJIŠ, JUTRI PA SI ODVIŠEN OD ŠTEVILNIH CEVČIC IN MONITORJEV. KO SI TAM, V BOLNIŠNICI, NA APARATIH, NI NIČ VEČ POMEMBNO – SAMO TO, DA PREŽIVIŠ." (Milan Mihelčič)

aparaturami, ki so mu pomagale pri dihanju. Danes se tega sploh ne spominja, čeprav vidi fotografijo, ki jo je sam naredil. Naslednji dan je že bil v umetni komi. »Zbudil sem se 5. januarja. Sedem tednov me ni bilo – sedem tednov je čas, ki mi manjka. Čuden občutek je. Doma pa je v teh tednih bilo zelo hudo. Žena je dobivala različne informacije glede mojega stanja. Od informacij, da se stanje izboljšuje, do tistih, da ni sprememb, in do tega, da je z menoj zelo hudo.«

PO BOLEZNI NOVE TEŽAVE

Ko se je Milan izvlekel iz najhujšega, še ni bilo konec njegovih težav. Na predelu trtice je prišlo do preležanine – rane, ki je pogosta pri bolnikih, ki dolgo ležijo. Prišlo je do vnetja, ki je zahtevalo operacijo. Le-to so opravili 9. februarja na ortopedski kliniki in ga po operaciji premestili na infekcijsko kliniko. Tam je prejemal antibiotike, vendar celjenje in zdravljenje rane ni potekalo tako, kot bi moralo. Sledila je druga operacija, s katero so trtično kost odrezali do zdravega dela. Posledice čuti še danes, saj težko sedi in leži. Iz bolnišnice so ga odpustili 14. aprila letos, po skoraj petih mesecih bolnišničnega zdravljenja.

»Po tednih ležanja v komi so me morali »naučiti« hoditi. Sprva s hojco, nato z berglami, sprva po ravnem, nato še po stopnicah. Pri meni je covid-19 pustil posledice na okončinah – imam hude mravljinice po celih nogah in rokah, pesti še danes ne morem stisniti. Da lahko kolikor toliko hodim, se lahko zahvalim ženi, ki je čevlje dala predelati na rehabilitacijskem centru Soča tako, da so vanje vstavili opornice, ki držijo stopalo. Imam namreč parezo (delno ohromitev) obeh stopal. Najina vztrajnost in odločenost, da čim prej začnem s terapijami, je bila uspešna. V prvem tednu junija bom začel z rehabilitacijo v URI Soča, ki bo trajala pet tednov. Potem pa bodo verjetno sledile še druge oblike okrevanja. Res si nikoli nisem mislil, da so lahko posledice koronavirusne bolezni tako obsežne in dolgotrajne.«

"ZAHVALJUJEM SE OSEBJU V BOLNIŠNICI NA VSEH ODDELKIH, KJER SO SE TRUDILI ZA MOJE PREŽIVETJE IN ZDRAVLJENJE. ZAHVALA GRE TAKO ZDRAVNIKOM IN ZDRAVNICAM IN MEDICINSKIM SESTRAM KOT FIZIOTERAPEVTKAM, KI SO ME DOBESEDNO POSTAVILE NAZAJ NA NOGE."

Milan je bil vesel, da bomo v Novicah predstavili nekatere zdravstvene delavce iz Moravske doline, ki so v času epidemije bili (in so še) izpostavljeni težkim razmeram, v katerih so svoje delo opravljali izjemno kljub fizičnim in psihičnim naporom. »Res jih je potrebno večkrat pohvaliti. To so izjemni ljudje – srčni in strokovni! Želim se zahvaliti tudi mojim najdražjim – ženi, hčeri, sinu in bodoči snahi. Čez noč so morali opravljati še moje delo na kmetiji, ves čas pa so s strahom in negotovostjo pričakovali novice iz bolnišnice.«

Potrdila EU o Covid-19 in prihodnost Evrope

BESEDILO: LJUDMILA NOVAK, poslanka EP

VEvropskem parlamentu smo na zadnjem plenarnem zasedanju sprejeli pogajalsko stališče o predlogu za uvedbo potrdila EU o Covid-19, s katerim poudarjamo pravico do prostega gibanja v Evropi med pandemijo.

Dokument, ki bo lahko v digitalni ali papirni obliki, bo potrjeval, da je bila oseba cepljena proti koronavirusu ali da je imela nedavni negativni rezultat testa ali je okrevala po okužbi. Ob tem želim poudariti, da potrdila EU o Covid-19 ne bodo služila kot potna listina niti ne bodo postala predpogoj za uveljavljanje pravice do prostega gibanja, kar smo v Evropskem parlamentu izrecno poudarili.

Zakonodajni predlog je bil v Evropskem parlamentu sprejet s 540 glasovi za, 119 glasovi proti in 31 vzdržanimi glasovi. Tako Parlament kot Svet sta zdaj pripravljena na začetek pogajanj. Cilj je doseči dogovor pred poletno turistično sezono.

Skupaj s kolegi smo obenem prepričani, da za imetnike potrdila EU o Covid-19 ne bi smele veljati dodatne omejitve pri potovanjih, kot so karantena, samoizolacija ali testiranje. Države članice EU pa obenem morajo, da bi se izognile diskriminaciji tistih, ki niso cepljeni, tudi iz ekonomskih razlogov, "zagotoviti vesplošno, dostopno, pravočasno in brezplačno testiranje".

Pandemija Covid-19 gre s cepljenjem počasi v sklepno fazo. Evropska unija (EU) se je od svojega nastanka uspešno spopadla z vsemi izzivi. Menim, da je pandemija Covid-19 postavila EU pred izjemno preizkušnjo, kakršne doslej še ni bilo.

Evropa se mora na podlagi vseh preteklih kriz in krize Covid-19 naučiti in v ta proces oblikovanja prihodnosti pritegniti državljanke in državljane. To je ena od mnogih ugotovitev posledic preteklih kriz.

Višja volilna udeležba na evropskih volitvah leta 2019 je pokazala, da ljudje želijo imeti dejavnejšo vlogo pri odločanju o prihodnosti Unije in njenih politikah. Zato zelo pozdravljam odločitev treh najpomembnejših institucij EU – Evropskega parlamenta, Evropske komisije in Evropskega sveta, da se je vzpostavila platforma Konference o prihodnosti Evrope.

V Evropskem parlamentu od konference pričakujemo, da bo do pomladi 2022 sprejela sklepe, v katerih bodo določene smernice za prihodnost naše skupne Evrope. To pričakovanje delijo tudi v Evropski komisiji in Evropskemu svetu.

"Kaj pa znamenite Moravčanke?" Tehtno vprašanje urednice mag. Tatjane Čop. Tako je tokrat znamenita osebnost iz Moravške doline Minka Grilj, v Ameriki znana kot Mary Grill-Ivanusch. V moji zbirki člankov je najmanj petdeset takih, v katerih nastopata Mary Grill-Ivanusch in njen brat Vatroslav-Vatro Grill kor avtorja ali osrednji osebnosti. Večji del prispevka smo namenili Mary, predstavljamo pa tudi Vatra, njuno življenje je bilo povezano od otroštva naprej.

Stane Stražar se je pri predstavitvi Mary Grill osredotočil predvsem na njeno izjemno obsežno kulturno delo v ZDA, v tem prispevku pa je tudi nekaj več o njenem življenju pred odhodom tja in v Ameriki.

Znamenita Moravčanka se je do odhoda v ZDA leta 1913, ko je bila stara deset let, pisala Marija-Minka Grilj, nato do poroke Mary Grill, potem pa Mary Grill-Ivanusch ali samo Mary Ivanusch.

Znamenite osebnosti iz Moravške doline

Marija Grilj Ivanuš Mary Grill-Ivanusch

1903
1991

publicistka, igralka, operna pevka, urednica, izjemno ustvarjalna Slovenka v ZDA
publicist, actress, opera singer, editor, extremely creative Slovenian in the USA

BESEDILO: BOGOMIL BRVAR

O družini in življenju v Sloveniji, selitev v ZDA

(Vir fotografije:
Rodna gruda, 28, 1981,
št. 28)

"Oba, moj oče Jože Grilj in mati, rojena Ana Hribernik, sta bila Gorenjca. Mama je bila rojena v Ljubljani, ata pa v Veliki vasi pod Svetim Miklavžem. Tam se je pričela moja »pevska kariera«, tam sem na prigovarjanje moravškega kaplana Ivana Laušina zapela mojo priljubljeno pesmico *Ko ptičica sem pevala*. To je bilo ob nekem prazniku, ko so bili zbrani v rojstni hiši oče in vsi bratje: Janez, Tone in Martin. Še danes se živo spominjam, kako sem rdeča kot kuhan rak in sramežljiva sedela pri mizi, kamor me je posadil gospod kaplan, in izpeljala prvi solospjev s takim uspehom, da je za plačilo nasul predme na mizo celo prgišče sladkih cenzeljcev. Stara sem bila sedem ali osem let. Spominjam se male cerkvice na hribčku in obzidja v razvalinah, izza katerega so vaščani v davnih časih odbijali naskoke krvoločnih Turkov. Od tam sem tudi prvič videla vlak, ki se je kot kača vil v daljavi. Glasbena šola se je zame in za mojega brata Vatra začela na zapečku naše hiše v Soteski (na Ovinku, zato so nam rekli Ovinkarjevi) pri Moravčah, kjer smo imeli delavnico, učilnico in oder. Tam smo v zimskih večerih ob medli petrolejski luči med pletenjem kit za domžalsko slamnikarsko tovarno, robkanjem koruze za naša dva pujska in luščenjem fižola prepeli nešteto šolskih, narodnih pesmic, da ne omenjam soldaških balad, vključno tisto Prešernovo *Pet čevljev merim, palcev pet, adijo, ljubca, starši ...*, katerih je imel naš oče poln rokav. Vse to je bila, se mi zdi, nekakšna predpriprava za naše poznejše rogoviljenje na odrih starih dvoranic in kasneje pod streho novih, modernih narodnih hramov daleč preko luže, o čemer se nam takrat še sanjalo ni ..." (Mary Grill Ivanusch: *Prva svetla stran Amerike. Zgodba slovenske družine. Zarja - The Dawn*, 59, oktober, 1987, str. 26–28).

Časopis Zarja – The Dawn je glasilo Slovenske ženske zveze v ZDA, izhaja že od leta 1926.

Marija Grilj – Ovinkarjeva Minka se je rodila 31. januarja 1903 pri Ovinkarjevih v Soteski pri Moravčah. Bila je najmlajši otrok od petih, otroštvo sta preživela samo ona in brat Vatro. Minka je tri leta obiskovala osnovno šolo v Moravčah, dve leti pa v Ljubljani, ko se je družina preselila tja.

Mary Grill-Ivanusch (sedi na tleh) je pela glavno vlogo Leonore v operi Trubadur (november 1934).

Oče Minke je bil doma v Veliki vasi, kruh je služil v Ljubljani, nekaj časa kot strežnik v umobolnici, nato kot oskrbnik konj v jahalnici. V Ljubljani je spoznal Ano Hribernik (v nekaterih člankih: Hribar) iz Sv. Katarine. Po poroki so nekaj časa stanovali v Ljubljani, nato so se preselili v Moravče. Leta 1904 je oče odšel v Ameriko, a se je zaradi krize vrnil že naslednje leto.

"Tam (v Moravčah, op. B.B.) sta na prigovarjanje ljubljanskega mlinarskega podjetnika Majdiča nekaj časa vodila malo podružnico za prodajo bele moke. Kmetje, vajeni domače pšenične moke, se niso podali pod pritiskom novotarij in so še naprej nosili žito v domače mline. Tako sta se poslovila od Majdiča in moderne moke. Zvedela sta, da je v Soteski blizu Moravč naprodaj hišica z vrtom. S prihranki sta jo kupila in se preselila. V tem prijetnem domku sva se rodila brat Vatro in jaz, oba na dan 31. januarja, čeprav v štiriletnem razmiku. Povem naj, da so najini trije bratci umrli za škrlatinko. Imel jo je tudi Vatro, jaz pa oslovski kašelj, a sva se oba zlizala. K bratu je prišel zdravnik iz oddaljene Krašnje, Čeh po rodu, mamo je potolažil z besedami: »Tale striček zna ostati!« Mama je slišala, da bolezen rada pusti posledice, zlasti oglušitev. Zato je brata negovala na vse načine,

stalno mu je ogrevala vrat in ušesa, pri tem je uporabljala celo mandljevo olje. Zares je ohranil odličen sluh, kar mu je v življenju pomagalo pri petju, zlasti pa pri igranju violine ..." (Mary Grill Ivanusch: Prva svetla stran Amerike. Zgodba slovenske družine. Zarja the Dawn, 59, oktober, 1987, str. 26–28).

Družina se je težko preživljala. Oče Jože je nekaj zaslužil s sezonskim delom pri postavljanju telegrafov in podiranju drevja. Ko je sin Ignacij (Nacek) odšel v šolo realno v Ljubljano, se je tja preselila tudi družina. Ovinkarjevo domačijo so prodali.

"Naj omenim, da so bili starši za hišnike, oče pa je poleg tega delal še v Polakovi usnjarni na Poljanski cesti ob Ljubljani, kamor sem mu sleherno opoldne nosila južino v cekarju." (Mary Grill Ivanusch: Prva svetla stran Amerike. Zgodba slovenske družine. Zarja the Dawn, 59, oktober, 1987, str. 26–28).

Prihranki od prodane domačije so pošli, vsak dan je bil težji in oče se je še drugič odločil za Ameriko. Tja je odpotoval leta spomladi 1913, mati Ana, sin Ignacij in hčerka Minka pa so mu sledili v jeseni. Njihov sopotnik, svetovalec in vodnik je bil Domžalčan Anton Pavli, ki je enkrat že bil v Ameriki. Do New Yorka so potovali z ladjo George Washington, od tam do Clevelanda pa z vlakom.

Minka se je takoj po prihodu v Ameriko preimenovala v Mary, brat Ignacij pa v Vatroslava, krajše v Vatra, priimek Grilj pa v Grill.

Vatro in Mary sta najprej obiskovala slovensko župnijsko šolo. Vatro je bil reden obiskovalec Slovenske narodne čitalnice, Mary pa se je po treh letih vpisala v ameriško javno šolo, za katero ni bilo treba plačevati šolnine. Po končani šoli se je najprej zaposlila kot založnica v podjetju sredi Clevelanda, ko pa je njen brat Vatro postal urednik slovenskega dnevnika Enakopravnost, se je pridružila njegovi ekipi. Osem let je opravljala različna dela, od receptorke, strojepiske do lektorice (Unetich, 1991, str. 217).

Mary je že zgodaj postala dejavna na javnem in kulturnem področju. Kot učenka osmega razreda med prvo svetovno vojno je pletla za Rdeči križ Amerike – za ameriške vojake.

Mati Ana je umrla novembra 1939, oče Jože (Joseph Grill) pa septembra 1940.

Zakon z Johnom Ivanuschem (Janez Ivanuš)

Janez Ivanuš – John Ivanusch se je rodil v Rogaški Slatini septembra 1879. Bil je glasbeno nadarjen, na Ptuju se je učil igranja na violino in rog ter petja, po odsluženi vojaščini leta 1902 je nekaj časa igral v znanem Lehárjevem komornem orkestru na Dunaju. Po prihodu v ZDA se je včlanil v strokovno združenje glasbenikov, bil je v Illinoisu, Minnesoti in Južni Dakoti, kjer je vodil razne orkestre, leta 1916 pa se je preselil v Cleveland, kjer je postal zborovodja slovenskega pevskega zbora Zarja in dirigent pihalnega orkestra Bled (pevski zbor Zarja je bil ustanovljen že leta 1916 in še obstaja).

Prva žena je umrla sedem let po poroki, v drugo se je poročil z Mary Grill leta 1927. Otrok nista imela. Živela sta na deželi, na farmi v kraju Chardon v zvezni državi Ohio.

John Ivanusch je leta 1933 igral na inavguraciji predsednika ZDA Franklina Delana Roosevelta. Velja za očeta slovenske opere v Ameriki. Zelo znana in pogosto odigrana je bila njegova opera Turjaška Rozamunda. Libreto zanjo je napisala Mary Ivanusch in nastopila v vlogi Turjaške Rozamunde.

Dolgoletno ustvarjalno kulturno in pedagoško delo

Mary je dejavno sodelovala pri zbiranju sredstev za postavitve Slovenskega narodnega doma v Clevelandu (v slovenski narodni noši je prodajala tombolske srečke), slovesno so ga odprli leta 1924. Mary je ta dom resnično vzela kot "dom", od vsega začetka je bila vključena v organizacije in dejavnosti, ki so domovale v njem (Unetich, 1991, str. 217).

"OH, TA POLONA!"
BURKA V DVEH DEJANJH
 Igrajo učenci Slovenske šole S. N. Doma, pod režijo učiteljice
 Mrs. Mary Ivanusch.

Bila je članica izobraževalnega odbora in izbrana za učiteljico na četrti stopnji prve slovenske mladinske šole v Ameriki. S pedagoškim in dramskim talentom je mlade navdušila za sodelovanje in režirala več odrskih produkcij v slovenščini. Zaradi gospodarske krize leta 1933 je bila slovenska šola tik pred ukinitvijo, a se je Mary temu odločno

uprla in s pomočjo staršev uspela.

Mary je režirala igre, poučevala na tečajih slovenščine, učila na slovenski šoli, igrala glavne vloge v operah, pisala v slovenske časopise, ki so izhajali v ZDA, štirideset let je urejala prilogo Progresivne Slovenke Amerike pri časopisu Enakopravnost (neodvisen dnevnik za slovenske delavce v Ameriki).

Bila je ustanovna članica Dramskega društva Ivan Cankar leta 1918. Igrala je številne like, med drugim Polonico v Jurčičevih Rokovnjačih, ciganko v komediji Cigani, v spevoigri Matiček se ženi idr. Igralsko in pevsko sposobnost (sopran) je v vseh vlogah pokazala v popolnosti.

Leta 1919 se je vključila v slovenski zbor Zarja, ki ga je vodil njen mož John. Nastopala je vse do leta 1940 solo, v duetu in kvartetu ter v glavnih dramskih in opernih vlogah.

Med ustanoviteljicami organizacije Progresivne Slovenke Amerike

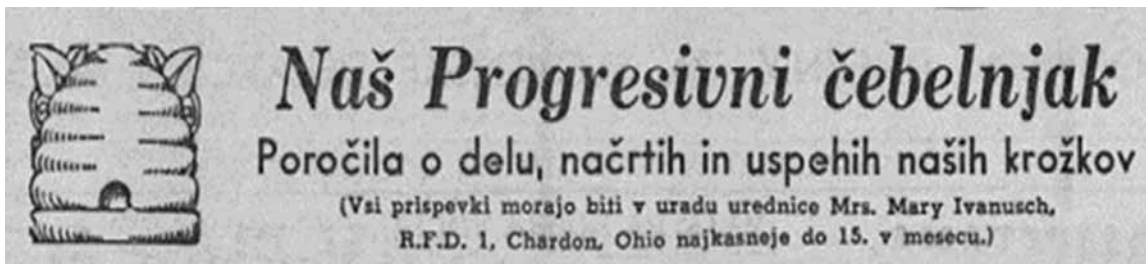
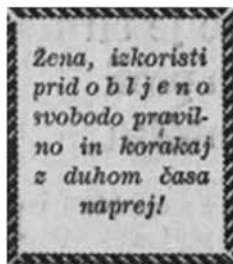
Mary Grill-Ivanusch je bila ustanovna članica organizacije Progresivne Slovenke Amerike.

Leta 1934 je bila v Clevelandu ustanovljena Zveza progresivnih slovenskih žena Amerike, *The Progressive Slovene Women of America (PSWA)*. Zveza je številčno majhna, a ima podružnice tudi v Chicagu, Milwaukeju, St. Louisu. Po drugi svetovni vojni je organizirala pomoč Sloveniji, kamor je pošiljala obleko in hrano, zbirala denar za gradnjo pediatrične klinike v Ljubljani, kupovala je medicinske aparate za ustanove za slepo in gluho mladino v Ljubljani ter omogočala slovenskemu medicinskemu osebju, da se je na Dunaju privajal na rabo teh aparatov. Kupovala je znanstvene knjige in revije za NUK ter za drage znanstvene knjižnice v Sloveniji. Leta 1950 je na svoji letni konferenci v Clevelandu sprožila pobudo, da se v Ljubljani ustanovi center za povezavo med Slovenijo in slovenskimi izseljenci po svetu:

sledječ temu pozivu je bila že naslednje leto 1951 v Ljubljani ustanovljena Slovenska izseljenska matica (Stanonik, Janez. *Slovenci v Clevelandu*, Zgodovinski časopis, 51, 1997, št. 1, str. 21–32).

Ustanovljena je bila z namenom organizacijskega in iniciativnega delovanja na področju kulture, izobraževanja in humanitarne pomoči. Gonilna sila je bila Mary Grill-Ivanusch. Organizacija je od ustanovitve dalje podpirala stališča slovensko-ameriškega pisatelja Louisa Adamiča.

Sedež organizacije je bil v Clevelandu, po drugih mestih pa so delovali njeni krožki, leta 1947 je delovalo 17 krožkov po ZDA. Njihovo geslo je bilo (v okvirčku):

Progresivne Slovenke Amerike so imele svoj časopis kot mesečno prilogo dnevnika Enakopravnost. Urednica priloge je bila dolgih štirideset let Mary Grill-Ivanusch. Njene kolumne pod naslovom "Mica modruje" so bile zelo priljubljene, celo pri moških bralcih. Mary Grill-Ivanusch je s svojo zavzetostjo od mladih let do konca življenja dobila častno mesto v zgodovini Slovencev v Ameriki, posebno še v

"slovenskem" mestu Cleveland. Zveza Progresivnih Slovenk Amerike je prenehala delovati leta 2005.

Hvala Minka, ki si nam okrasila življenja s pesmijo svojo!, ki si nas učila, spodbujala, in nam bila zgled človeka, ki nesebično dela v korist svojega naroda (Unetich, 1991, str. 217).

Mary Grill-Ivanusch je umrla 6. septembra 1990 v Slovenskem domu za ostarele (Slovene Home for Aged).

Ignacij Grilj

Vatroslav - Vatro Grill

brat Mary Grill-Ivanusch

1899
1976

Ignacij Grilj se je rodil 1. februarja 1899 pri Ovinkarjevih v Soteski. Doma so ga klicali Nacek. Ko je bil star pet let in pol, je šel v moravško šolo, učil ga je znani nadučitelj Janko Toman. Po končani trirazredni šoli je Toman priporočil staršem, naj ga pošljejo v šolo v Ljubljano. Tam se je vpisal na tedanjo I. državno gimnazijo, kjer je bil ravnatelj dr. Lovro Požar. Janko Toman je Ignaciju priskrbel skromno sobo pri Tomanovih sestrah in brezplačno kosilo v dijaški kuhinji. Starša mu kljub skromnim stroškom po končanem prvem letniku nista mogla več zagotoviti šolanja, a Ignacij je na očetovo vprašanje, če se misli vrniti domov in postati mali kmet, odgovoril: "Zame je šola, knjiga – vse." In oče in mati, ki nista nikoli hodila v šolo, znala pa brati in pisati, sta njegovo željo spoštovala, prodala Ovinkarjevo domačijo in družina se je leta 1910 preselila v Ljubljano ter leta 1913 v ZDA v zvezno državo Ohio. Počitnice je preživel pri stricu Marinu na Limbarski gori.

V družini strica Martina je bilo pet otrok, trije sinovi in dve hčeri. Nobeden od njih ni hodil v šolo, a so vsi znali brati in vsi so dobro pisali. Tudi po vedenju in govorici so bili nad povprečnostjo kmečkih otrok. Kje in kako so se vsega tega naučili, mi je še danes uganka. (Grill Vatroslav, 1979, Med dvema svetovoma, str. 30.)

Priseljenci iz Slovenije v ZDA pred prvo svetovno vojno so se večinoma lahko zaposlili kot delavci. Le redkim je uspel preboj v akademske poklice in eden med njimi je bil Vatroslav – Vatro Grill. V Ameriko je prišel skupaj z materjo in sestro Mary leta 1913. Le 14 let je imel, ko so ga izbrali za tajnika Slovenske narodne čitalnice v Clevelandu.

Igancij je angleški Ignatius, izgovorjeno "Ignejšus", u se izgovarja le polglasno. Meni je to ime zvenelo neprijetno, skoraj odurno. ... Dano ime sem torej poslovenil oziroma pojugoslovanil, postal sem Vatroslav. ... Praktičnost je narekovala skrajšanje imena in tako sem postal znan kot Vatro. (Grill Vatroslav, 1979, Med dvema svetovoma, str. 18–19.)

Leta 1925 je diplomiral na pravni fakulteti v Clevelandu in takoj zatem opravil državniški izpit. Stražar je zapisal, da je bil Vatro Grill eden najbolj izobraženih Slovencev v ZDA. Služboval je pri javnem tožilstvu v Clevelandu, zadnja štiri leta pred upokojitvijo 1963 pa je bil član administrativnega

aparata v pravosodnem tajništvu v Columbusu v Ohio.

Bil je dolgoletni predsednik tiskovne družbe Enakopravnost in urednik slovenskega dnevnika Enakopravnost (časopis Enakopravnost je izhajal v obdobju 1919–1957). Bil je član slovenskega pevskega zbora Zarja in dramskega zbora Ivan Cankar, v katerem je nastopal kot režiser, igralec in pevec.

Spremljal je dogajanje v domovini, med drugo svetovno vojno je zavzeto zagovarjal upor jugoslovanskih narodov proti okupatorju. Veliko je sodeloval z Louisem Adamičem, slovensko-ameriškim pisateljem, prevajalcem in politikom. Njemu je posvetil tudi obsežno knjižno delo *Med dvema svetovoma*.

Leta 1971 se je z ženo Ano preselil v Ljubljano. Umrl je 21. marca 1976 v Santa Clari v Kaliforniji med obiskom sinov Edwina in Raymonda.

Viri so na voljo v uredništvu

Zapise in zanimivosti iz Moravške zgodovine zbira in ureja g. Bogomil Brvar

Zadrugi dom, v katerem so domovale vse gospodarske in kulturne organizacije (Jutro, 15. 20. maj 1934, št. 114, str. 10)

IZ POPOTNIKOVE TORBE

IZ MORAVŠKE DOLINE.

Učiteljske izpremembe. — Tat na ženitovanju. — Tatvina kokoši.

M o r a v č e, maja.

Moravška osnovna šola je izgubila dosedanjega upravitelja g. Rapeta, ki je odšel v Senčur na novo službeno mesto. G. Rape ni vršil le svojih dolžnosti kot učitelj, marveč je deloval tudi drugod, tako pri naši krajevni organizaciji JRKD, kakor tudi pri občinskem odboru. Za novega upravitelja je določen g. Josip Napokoj, ki biva pri nas že dalje časa in je med nami prav tako splošno priljubljen.

Predzadnjo nedeljo smo imeli v Drtiji ženitovanje, na katerem je bilo prav živahno razpoloženje. Fantje so prodali nevesto in spravili v denar kamelo, ki jim je ostala od predpusta. Nihče med veselimi svati ni slutil, da se pod oknom čumnate plazi neznanec, ki je previdno odtrgal mrežo in pobiral s krožnikov pecivo in jestvine. Svoje delo je opravljal z dolgim podajačem, s kakršnim podajamo snope v kozolec. Ostra rogovilca je bila za natikanje kaj pripravno orodje, vendar je požeruha zapustila sreča, ko se je lotil kolača. Ta mu je zdrknil na tla, pri čemer je nekoliko zaropotalo. Lačni nepridiprav se je prestrašil, pustil je podajač v sobi ter jo odkuril s polnimi žepi. Tatvino so domači zapazili šele pozneje.

V Štorovju je kradel nekdo kokoši. Tatvino je izvršil z lahkoto, ker so kokoši tisto noč ostale zunaj na drvih blizu hleva. Ko jim je prinesla jutraj gospodinja hrane, se je odzval vabilu samo petelin s svojo žalostno družico. Ostalih devet njegovih tovarišic pa je izginilo s prijateljem kokoškega plemena.

Iz popotnikove torbe pred 88 leti (Domovina, 16, 18. maj 1933, str. 9)

MORAVSKO PISMO.

M o r a v č e, maja.

Nedavno nedeljo je praznovalo moravško pevsko društvo 40letnico obstanka. Moravčani so razobesili zastave, ki so vihrale tudi z zaloške graščine, kjer se je vršila pevska slavnost. Med lepimi pozdravnimi govori so nastopali bratski pevski zbori, tako odposlanci <Zvona> iz Ljubljane, katerih petje nas je kar očaralo. Slišali smo tudi pevska zbora z Ježice in Domžal. Pevci iz Peč, ki delujejo šele nekaj mesecev pod vodstvom tamošnjega g. učitelja, so nam prav dobro zapeli nekaj narodnih pesmic. Prav pohvalno moramo omeniti domači pevski zbor pod spretnim vodstvom učitelja g. Kotnika. Opazili smo, da moravško pevsko društvo stalno napreduje in šteje že nad 30 članov. Čestitke, ki so jih izrekli razni govorniki, so zlasti veljale ustanovitelju g. Tomanu, ki je začel pred 40-letji širiti pri nas tudi pevsko izobrazbo. Starejši Moravčani se še živo spominjamo njegovega znamenitega kvarteta, ki je prepeval v cerkvi pesmi, kakršnih poprej ni bilo slišati. Iz kvarteta se je razvil pozneje mogočen mešani in moški zbor, ki je nastopal ob raznih slovesnostih v splošno pohvalo in priznanje. Po pevskih točkah je sledila prosta zabava ob sodelovanju moravške godbe. Drugi del 40letnice pa se bo vršil v nedeljo 10. junija na dvorišču zaloške graščine. Najboljši igralci in člani pevskega zbora bodo uprizorili <Divjega lovca>.

Vzhodno, četrtr ure od Moravč stojijo prijazna vas Drtija, kamor se odcepi z banovinske ceste steza čez travnike, vozna pot pa drži po daljšem ovinku mimo Belneka. Obe poti sta poplavljeni redno ob vsakem deževju. Pametni možje so začeli misliti, kako bi speljali po bližnjici čez travnike cesto, ki bi kljubovala povodnji. Po resnem posvetovanju so se zedinili ter se odločili za gradnjo tri metre široke občinske ceste, ki bo za Drtijo velikega gospodarskega pomena. Potreben les za mostove že imajo; prostovoljno delo pa bodo začeli složno, ko pokosijo otavo.

Moravški fantje in moravška dekleta so ustanovili na binško nedeljo Društvo kmečkih fantov in deklet. Odposlanec zveze iz Ljubljane je pojasnil mladini pomen novega društva. Predsednik pripravljalnega odbora Lojze Pirnat se je zahvalil gospodu govorniku, nato pa je tajnik Ivan Lovrač prebral pravila in imena priglašanih članov.

Slovesnost v Moravčah pred 87 leti (Domovina, 17, 31. maj 1934, str. 9)

Ko zadiši po knjigi

BESEDILA ZBIRA: MAG. KATARINA PETERC

Bralci bralnih skupin Krajevne knjižnice Daneta Zajca vam priporočajo v branje naslednje knjige:

Antoine de Saint-Exupéry Mali princ

Tokrat smo se v bralni skupini posvetili svetovno priljubljenemu delu francoskega pisatelja Antoina de Saint-Exupéryja Mali princ. Knjižica, ki jo je avtor sam ilustriral, je prvič izšla leta 1943 in je ena najbolj prodajanih knjig vseh časov.

Ob pogovoru o knjigi je prišla do izraza raznolikost naše skupine, ki združuje več generacij. Malega princa lahko beremo večplastno. Zgodba je namreč napisana tako, da se lahko bere kot pravljica o potovanju Malega princa, kot ljubezenska zgodba s prispodobo princa in njegove vrtnice ali kot branje življenjskih naukov. Nahajamo se v različnih življenjskih obdobjih in tako vsak bere in razume drugače.

Ko smo šli skupaj skozi zgodbo, smo se strinjali, da lahko dobro spoznamo le tisto, kar »udomačimo.« Ko se na nekoga ali nekaj navežemo, ga pustimo blizu k svojemu srcu, nam bo to prineslo radost, vendar pa tudi odgovornost in včasih žalost. Mali princ nas je naučil, da moramo biti hvaležni za to, kar imamo. To najlaže spoznamo, če gledamo s srcem in ne z očmi, ki znajo biti preveč zahtevne.

Če ste ga že brali, vam bo zagotovo tudi ponovno branje dalo kako novo spoznanje.

Anamaria Lavrač,
medgeneracijska bralna
skupina Beremo skupaj

Anita Amirrezvani Kri cvetlic

Zgodba se dogaja v Iranu v začetku sedemnajstega stoletja, ko je izdelovanje preprog doživljalo razcvet. Brezimna junakinja se od vrstnic razlikuje po strasti do tkanja preprog. Ko je bila stara štirinajst let, se je pripravljala na poroko, a nenadoma ji je oče umrl. Po očetovi smrti sta se morali z mamo preseliti v mesto Isfahan k očetovemu polbratu. Stric je mojster šahove delavnice izdelovanja preprog in nečakinji postopoma razkriva skrivnosti obrti.

Z mamo trdo delata in garata v gospodinjstvu, a njuna prihodnost je negotova. Dekle so prisilili v sigheh, začasni zakon, a ji strast in talent za izdelovanje preprog preprečujeta ponižnost. Pot do samostojne izdelovalke preprog je bila dolga in trnova. Skozi dekletovo borbo za preživetje nam avtorica prikaže blišč in bedo življenja v Isfahanu. Hkrati pa je to zgodba o močni ženski, ki se z vztrajnostjo in pogumom izkoplje v svetlobo.

mag. Katarina Peterc,
bralna skupina
Drevored besed

Veronika Simoniti Ivana pred morjem

Knjiga govori o prepletu treh življenjskih zgodb v različnih časovnih obdobjih, ki jih pripoveduje vnukinja. Rdeča nit zgodbe govori o življenju babice Ivane in njene hčerke Pine, ki sta med vojno morali preživeti, živeti in se soočiti z nelepimi rečmi, ki so tudi po vojni krojile usodo babice Ivane. Napetost med pripovedovanjem uspešno prepleta vnukinja, ki išče odgovore o usodi naše glavne junakinje zgodbe, Ivane Fortunat, poročene Vuga, njenim možem Adrijanom in medvojnim ljubimcem Vitalijem Piumanom.

Sprašuje se o posledicah vojne in sleherni usodi posameznika zaradi kolektivne preteklosti. Zgodbo spremljamo od dvajsetih let prejšnjega stoletja pa vse do leta 1991 v slovenskem Primorju, natančneje Portorožu, kjer vnukinja med kupom porumenelih fotografij najde eno z letnico 1943, zaradi katere željno poišče težko resnico in vse niti o usodah se le povežejo.

Anja Slana,
bralna skupina
Bralne Lučke

Šola zdravja tudi v Moravčah

BESEDILO in FOTOGRAFIJE: BOJANA DORIČ

Redna gibalna in telesna dejavnost sta pogoj za ohranjanje zdravja za dolgo in samostojno življenje. Pod okriljem RS Ministrstva za zdravje je v Domžalah pred desetimi leti nastalo društvo Šola zdravja, katerega osnovna dejavnost je jutranja telovadba »1000 gibov«. Njihov prepoznavni znak je oranžna barva. Udeleženci se zberejo zjutraj med 7.30 in 8. uro na prostem v vseh letnih časih. Vaje so preproste in primerne so za vsakogar. Vodijo jih usposobljeni prostovoljci s pomočjo strokovnega kadra. Gre za sklepne vaje, ki jih je sestavil dr. Nikolay Grishin, in se imenujejo »1000 gibov«. Vse vaje se izvajajo stoje. V 30 minutah se razgibajo vsi sklepi telesa in vse mišične skupine. Začne se pri dlaneh, konča pri podplatih. S tem se ohranjajo funkcionalne sposobnosti in se dosežejo boljša gibljivost, okretnost telesa ter ravnovesje.

Jutranje razgibavanje za boljše fizično in psihično stanje

Zaradi boljše gibljivosti telesa se zmanjšuje telesna masa, tudi ostale težave se zmanjšajo ali celo izginejo. Zaradi gibanja v naravi in prijetnega druženja v skupini se izboljša tudi psihično stanje, zmanjšuje se občutek osamljenosti, socialne izključenosti in depresije.

V društvo se vključujejo ljudje, ki želijo kaj narediti za svoje zdravje, in vsak se razgiba po svojih zmožnostih in sposobnostih. Skupine so različno velike in štejejo od 10 do 80 članov. Trenutno štejejo 230 skupin in več kot 4900 članov. Društvo Šola zdravja si prizadeva jutranje razgibavanje pripeljati v vsak kraj, vas in naselje povsod po Sloveniji. Tako spodbuja ljudi k boljši skrbi za zdravje in medsebojnemu povezovanju.

Ker se razgibavamo na javnih površinah in vaje vodijo usposobljeni prostovoljci s pomočjo strokovnega kadra, ne pobiramo vadbine, kar pomeni, da so vaje brezplačne. Za včlanitev v društvo izpolnite pristopno izjavo, članarino pa poravnate enkrat letno, in sicer 20 evrov, s čimer podpirate delovanje našega društva.

Tudi v Moravčah je začela Šola zdravja z vadbo, kjer udeleženci razmigamo vse dele telesa pod vodstvom mlade kineziologinje Katarine. Začnemo pri dlaneh, končamo na podplatih. S tem dosežemo maksimalno gibljivost telesa in zmanjšamo bolečine.

Skupina se zbere vsako jutro (razen nedelje in praznikov) ob 8. uri na parkirišču za avtobusno postajo. Vabljeni, da se nam pridružite.

Svetovni dan multiple skleroze

BESEDILO: ANTONIJA ZUPANČIČ*, FOTOGRAFIJA: ARHIV ZMSC

Vsako leto 30. maja obeležujemo kot svetovni dan multiple skleroze. Multipla skleroza je bolezen, pri kateri imunski sistem napade centralni živčni sistem. Vzrok je neznan in je neozdravljiva

kronična bolezen. Bolezen lahko vodi v invalidnost in je najpogostejša nevrološka bolezen med mladimi odraslimi, starimi od 20 do 40 let.

Glede na to, kateri deli živčevja so prizadeti, se lahko pojavijo različni bolezenski znaki: motnje vida, šibkost udov, utrudljivost, težave z ravnotežjem, spominom ali mokrenjem, odrevenelost, tresenje in mravljinčenje. Na svetu je okoli tri milijone bolnikov z multiplo sklerozo.

V Združenje multiple skleroze Slovenije je včlanjenih približno 2100 članov. Naša podružnica je Kamniško-zasavska z občinami Hrastnik, Trbovlje, Zagorje, Litija, Šmartno pri Litiji, Lukovica, Moravče, Dol pri Ljubljani, Trzin, Mengeš, Komenda, Kamnik in ima 171 članov.

Združenje preko podružnic izvaja različne socialne programe, organizira rehabilitacijo v zdraviliščih ali na domu. S tem nam je omogočena boljša kakovost življenja, boljše psihofizično stanje ter posledično samostojnejše, neodvisno življenje. Glede na številčnost občin v Podružnici se posamezni

socialni programi izvajajo vsako leto v drugi občini. Zelo pomemben je program poverjenišva. Poverjeniki obiskujejo člane, da jim pomagajo ali jih obveščajo. Letošnja rdeča nit svetovnega dne multiple skleroze je zблиževanje: zблиževanje obolelih in njihovih svojcev, zблиževanje z okoljem, v katerem živijo, ter zблиževanje obolelih in zdravstvene stroke.

(*Antonija Zupančič je predsednica Kamniško-zasavske podružnice.)

Pristop do poškodovanca in temeljni postopki oživljanja

BESEDILO: AJDA LALIČ, FOTOGRAFIJA: ARHIV OZRK DOMŽALE

V prejšnji številki smo spoznali uporabo defibrilatorja (AED), danes pa se vračamo nekaj korakov nazaj. Z AED smo pohiteli predvsem zato, ker so v naši občini že javno dostopni in je pomembno, da jih občani znajo uporabljati, tokrat pa bomo nekaj pozornosti namenili splošnemu pristopu do poškodovanca ali obolelega in temeljnemu postopku oživljanja.

Ko nekje opazimo nekoga, ki je videti neodziven, poškodovan – po domače rečeno, da z njim očitno nekaj ni v redu, je najpomembnejše, da pristopimo. Največja napaka ljudi je namreč to, da si ne upajo pristopiti, ker ne vedo, kaj bi storili. V najslabšem primeru lahko pokličete na pomoč nekoga drugega in s tem ste ogromno storili.

Na kaj moramo biti pozorni, preden pristopimo do poškodovanca?

- **Ali je situacija zame varna?** Če človek leži npr. sredi ceste, vsekakor ne tečemo kar slepo do njega, temveč prostor prej ustrezno označimo. Vedno poskrbimo za to, da ne bomo »pridelali« še enega poškodovanca.

- **Zaščitna obleka in oprema, oprema za nudenje prve pomoči** – potrebujemo kakšno zaščito? Imamo pri sebi prvo pomoč? To velja predvsem za primere poškodb.

- **Število poškodovancev** – to vidimo že na prvi pogled.

- **Mehanizem poškodbe** – če npr. poškodovanec leži pod drevesom, zraven pa je prevrnjena lestev, lahko sumimo na poškodbo hrbtenice, kar obravnavamo drugače kot druge poškodbe, a o tem kdaj drugič. Ocena mehanizma poškodbe je pomembna tudi za naše poročanje pri klicu na 112.

Potem ko hitro preverimo zgoraj naštetu, pristopimo do osebe. Uporabljamo sistem štirih B-jev.

- **Buden** – oseba je pri zavesti, nas gleda, se z nami morda tudi pogovarja.

- **Beseda** – oseba je videti neodzivna, ko jo ogovorimo, se odzove.

- **Bolečina** – oseba je videti neodzivna, ko jo narahlo potresemo za rame, stisnemo za ušesno mečico ipd. se odzove – pozor! Vedno opazujemo obraz osebe, da vidimo, če se ob bolečini skremži – to pomeni, da je sicer nezavestna, a živa.

- **Brez odziva** – če se na dražljaje ne odziva, nadaljujemo na naslednji korak – ABC. Pokličemo tudi na 112.

Če se oseba torej ne odziva, moramo ugotoviti, ali je nezavestna ali pa je potrebno oživljanje. To storimo po sistemu ABC. Kratica je sicer povzeta iz angleških izrazov, zato dodajam prevod.

- **A – Dihalna pot (Airway)** – poškodovančevo glavo nagnemo nazaj. Na ta način sprostimo dihalno pot, saj pri nezavestni osebi lahko jezik zdrsne nazaj in zapre pot v sapnik.

Lahko tudi na hitro pogledamo, če je v ustni votlini viden tujek.

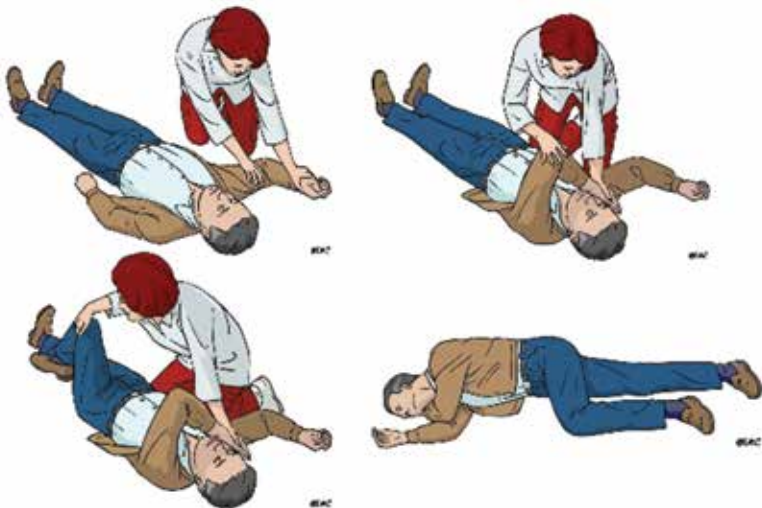
- **B – Dihanje (Breathing)** – preverimo, če oseba diha. To storimo tako, da se z licem sklonimo do poškodovančevih ust, svojo roko pa položimo na njegov prsni koš. Tako slišimo, če diha, morebiten izdih čutimo na svojem licu, ko opazujemo prsni koš, pa vidimo in čutimo, če se le-ta premika.

- **C – Krvni obtok (Circulation)** – preverimo, če ima oseba srčni utrip. To se laikom odsvetuje, saj se večkrat zgodi, da bodisi utripa ne najdemo ali pa v stresnih situacijah v poškodovancu čutimo svoj utrip.

Če nismo prepričani, da oseba diha, velja, kot da ne diha, in začnemo z oživljanjem. Ob začetku oživljanja opazujemo poškodovančev obraz, saj bo v primeru, da je živ, zagotovo začutil bolečino in naredil vsaj kakšno grimaso.

Če oseba diha, je nezavestna in jo postavimo v položaj za nezavestnega oziroma stabilen bočni položaj, kot je prikazano na spodnji sliki.

Pozor! Umirajoč človek lahko še vedno hrope, kar ne pomeni, da diha. Če se nam zdi, da to ni normalno dihanje (ni enakomerno, je hropeče), začnemo z oživljanjem!

Temeljni postopki oživljanja (TPO)

Temeljni postopki oživljanja so sestavljeni iz stisov prsnega koša (masaža srca) in umetnega dihanja. V zadnjem času so umetno dihanje sicer umaknili iz smernic, saj se mnogi zaradi le-tega niso odločali za oživljanje, saj niso bili pripravljene nuditi umetnega dihanja neznancu. Če ne želite izvajati umetnega dihanja, izvajajte le stise prsnega koša. Telo samo ima v sebi še dovolj kisika, da z njim z masažo srca ohranjamo možganske funkcije vsaj 45 minut, ne da bi izvajali umetno dihanje. V tem času pa skoraj povsod v Sloveniji že prispe reševalno vozilo. V Covid razmerah pa se na splošno umetno dihanje odsvetuje iz jasnih razlogov, razen seveda pri najožjih družinskih članih. Temeljni postopki oživljanja potekajo tako:

- **30 stisov prsnega koša** – začnemo s 30 stisi prsnega koša. Mesto masaže srca je približna sredina prsnega koša, pritisniti pa moramo tako močno, da se prsni koš vdre za približno tretjino. Vedno izvajamo masažo srca po načelu koža na kožo. Torej poškodovanca slečemo ali vsaj odkrijemo. Zakaj? Da lahko hitreje namestimo AED, če ga dobimo. Na poškodovančev prsni koš postavimo svojo domi-

nantno roko, nanjo položimo drugo roko. S koleno smo čim bližje poškodovanca, komolci so stegnjeni zato, da pri masaži srca delajo mišice celega zgornjega dela telesa, ne le mišice rok. Frekvenca stisov je približno 100 stisov na minuto. Če je masaža srca prehitra ali prepočasna, ni učinkovita. Predstavljajte si ritem pesmi Baby shark (za mlajše) ali pa Bee Gees – Stayin' alive (za malce starejše mladince).

- **2 vpiha** – po 30 stisih prsnega koša izvedemo dva vpiha (umetno dihanje). Glavo nagnemo nazaj, z eno roko stisnemo poškodovančev nos, z drugo primemo brado tako, da odpremo poškodovančeva usta. S svojimi usti objamemo poškodovančeva usta in izvedemo dva dovolj močna vpiha, da vidimo opazen dvig prsnega koša.

- Nadaljujemo spet s 30 stisi prsnega koša in tako dalje, kot je napisano že zgoraj. Če ne dajemo umetnega dihanja, izvajamo samo masažo srca.

- Med ali pred oživljanjem poskušamo pridobiti AED in ga uporabimo po navodilih iz prejšnje številke.

Kako dolgo oživljamo?

- Dokler poškodovanec ne zadihna.
- Do prihoda reševalcev.
- Dokler sami zmoremo.

Kako se razlikuje oživljanje otrok?

- Pri otrocih začnemo vedno s 5 vpihi, saj je zastoj srca večinoma pogojen z zadušitvijo, s petimi vpihi pa lahko tujek potisnemo v enega od pljučnih kril in otrok z drugim zadihna.

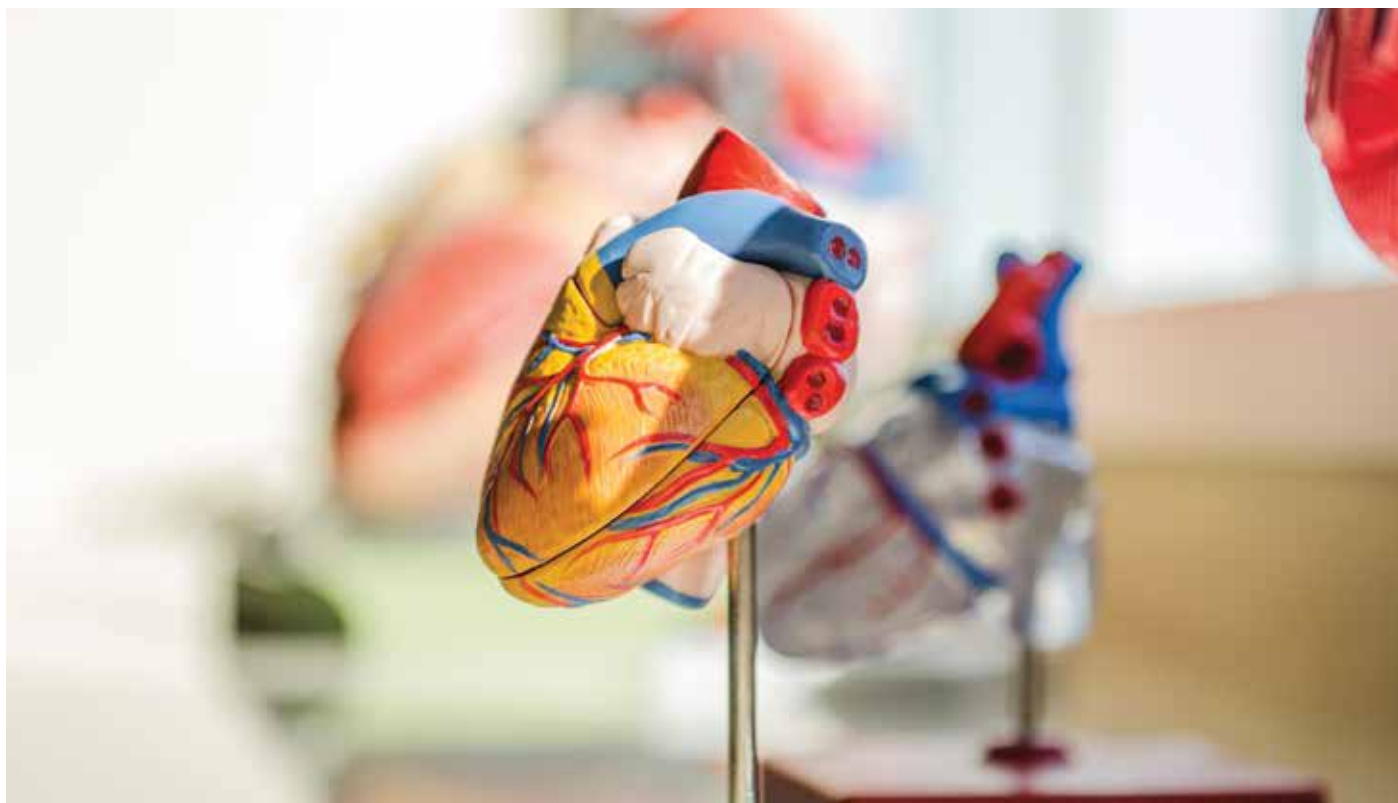
- Prilagodimo masažo srca – pri dojenčkih izvajamo z dvema prstoma, pri večjih otrocih s peto dlani – presodimo glede na velikost otroka.

- Prilagodimo umetno dihanje – pri najmlajših ne zatismo nosu, temveč z usti prekrijemo hkrati nos in usta.

- Izjema so tudi utopljeni! Tudi pri utopljenju začnemo oživljanje s petimi vpihi.

Kdaj ne oživljamo?

- Neozdravljivo bolnih ljudi na koncu bolezni – v domačem okolju ne oživljamo umirajočega svojca,

ki je na koncu svoje življenjske poti, npr. po dolgotrajni bitki z rakom in podobno.

- Pri poškodbah, ki so nezdružljive z življenjem (brez glave, brez spodnjega dela telesa).
- Ko ne zmoremo več – govorimo predvsem o oživljanju na zelo odročnih območjih, npr. v gorah. Ko sami ne zmoremo več, odnehamo. Ne tvegamo še lastnega obolenja ali poškodbe.

Posebnosti in nasveti

- Vedno oživljamo na trdi podlagi – obolelega npr. prestavimo s postelje na tla.
- Če imamo na voljo več ljudi, se pri oživljanju izmenjujemo na približno dve minuti.
- Če sumimo na poškodbo hrbtenice in je poškodovanec neodziven in ne diha, vseeno oživljamo. Pri prvi pomoči se sklicujemo na načelo Life before

Limb – Življenje pred okončinami v direktnem prevodu, kar pomeni, da mi poskrbimo za to, da pacient preživi, z morebitno invalidnostjo, poškodbami in podobno pa se bodo ukvarjali kasneje. Marsikomu se to zdi kruto, a cela hrbtenica mrtvemu človeku žal ne pomaga.

Temeljne postopke oživljanja se je težko naučiti iz literature, zato vam priporočam ogled kakšnega videa, ko pa bo to mogoče, vas vabim, da se udeležite kakšne od brezplačnih delavnic prve pomoči. V naši občini so jih že večkrat organizirali tako gasilci kot tudi Rdeči križ. Na delavnicah se boste lahko naučili oživljanja na lutki in po izkušnjah določenih ljudi, ki so žal morali to znanje že uporabiti, je bilo na teh delavnicah pridobljeno znanje vsekakor več kot koristno.

Telefonska pomoč za osebe v duševni stiski

Telefonska pomoč v duševni stiski je dostopna 24 ur vse dni v tednu:

- Klic v duševni stiski **(01) 520 99 00** (vsak dan med 19. in 7. uro zjutraj).
- Zaupna telefona Samarijan in Sopotnik **116 123** (24 ur na dan, vsak dan).
- TOM telefon za otroke in mladostnike **116 111** (vsak dan med 12. in 20. uro), klic je brezplačen.
- Brezplačni SOS telefon za ženske in otroke, žrtve nasilja **080 11 55** (24 ur na dan, vsak dan).

Telefon za psihološko podporo ob epidemiji COVID-19

Ker pogovor daje moč.

080 51 00

Vsak delavnik od 8.00 do 22.00.
Klic je brezplačen.

POGOVOR Z ŽUPANOM

OBČINE MORAVČE

DR. MILANOM BALAŽICEM

OB 30. OBLETNICI

SAMOSTOJNE SLOVENIJE

V SPLETNEM ČASOPISU

SLOVENEK

BESEDILO: KLARA VAŠ

Župan Občine Moravče dr. Milan Balažic v uniformi Teritorialne obrambe, kot poslanec osamosvojitvenega parlamenta. V Državnem zboru, 10. julija 1991, ob sprejemanju Brionske deklaracije. (vir: Slovenske novice, 11. 7. 1991)

V vlogi enega najbolj vidnih osamosvojiteljev je župan Občine Moravče dr. Milan Balažic ob 30-letnici samostojne Slovenije dal intervju za spletni časopis »Slovenec«. Zaradi manjše dostopnosti in velikega interesa občanov ga objavljamo tudi v Novicah iz Moravske doline. Objava je bila predhodno odobrena s strani izdajatelja.

Spoštovani g. župan dr. Milan Balažic, v slovenskem javnem in političnem življenju ste prisotni že kar nekaj desetletij. Kako se je vse skupaj začelo?

V slovensko politično sceno sem vstopil kot mlad študent politologije. Bral sem veliko teoretske literature, vendar nisem hotel ostati le pri tem. Za imperativ sem si vzel enajsto Marxovo tezo o Feuerbachu: »Filozofi so svet doslej samo razlagali, gre pa za to, da ga spremenimo«. Kot je bil to takrat običaj, smo za generacijo ultra-leninistov prevzeli uredništvo študentskega časopisa Tribuna. Postal sem glavni urednik, v uredništvu pa bi izpostavil še Marcela Štefančiča in Aleša Debeljaka. Oblastem smo takoj postali trn v peti, saj nismo bili marksisti, temveč smo izhajali iz lacanovske psihoanalize. Najprej se nas je Partija lotila s prepričevanjem; ko ni bilo rezultata, so ukrepe zaostrovali. Tako smo, denimo, leta 1982 napisali odprto pismo jugoslovanskemu predsedstvu glede kršitev človekovih pravic. Tribuna je bila takoj zaplenjena in potem še trikrat.

Pri Časopisu za kritiko znanosti ste se v uredništvu znašli skupaj z Igorjem Bavčarjem, Janezom Janšo, Igorjem Omerzo in drugimi. Skupaj ste zastavili eno prvih kritičnih opozicijskih drž v času trdega socializma.

Skupaj smo se znašli ljudje različnih ideoloških prepričanj, pa vendar odločeni, da tako ne more iti več naprej. Urok levičarstva je popuščal in uredništvo Časopisa je vse bolj odpiralo tabu teme. Ko sem leta 1985 objavil članek, kjer se ob koncu sprašujem, ali je socializem sploh še alternativa kapitalizmu in demokraciji, represije – vsaj očitne – ni bilo. Da nas je Služba državne varnosti ves čas nadzirala in zalezovala, smo izvedeli pozneje. Med večje dosežke štejem številko Časopisa, ki sva jo z dvema uvodnikoma pripravila skupaj z Janezom Janšo in je bila posvečena zahtevi za uvedbo poveljevanja v slovenskem jeziku v Jugoslovanski armadi. Seveda je bila pobuda takoj zavrnjena.

Vaš prvi neposredni politični angažma je povezan s takratno Zvezo socialistične mladine Slovenije.

Res je, leta 1986 sem izvoljen v ožje vodstvo takrat prve in še vedno edine opozicijske organizacije.

To leto se odvije prelomni kongres ZSMS v Krškem, ki prekine vezi s Partijo in terja več demokracije, črtanje zloglasnega člana 133 o verbalnem deliktu, pluralne volitve, civilno služenje vojaškega roka, legalizacijo stavk, ukinitve štafete mladosti, ekološko in mirovno prihodnost itn. Takoj se je odprla fronta z Beogradom, kjer nihče ni sprejemal naših idej. Celo več, označeni smo bili za kontra-revolucionarno »meščansko desnico« in pričakovalo se je, da nas bodo pospravili. Po naključju je takrat vodenje slovenske Partije prevzel Kučan, ki je omilil represijo – že zato, ker je vedel, da bi bil potem naslednji sam na vrsti.

Kako da ste koncem osemdesetih let s svojimi demokratičnimi stališči nadaljevali svojo politično kariero pri Milanu Kučanu?

Večina mojih političnih kolegov se je odločila za opozicijsko delovanje in na ZSMS smo pomagali pri ustanavljanju prvih demokratičnih strank-zvez, med njimi tudi Slovenski kmečki zvezi in kmečki mladini. V času afere JBTZ in ljubljanskega procesa proti četverici, v času pogromaških Miloševićevih mitingov in groženj generalov, v času poglobljanja političnih razlik v Sloveniji mi je Kučan rekel, naj mu pomagam spremeniti slovensko Partijo, da ne bo tekla kri. Takoj sem se lotil dela na social-demokratizaciji stranke, ključne dele novega programa »Evropa zdaj« pa so mi prav v Moravčah pomagali napisati Borut Pahor, Bojan Požar in Miloš Čirič. Partijo smo pripravili do tega, da je pristala na demokratične volitve, čeprav mnogi v njej niso resno mislili s »sestopom z oblasti«.

Toda nazaj ni bilo več mogoče: v zadnji rdeči skupščini so bile sprejete ustavne spremembe, ki so zavarovale Slovenijo, prepreden je bil miting resnice v Ljubljani, odšli smo z zadnjega zveznega partijskega kongresa v Beogradu in volitve so dale zanimiv rezultat. Zmagala je opozicijska koalicija Demos, Partija pa je kot Stranka demokratične prenove dobila soliden rezultat. Za poslanca v prvi demokratični parlament sem bil z velikim številom glasov izvoljen v volilni enoti, ki je obsegala tudi današnjo občino Moravče. Kmalu za tem sem bil izbran za podpredsednika te stranke in računal sem, da stare Partije ni več. Tu sem se zmotil: staro Kučanovo jedro, bivše tajne službe in rdeči direktorji niso dovolili, da jim stranko iztrgamo iz rok. Po nekaj neuspešnih poskusih sem se maja 1991 odločil za odstop in izstop.

Na prvih demokratičnih volitvah leta 1990 ste bili izvoljeni v parlament. Kako se spominjate teh časov?

Predvolilna kampanja je bila trda, saj so nas ločevale pravne teme, pa tudi veliko medsebojno

nezaupanje. Kljub temu smo bili zaradi napetih razmer v Jugoslaviji prisiljeni sodelovati, če smo hoteli, da najprej uspe plebiscit, potem pa še ključno osamosvojitveno dejanje. Z Andrejem Magajno, ki je bil takrat, tako kot jaz pri SDP, podpredsednik Pučnikove Socialdemokratske stranke (SDSS) in podpredsednik Demosovega poslanskega kluba, sva razvila zelo tesno sodelovanje. Z vodjo Demosa Jožetom Pučnikom sva se začela redno dobivati, saj sva oba hotela prispevati k oblikovanju nove velike slovenske social-demokratske stranke. Pa to ni bil edini vsebinski projekt: sodelovali smo tudi v parlamentu in spomnim se, da sva – po dogovoru s predsednikom SLS Marjanom Podobnikom – z Magajno prispevala odločilna glasova za sprejem zakona o denacionalizaciji. Kar je bilo vzeto, se je moralo pravično vrniti.

V dnevih osamosvajanja Slovenije ste bili edini poslanec, ki se je v parlamentu pojavil v uniformi Teritorialne obrambe. Kaj se je takrat dogajalo?

Kot poslanec bi se sicer lahko izognil vpoklicu, vendar sem v najtežjih trenutkih želel biti skupaj s svojimi fanti iz moščanske enote Teritorialne obrambe.

Za samostojnost Slovenije sem dal vse od sebe že v plebiscitni kampanji, zato se mi je zdelo logično, da morajo besedam slediti dejanja. V obkolitvi smo držali kasarno Jugoslovanske armade v današnjem BTC, vmes pa izvedli tudi nekaj drugih akcij. Tako sem na sejo parlamenta o Brionski deklaraciji prišel neposredno iz enote, časa za preoblačenje ni bilo. Čeprav takrat teritorialci tej deklaraciji nismo zaupali, sem bil vesel, da smo še enkrat pokazali svojo enotnost, ki je na koncu rezultirala tudi v relativno hitrem mednarodnem priznanju. Hitrem pravim zato, ker je bil na začetku proti slovenski samostojni državi tako rekoč ves svet.

Po letu 1992 ste zapustili politično areno in postali direktor prve neodvisne televizijske hiše Kanal A.

Po sedmih intenzivnih letih v politiki sem iskal nov izziv. Po svojih preferencah in glede na to, da sem magistriral in doktoriral na Filozofski fakulteti iz sociologije kulture, sem želel v akademske vode. Toda takrat to ni bilo mogoče, od nečesa pa je bilo treba živeti. Prav v tem času sem postal očka dvema hčerkama, kar je pomenilo dodatno odgovornost. Tako je beseda dala besedo in s Kanalom A sem oral ledino prve zasebne televizijske hiše. Soočali smo se z monopolom državne TV, s političnim podeljevanjem frekvenc in s širjenjem svobode in neodvisnosti medijev.

Nekaj uspehov smo vendarle dosegli in postavili profesionalne standarde.

BIL SEM DISIDENT V FORMALNO DEMOKRATIČNI DRŽAVI!

Kaj vas je vodilo pri vaši odločitvi, da se v določenem pomembnem trenutku aktivirate v slovenski zunanji politiki?

Pisalo se je leto 1995 in Slovenija je bila na začetku procesa svojega pridruženja Evropski uniji. Pri tem nas je nekaj časa zelo ovirala italijanska blokada, tako da smo napeli vse naše politične in diplomatske sile, da jo zlomimo. Pri tem smo bili uspešni in podpisan je bil »španski kompromis«, ki nam je na široko odprl pot v Bruselj. K temu delu me je pritegnil takratni zunanji minister Zoran Thaler. Poleg tega sem v tem obdobju na ministrstvu za zunanje zadeve vodil analitsko službo, ustanovil in predsedoval sem prvi slovenski Diplomatski akademiji, napisali smo strategijo slovenske zunanje politike in ustanovili sindikat slovenskih diplomatov, s katerim smo nameravali še bolj profesionalizirati našo diplomacijo.

Ob prelomu tisočletja vas vidimo v akademskih vodah. Ste se takrat povsem poslovili od politike?

Spregodnjo smrtjo profesorja Adolfa Bibiča se je izpraznilo delovno mesto profesorja na Fakulteti za družbene vede. Na razpisu sem uspel in začel poučevati. To pa še zdaleč ni pomenilo, da sem povsem zapustil politiko. Tako sem, denimo, leta 1997 z dobrimi nameni in nasveti zelo pomagal pri tem, da je nastala koalicijska vlada LDS in SLS.

Povabilo, da postanem minister za šolstvo, sem zavrnil, saj sem komaj nastopil profesuro. Sem pa se zato nenehno oglašal s svojimi kolumnami v različnih slovenskih časopisih (Finance, Delo, Večer). Čeprav sem v njim zagovarjal socialno-liberalno razvojno paradigmo, so me levičarski kolegi začeli označevati za »neoliberalca« - še posebej, ker sem se družil z Mičom Mrkaičem in Radom Pezdirjem. Leta 2004 smo za Janševo SDS skupaj pripravili socialno-ekonomski del programa. Po volitvah je Mrkaič postal minister za gospodarstvo, sam pa sem tvorno sodeloval v Janševem strateškem svetu za reforme. Slovenija je potrebovala reforme, ki jih LDS ni bila več sposobna izvesti. Izkazalo se je, da jih ni bila sposobna izvesti niti SDS.

Kaj je botrovalo vaši vrnitvi na Ministrstvo za zunanje zadeve v času vrhunca mejnega spora s Hrvaško?

Takrat me je k sodelovanju povabil zunanji minister Samuel Žbogar. Kot državni sekretar in uradni govorec sem bil dejansko drugi človek zunanjega ministrstva. Moja naloga je bila jasna: po eni strani pripraviti dokumentacijo in združiti eksperte mednarodnega prava, po drugi pa preperečevati največje neumnosti in popuščanja Hrvaški, ki so padla v glavo takratnemu predsedniku vlade Pahorju. Najin konflikt je bil neizbežen in je popisan v moji knjigi z naslovom »Diplomatska vojna«. Glede na to, kaj so zavozili že pred nami (s Kardeljem na čelu) in kako je naše diplomatske pozicije rušil Pahor, smo jo z arbitražo še kar dobro odnesli. Vendar zadeva še ni zaključena in pametni politik bo s hrvaško politiko znal odigrati naše zadnje adute. Prav je, da ga najdemo.

Vlada vas je nato imenovala za veleposlanika v Avstraliji, Novi Zelandiji, Indoneziji in ASEAN-u.

Res je, v nekaj letih smo s pomočjo avstralskih Slovencev in novo mrežo častnih konzulov skokovito povečali trgovinsko menjavo

PRAV TAKO SMO
ŠELE V ZADNJEM
OBDOBJU ZAČELI TUDI
V MORAVŠKI DOLINI
VZPOSTAVLJATI
OKOLJSKE STANDARDE.
BIL JE ZADNJI ČAS,
KAJTI NARAVA JE BILA
RANJENA IN SE NAM JE
ZAČELA MAŠČEVATI.

in slovenski izvoz v Avstralijo. Prav tako smo skupaj s slovenskimi klubi z mlajšo generacijo avstralskih in novozelandskih Slovencev razvijali nov slovenski patriotizem. Zadnje leto mojega mandata se je zgodila »afera Oman«. Vrh slovenske politike (Bratuškova, Erjavec, Pahor, Lukšič) mi je na Kučanovo pobudo naložil, naj vzpostavim stik z Nicholasom Omanom, ki naj bi v zameno za slovenski potni list in mirno starost na svojem gradu blizu Bleda želel slovenski državi podariti svoje parcele v severni Bosni. Ko je zadeva prišla v medije, so hiteli iz mene delati krivca, čeprav sem bil samo poštar. Seveda jim to ni uspelo, saj sem imel dokumente, ki so potrjevali njihovo vpletenost. Namesto da bi stopili za svojega veleposlanika, so me pustili na cedilu in me po vrnitvi vrgli tako iz zunanjega ministrstva kot iz fakultete. Politični pogrom kot v starih komunističnih časih. Avstralski Slovenci so se zgražali, saj so me imeli radi. Bil sem disident v formalno demokratični državi!

Vam diplomatske izkušnje zdaj kaj pomagajo na lokalni ravni? Iz svetovnih razsežnosti ste namreč prešli na lokalno raven in bili izvoljeni za župana Občine Moravče.

Malo že, toda politiko na lokalni ravni so moji predhodniki naredili za grobo igro. Za župansko kandidaturo sem se odločil po nagovoru kolegice Ljudmile Novak. Kmalu sem odkril, zakaj me je želela videti na tem mestu. Občina Moravče je razvojno nazadovala: veliko se je obljubljalo in malo storilo. Šele s politično spremembo se je začelo na polno delati na naših velikih projektih, kot so obvoznica mimo Moravč, dom za starejše občane, prizidek šoli in športna dvorana. Prav tako smo šele v zadnjem obdobju začeli tudi v Moravški dolini vzpostavljati okoljske standarde. Bil je zadnji čas, kajti narava je bila ranjena in se nam je začela maščevati.

Moravska dolina bi lahko z okolico bogato žive-la od skrbi za starejše občane in turizma, saj ima izjemno število naravnih, kulturno-zgodovinskih in družabno-kulinaričnih znamenitosti. Naš skupni cilj je sanirana, očiščena in zdrava Moravska dolina, pa tudi celotna Slovenija. Upam, da se bo temu pridružilo tudi podjetje Termit in svoje dejavnosti preusmerilo v okoljsko čiste tehnologije, ki delavcem prinašajo zanesljivo zaposlitev v prihodnosti in veliko višje plače. Pogovarjam se z poslovneži, ki bi kapital takoj vložili v takšno perspektivo.

Kako ocenjujete trenutne politične razmere in kaj pričakujete od državnozbornih volitev v prihodnjem letu?

Ne glede na občasne nihaje, pogojene s političnimi razmerami, sem se vselej razumel kot

sredinskega politika z nalogo povezovanja sprte in nestrpne leve in desne slovenske politike. Trenutne politične razmere so slabe: gospodarski razvoj dušijo nerazumni vladni ukrepi, v politiki pa je Slovenija razdeljena, kot še ni bila nikoli. Zato velja podpreti vsako politično pobudo, ki bi nudila prostor, da spet stopimo skupaj kot pred 30 leti. Potrebujemo novo neodvisno tretjo pot med levico in desnico, ki bo zagotovila pogoje za pospešen napredek in razvoj, hkrati pa s seboj nosila politično kulturo sodelovanja in strpnosti. Glede naše družbe sem socialen in solidaren, glede trga sem liberalen in sindikalen, glede vrednot pa sem konservativen in tradicionalen. Na teh temeljnih programskih točkah lahko povežemo Slovenijo v ekipo, ki bo spet zmagovala.

Ste eden bolj vidnih osamosvojiteljev, takrat ste vodili parlamentarni odbor za notranjo politiko, skoz katerega je šla vsa osamosvojitvena zakonodaja. Kako danes po 30 letih gledate na odločilne trenutke osamosvajanja Slovenije?

Demokratizacija Slovenije in njeno osamosvajanje predstavlja prvovrsten in enkraten dogodek, ki mu v vsej naši zgodovini ni primerjave. Od samega začetka sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja smo se morali soočiti z nasprotovanjem in celo sovražnostjo. To je bil čas vročičnih pričakovanj, velikih političnih spopadov, pa tudi složnosti. Prevladovala je negotovost, življenjski standard je strmo padal, divjala je draginja in življenje ni bilo ravno lahko. Stari svet se je pogrezal, novi komaj nakažoval. Težko realnost nenehnih groženj iz Beograda, kjer sta kar tekmovali generaliteta Jugoslovanske armade in Miloševićeva nacional-komunistična falanga, je bilo lažje prenašati zaradi ideje boljše prihodnosti. In zaupanja vase.

Navkljub sveži ostrini nove demokracije enotnost slovenskega naroda ni bila nikoli prej in nikoli pozneje tako visoka, kot je bila v času plebiscita in vojne za Slovenijo. Čeprav se je poskušalo na vse politične načine prepričati vojno, se nismo mogli izogniti pretečemu nasilju. Tu je svojo vlogo odvrčanja in obrambe komaj rojene samostojne države z odliko opravila slovenska Teritorialna obramba. Skupaj smo tvegali in izborili našo državo. Le-ta je samorastniško delo slovenskega naroda – ne le peresa, ampak tudi meča. Najprej je ni hotel po svetu nihče, ko pa smo zmagovito končali vojno za osamosvojitve, so nas morali priznati. Zato obletnico praznujmo ponosno in z dvignjenimi zastavami.

Posijalo je sonce

Besedilo: Urankar Žani, predstavnik vasi Križate

Vnajbolj vzhodni vasi Občine Moravče, vasi Križate, je končno posijalo sonce. Vrsto let ni bilo nobenega posluha s strani prejšnje občinske oblasti glede ureditve nekaterih osnovnih zadev, ki so marsikomu danes že samoumevne.

Odkar je na občini novo vodstvo – župan dr. Milan Balažic, podžupan Marko Kladnik in seveda svetniki, ki ju podpirajo, je tudi pri nas viden napredek.

Takoj je bilo poskrbljeno za varnost v cestnem prometu, kajti dobili smo hitrostne ovire, t. i. "ležeče policaje". To je izjemno pomembno, saj je pri nas cesta del igrišča, otrok pa več kot odraslih. Za to gre hvala podžupanu Marku Kladniku, ki se dobro spozna na problematiko varnosti v prometu.

Lansko leto smo dobili težko pričakovani del asfalta, ki povezuje vas z glavno cesto Zagorje–Domžale. Od takrat je tudi veliko več kolesarjev, ki se prej s cestnimi kolesi po neurejeni cesti niso mogli voziti. Tako je narejen korak več v smeri pospeševanja turizma v našem kraju.

V kratkem se obeta asfaltna prevleka še na drugem cestnem odseku, ki nas povezuje s sosednjo občino Zagorje ob Savi, in je zelo pretočen. Končno smo tudi »dobili ime«! Kraj zdaj označujejo table za naselje Križate.

Napredek opažamo tudi v sosednjih vaseh in društvih. To so uspehi, ki so bili uresničeni v času trajanja mandata nove občinske oblasti in o katerih se lahko vsak prepriča na lastne oči. Dejanja so zgovornejša od besed.

Zato se vaščani Križat zahvaljujemo tako županu kot podžupanu in občinskim svetnikom, ki ju podpirajo, za posluh in plodno sodelovanje.

Zahvala moravškim gasilcem

Iskreno se zahvaljujemo moravškim gasilcem, ki so v ponedeljek, 19. aprila 2021, hitro priskočili na pomoč, pomagali pri oživljanju naše mami, se žrtvovali in poskrbeli za domače (z besedami tolažbe, vodo). V njihovi pomoči smo čutili požrtvovalnost, skrb, iskrenost in ljubezen do pomoči drugim.

Družina Proenc

Prvomajski kres v Podstrani

Besedilo in fotografija: Vojka Rebolj

Letošnje lepo vreme je najbrž spodbudilo marsikatero prvomajsko kresovanje, žal le z dovoljeno omejenim številom prisotnih. Čas za postavitve kresa v Podstrani so si vzeli Aleš, Roman in Zdravko. Zrastel je v obliki velike piramide. Tako lepega in mogočne oblike najbrž zlepa še ni bilo videti. Celo vsa bruna so bila zmerjena, da je bila piramida brezhibno sorazmerna. Aleš ga je prižgal v špici, tako da je počasi gorel in dogoreval več ur. Družba je bila prijetna, jedi z žara so prijale, nazdravljanje pa je seveda pasalo zraven. Kar nekaj novih dobrih vicev so si povedali in ostali dolgo v noč, skoraj v jutro. Zahvala gre Alešu, ki je bil oče zamisli in izvedbe tega družabnega dogodka. Zadovoljni udeleženci kresovanja so pri sebi upali na še kdaj.

Nesnice na prodaj

Prodamo jarkice – mlade kokoši v začetku nesnosti. Naše nesnice so zdrave, cepljene proti osmim boleznim. Brezplačna dostava v Krtino ali Moravče, po dogovoru tudi na dom.

Kmetija Šraj, Poljčane
Naročila: 031 751 675

KMETIJA ŠRAJ

Pisma bralcev

Rubrika *Pisma bralcev* je namenjena vsem, ki želite s predlogi, pobudami in kritičnim razmišljanjem izboljšati ali popestriti življenje v občini. Namenjena je tudi javnim vprašanjem občinski upravi, kadar gre za teme, zanimive za širši krog bralcev. Preko pisem bralcev lahko javno postavite vprašanja ali predloge glede samega časopisa. *Pisma bralcev* ne smejo biti žaljiva in zlonamerna. V kolikor gre za vprašanje, naslovljeno na javno osebo ali ustanovo, je objava omejena na dva zapisa z vsake strani na posamezno temo. Teksti naj praviloma ne presegajo 3500 znakov s presledki. *Pisem bralcev* ne lektoriramo in ne popravljamo slogovno. Opravimo samo osnovni pregled teksta in popravimo le tipkarske napake.

***Na tem mestu smo umaknili članek
in sicer zaradi naknadno ugotovljenih netočnosti trditev.***

Popravek k zadnjemu stavku odgovora dr. Milana Balažica v prejšnji številki Novic iz Moravske doline

Gospod Marko Skušek je na uredništvo poslal zahtevo po objavi popravka k zadnjemu stavku odgovora župana občine Moravče dr. Milana Balažica na njegovo pismo (Pisma bralcev, Novice iz Moravske doline št. 3, april 2021). Ob tem je potrebno poudariti, da avtor odgovora dr. Milan Balažič nima razloga, da bi podvomil v informacijo, pridobljeno od virov, ki jim zaupa. Zato ne vidi razloga za opravičilo.

Ker gospod Skušek meni, da so te navedbe prizadele njegovo pravico in interes, spodaj objavljamo popravek, kot ga je poslal v uredništvo.

Tatjana Čop, odgovorna urednica

V prejšnji številki Novic iz Moravske doline, je gospod župan objavil odgovor na moje pismo bralcev z naslovom: Ne, tega nam ni treba, gospod Skušek. Po zaključku njegovega odgovora, je v P.S. napisal: »Vse vaše dušebrižništvo izhlapi ob dejstvu, ki so mi ga posredovali zaupanja vredni občani iz vaše okolice: ljudem se predstavljate kot najožji Reboljev sodelavec in svetovalec. To pojasni marsikaj. Pravzaprav vse.«

Glede na to, da gre za debelo laž in zavajanje bralcev, zahtevam opravičilo.

Marko Skušek

grad Tuštanj

Grad Tuštanj pri Moravčah
nudi prostor za praznovanja,
slavja porok, obhajila ...
Postregli vam bomo z odlično hrano
v krasnem ambientu.
Možnost ogleda gradu.

INFO: 041 841 080, 031 472 650
E-POŠTA: pirnat.peter@gmail.com
gradtustanj.si

Občina Moravče

t: 01 72 47 140 / f: 01 72 31 035

Ponedeljek: 8.00 - 10.30

in 11.00 - 15.00

Sreda: 8.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00

Petek: 8.00 - 10.30 in 11.00 - 13.00

Karitas

Tretji četrtek v mesecu: 17.45 - 18.45

Rdeči križ

g: 031 291 564

Prvi ponedeljek v mesecu:

17.00 - 19.00

Župnijski urad

t: 01 72 31 055

Ponedeljek in petek: 9.00 - 10.00

in 16.00 - 18.00

Pošta

t: 030 718 533

Ponedeljek, sreda, petek:

9.00 - 12.00 in 13.00 - 16.00

Torek, četrtek: 9.00 - 11.00

in 15.00 - 18.00

Sobota: Zaprto

Policijska pisarna

Ponedeljek: 16.00 - 18.00

Petek: 8.00 - 10.00

Zadnje nedeljo v mesecu:

8.00 - 10.00

Osnovna šola Jurija Vege

t: 01 72 31 003 in 01 72 31 210

www.osmoravce.si

Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Vrtec

t: 01 72 31 227

Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Podružnična osnovna šola Vrhpolje

t: 01 72 31 233

Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Zavod za gozdove

Revir Moravče, Vegova 7

g: 041 657 223

Gasilska zveza Moravče

t: 01 72 31 234

24-urna dežurna služba

na telefonu 112

Knjižnica Daneta Zajca

t: 01 72 31 359

Ponedeljek: ZAPRTO

Torek: 13.00 - 19.00

Sreda: 7.00 - 9.00 in 11.00 - 14.00

Četrtek: 13.00 - 19.00

Petek: ZAPRTO

Sobota: 9.00 - 12.00

Ambulanta splošne medicine

t: 01 72 31 008

Ponedeljek in sreda: 12.30 - 19.30

(sprejem do 18.00)

Torek, četrtek, petek: 7.00 - 14.00

Amb. za otroke in mladino

t: 01 72 32 943

Ponedeljek in sreda: 13.00 - 20.00

Torek: 7.00 - 14.00 (ambulanta),

10.30 - 14.00 (posvetovalnica)

Četrtek: 7.00 - 14.00 (ambulanta)

8.30 - 11.00 (sis. pregledi),

Petek: 7.00 - 14.00 (ambulanta)

8.00 - 11.00 (ambulanta)

Diagnostični laboratorij

Ponedeljek in sreda: 12.30 - 19.00

Torek, četrtek in petek: 7.00 - 13.30

Odvzem za biokemične preiskave:

8.00 - 10.00

Zobna ambulanta

t: 01 72 31 150

Ponedeljek in sreda: 6.45 - 13.15

Torek in četrtek: 12.45 - 19.15

Petek: 6.45 - 12.45

Zobna ambulanta za otroke in mladino

t: 01 72 32 750

Ponedeljek in sreda: 7.00 - 14.00

Torek in četrtek: 13.00 - 19.00

Petek: 7.00 - 13.30

Patronažna služba

t: 01 72 32 944

Od ponedeljka do petka: 7.00 - 8.00

Lekarna

t: 01 77 70 245

Ponedeljek: 12.00 - 19.00

Torek, četrtek, petek: 7.30 - 14.00

Sreda: 13.00 - 19.00

Prva sobota v mesecu: 8.00 - 12.00

Kmetijska svetovalna služba KGZS - Zavod LJ, Izpostava KSS Domžale

Šaranovičeva cesta 21a, Vir

t: 01 724 18 45 ali 01 724 48 55

Uradne ure: ponedeljek in sreda

od 8. do 11. ure oz. po dogovoru

Slovenski okoljski javni sklad, mreža ENSVET

Brezplačno energetske svetovanje

gasper.stegnar@ensvet.si

(po predhodnem dogovoru)

Dežurna številka za javljanje okvar na javnem vodovodnem in kanalizacijskem omrežju

01 729 54 30

Avtohiša **KRULC**

Sklepanje avtomobilskih zavarovanj

 Urša Rems Brodar www.nissan-krulc.si ursa.rems@nissan-krulc.si 031-362-397**Nudimo tudi**

Cenitve kasko škod in karoserijska popravila

vse znamke vozil / traktorjev / delovnih strojev

V spomin

Jernej Rotar

*28. avgust 1998 †2. maj 2021

Petega maja smo se poslovili od rogista Pihalne godbe Moravče Jerneja Rotarja, po naše kar Nejca.

Nejcu je bil talent dan že v zibelko, vendar sta za dobro igranje inštrumenta potrebna še trdo delo in podpora staršev, katere pa, kot vemo, v njegovem primeru s strani Janeza in Lidije ni manjkalo. V godbo ga je leta 2009 komaj enajstletnega vpeljal njegov oče, on pa je to poslanstvo nadaljeval in k igranju spodbujal svoje mlajše brate. Godbi je dal veliko; veliko zagona in veselja, s svojo mladostno energijo nas je vselej poživiljal. Godbeništvu je posebno poslanstvo, ki terja veliko časa in truda, katerih Nejcu ni bilo nikoli težko žrtvovati. Vestno je hodil na nastope in vaje ter se nanje vozil dlje od vsakega drugega godbenika, hkrati pa je k dejavni udeležbi pozival tudi druge, saj je vedno govoril: »Pa sej nima veze, kako igraš – važno je druženje pa da smo skup.« Ko se je komu pri igranju zataknilo, nas je usmerjal in nam vlival samozavest. Svoji sekciji je velikodušno pomagal in, kadar je bilo potrebno, je suvereno stopil tudi v čevlje dirigenta. Zadnjič smo skupaj še tradicionalno igrali na prvomajski budnici, nevedoč, da bo to naš zadnji skupni špil. Lepšega slovesa od igranja in korakanja po moravških ulicah z Nejcem si ne bi mogli predstavljati. Čeprav je bil solist, nikoli ni igral sam.

A nismo se poslovili le od godbenika. V prvi vrsti smo se poslovili od prijatelja. Od prijatelja, ki je bil vedno za hec in s katerim nam nikoli ni bilo dolgčas. Vedno nas je znal nasmejati, nas bodriti, hkrati pa je bil tudi prijazen, sočuten in nežen. Poslovili smo se od prijatelja, ki ga imamo radi.

Celo življenje nam vsi govorijo, da moramo življenje uživati v vsej njegovi polnosti. In Nejc ga res je. Bila sta ga sama smeh in sreča in takšnega si bomo zapomnili. Njegovo veselje do glasbe je bilo tako veliko, kot je bilo veliko njegovo veselje do življenja.

In nikoli se ne sprašuj, kaj je glasba dala tebi; raje se vprašaj, kaj si ti dal glasbi. In Nejc je dal sebe. Za to smo mu iz srca hvaležni.

Pihalna godba Moravče izreka iskreno sožalje staršema Lidiji in Janezu, bratom Vidu, Benjaminu in Marcelu ter vsem prijateljem in sorodnikom.

V spomin

Andrej Kocjančič

Pretresljivo je v prvih majskih dneh odjeknila med nami novica, da se je za vedno poslovil naš dober prijatelj in nekdanji član Društva krajanov Limbarska Gora.

Večini je bil najbolj poznan kot dolgoletni član in eden najbolj zagnanih in delovnih ljudi pri Društvu podeželske mladine Moravče, letos pa je postal tudi njen predsednik.

Andrej je bil znan kot delaven in marljiv ter poln energije, ki jo je želel koristno uporabiti, zato je bil vedno pripravljen pomagati vsepovsod. Kot bi vedel, da mu je odmerjeno malo časa in ga mora zato čim bolj izkoristiti.

Tako je dolga leta pomagal pri velikih projektih DK Limbarska Gora, kot so Pohod po nagelj, Slovo poletju z glasbo in Tek na Limbarsko goro. Leta 2013 se je tudi včlanil v Društvo krajanov Limbarska Gora in ostal naš član do leta 2017, ko se je bolj posvetil družini. Kljub temu smo na

njegovo izdatno pomoč še vedno lahko računali in jo tudi dobili. Kot predsednik DPM Moravče jo je obljubil tudi za naprej, tako v svojem imenu kot v imenu društva.

Andrej je imel Limbarsko goro zelo rad, zato se je velikokrat podal na ta priljubljeni hrib in tam večkrat tudi obiskal svoje prijatelje. Ljubil je čudovit razgled, ki se je odpiral iz prav določenih in njemu najljubših kotičkov, kot je na primer »ranč«, kjer je pred leti prebil veliko nedeljskih popoldnevov v družbi prijateljev.

Zelo je spoštoval delavnost in trud hribovskih kmetov. Še vedno se spominjam, ko nas je nekoč obiskal, ko smo na roke spravljali seno na odročnem travniku. Zgrabil je vile in pomagal. »To je življenje, ne pa samo na traktorjih in strojih cel dan,« je dejal. Za mladega fanta iz doline se mi je zdela ta izjava zelo presenetljiva in takrat si je pridobil moje veliko spoštovanje.

Andrej, zelo te bomo vsi pogrešali. Velika hvala ti za vso pomoč in vse prijetne trenutke, ki smo jih preživeli v tvoji družbi! Ohranili te bomo v lepem in trajnem spominu!

Francka Toman

*Nisi se izgubil kot zven v tihoto,
nisi odšel v nič in pozabo,
po tebi merim stvarjem pomen
in tvojo pesem skušam peti za tabo.
(T. Pavček)*

Zahvala

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, dedija, brata, strica

Franca Podržaja

IZ RUDNIKA PRI MORAVČAH

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom in prijateljem, ki ste s svojo prisotnostjo pospremili Franca na poslednjo pot. Hvala za vse izrečene in pisne sožalje, rože, sveče, stisk roke, darove, svete maše in spodbudne misli. Neskončna hvala pevcem moškega pevskega zbora Tineta Kosa za prelepe pesmi in govor, ravno tako gospe Ivici Zupančič za tankočutne besede v slovo. Hvala veteranom in policistom, gospodu župniku in pogrebniemu zavodu za lepo opravljen obred. Hvala vsem, ki vas nismo poimenovali in ste nam stali ob strani, ste ga poznali in spoštovali.

Pogrešamo te.

Vsi tvoji najdražji

*Prazen dom je in dvorišče,
naše oko zaman te išče,
ni več tvojega smehljaja,
le delo tvojih rok ostaja.
Solza, žalost in bolečina
te zbudila ni.
Ostala nam je praznina,
ki hudo boli.*

Zahvala

Z žalostjo sporočamo, da nas je v 70. letu starosti nenadoma in tiho zapustil naš dragi

Jože Kocjančič,

PO DOMAČE BRODARJEV JOŽE.

Ob boleči izgubi našega ata se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki ste nam ob težkih trenutkih stali ob strani. Hvala vsem za izrečena sožalja, sveče, cvetje in darovane svete maše. Posebna zahvala gre župniku g. Kancijanu Čižmanu za lepo opravljen pogrebni obred, pevcem, pogrebni službi Vrbančič, za lepo cvetje cvetličarni Gabi in za lepe besede slovesa Barbari Fale. Iskrena hvala vsem, ki ste ga zadnjikrat pospremili na njegovi zadnji poti in ga ohranjate v lepem spominu.

Vsi njegovi

*Skrb, delo in trpljenje
tvoje je bilo življenje,
bolečine in trpljenje si prestala,
zdaj lahko boš v grobu mirno spala.*

Zahvala

V 58. letu nas je nepričakovano zapustila naša draga hčerka, žena, mami, sestra, mama in tašča

Ivanka Prosenc,

PO DOMAČE PODBREŠKA IVKA Z MOŠENIKA 10.

Iskrena hvala vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom za besede tolažbe, darovane cvetje, sveče in svete maše. Posebna zahvala gre moravškim gasilcem, ki so tisti dan pomagali pri oživiljanju in skrbi za sorodnike ob nenadnem šoku. Hvala gospodu župniku Čižmanu za lepo pridigo in lepo opravljen obred, sosedi Darji Kladnik za srčno prebran govor in družini Vehovec za vso ponujeno pomoč. Hvala pogrebni službi Vrbančič za opravljene pogrebne usluge, da smo se od naše predrage mami lahko v miru poslovili. Hvala vsem, ki ste jo imeli radi in jo boste ohranjali v lepem spominu.

Vsi njeni

*Naj bo spokojen, sladek spanec tvoj,
prinese blaženega miru,
v srcih nosimo te s seboj,
spominjamo se dni,
ko z nami bil si še ti.*

V spomin

2. junija mineva 10 let,
odkar je za vedno odšel naš dragi

France Burja

IZ DOL PRI KRAŠCAH.

Iskrena hvala vsem, ki ga ohranjate v lepem spominu in postojite ob njegovem grobu.

Vsi njegovi

Zahvala

V 92. letu starosti se je od nas poslovila naša draga sestra, mami, babica in pababica

Frančiška Kofol

IZ SV. ANDREJA.

Ob izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem za vsa izrečena sožalja, podporo, podarjene sveče, svete maše in darove za cerkev. Zahvaljujemo se zdravniku dr. Dežmanu, patronažnim sestram, gospodu župniku Kancijanu Čižmanu in pogrebni službi Vrbančič.

Vsi njeni

NLB Mobilna poslovalnica Bank&Go: 3,2,1 – zdaj! Tudi v Moravčah

Kdaj in kje bo v vašem kraju?

Kdaj?

Četrtek, 10. in 24. junij,
ob 9.35.

Kje?

Moravče, Trg svobode,
v bližini cerkve, v centru.

So dnevi, ko smo preprosto veseli. Eden takšnih je bil, ko je naša **NLB Mobilna poslovalnica Bank&Go** začela uresničevati svoje poslanstvo. Moderno opremljena, v rokah odličnih bančnih svetovalcev, našim strankam pripelje bančne storitve, znanje, izkušnje in nasvete v 36 krajev po vsej Sloveniji.

Osebnost je najbolj domač zlasti starejši populaciji, ki pa ji bomo skušali približati tudi druge načine poslovanja, ki premoščajo fizično razdaljo in so na voljo 24 ur na dan. Zato poveste svojim dedkom in babicam, znancom in prijateljem, da bančne opravke lahko uredijo tudi v mobilni poslovalnici.

Nekaj dodatnih ovinkov smo sicer morali prevoziti, da smo danes lahko tukaj. A nič za to, vedeli smo, da ne bo lahko. V NLB zdravje naših strank in zaposlenih postavljamo na prvo mesto ter pri svojem poslovanju dosledno upoštevamo priporočila in ukrepe pristojnih.

Obiskovalce zato pozivamo, da ne pozabijo na preventivne zdravstvene ukrepe: zaščitno masko, razkuževanje rok, ustrezno varnostno razdaljo, vstopajo pa lahko le posamezno.

Urnik in vse aktualne informacije o mobilni poslovalnici pa so vam v vsakem trenutku na voljo na <https://www.nlb.si/bankgo>.

Kaj vam mobilna poslovalnica omogoča?

Če želite urediti finančni opravek ali potrebujete finančni nasvet, morda pomoč glede uporabe spletne in mobilne banke ter drugih načinov poslovanja, ki so vam na voljo 24/7, vam je na voljo naš **bančni strokovnjak**. Za gotovinsko poslovanje pa je na voljo **bankomat**.

V mobilni poslovalnici lahko:

- Odprete bančni račun in sklenete bančni paket.
- Naročite plačilno kartico (Mastercard, Visa, Karanta).
- Oddate vlogo za kredit. (Če vlogo za kredit oddate že prek videoklica, lahko v mobilni poslovalnici le še podpišete pogodbo.)
- Sklenete varčevanje ali depozit in se posvetujete tudi o drugih vrstah naložb.
- Dobite nasvet o življenjskih in premoženjskih zavarovanjih.
- Opravite **brezgotovinsko** plačilo z računa na račun.
- **Na bankomatu** dvignete ali položite gotovino in plačate položnice. Ne pozabite, da za uporabo bankomata potrebujete bančno kartico (osebne računa) ter številko (PIN)

Informacija o odvozu kosovnih odpadkov

BESEDILO: JAVNO KOMUNALNO PODJETJE PRODNIK

Vrsta odpadnika		Previdnostna	Število	Delovni	Povprečna	Obrat/umska	DNEVI ODVOZA	
			stanovnikov	dan	merilna št. odpadkov	količina (m ³)		
		1	2	3	4	(1+2+3+4)/1000		
MKO - mešani komunalni odpadki	801	1	1,0000	2,17	0,1736		8.3., 22.3., 19.4., 3.5.	
EMB - embalaža	1201	1	1,0000	2,17	obračunano v MKO		1.3., 15.3., 1.4., 12.4., 26.4.	
BIO - biološko razgradljivi odpadki	801	1	1,0000	3,58	0,2864		URNIK JE OBJAVLJEN NA SPLETNI STRANI	
Odvoz kosovnih odpadkov								23.3.2021

Primer navedbe datuma na računu za komunalne storitve.

Odvoz kosovnih odpadkov v občini Moravče bo potekal v prihodnjih dveh mesecih. **Datum spomladanskega odvoza kosovnih odpadkov za posamezno odjemno mesto je naveden na računu za komunalne storitve in portalu eProdnik, kjer ga uporabniki lahko preverite že sedaj.**

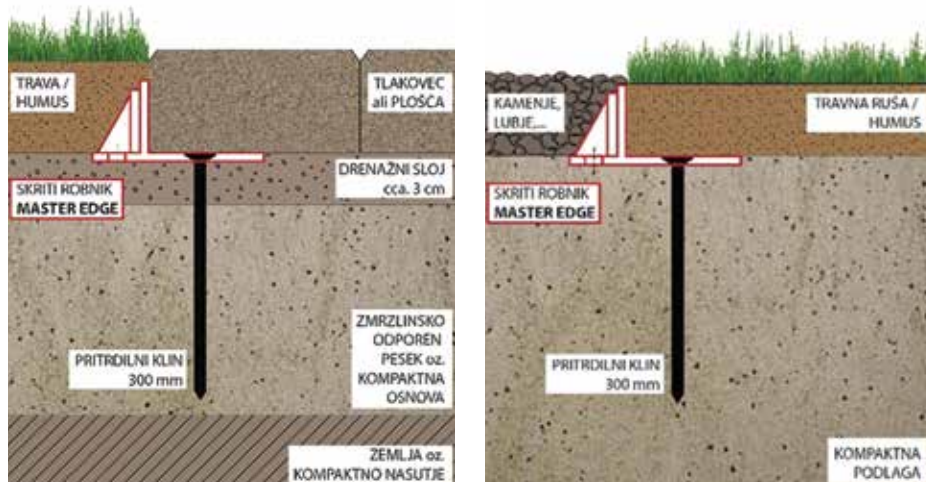
Vsi uporabniki boste o datumu odvoza na vašem naslovu obveščeni tudi z individualnimi obvestili po pošti 14 dni pred odvozom. Uporabnike večstanovanjskih objektov prosimo, da se za informacije glede odvoza kosovnih odpadkov obrnejo na svojega upravnika, ki razpolaga z vsemi potrebnimi informacijami.

Hvala, ker skupaj z nami skrbite za čisto okolje.

Odporni in prožni PVC skriti robniki

Podjetje MESI 2, Žani Urankar s.p., se ukvarja z urejanjem okolic (tlakovanje dvorišč), dobavo in vgradnjo čistilnih naprav in zbiralnikov vode. Smo specializirani pri prodaji in montaži PVC skritih robnikov MASTER EDGE, kar je tudi slovenski proizvod.

To so visoko odporni in prožni PVC profili, ki jih lahko uporabite za ravne linije (model I) ali za okrogline (model S) za odlično in enostavno zaključevanje brez betoniranja. Uporabljajo se pri zaključevanju roba plošč ali tlakovcev na dvoriščih in pločnikih. Zelo veliko se uporabljajo tudi pri vrtnarjih, kjer jih uporabijo za ločitev med travo in peskom ali lubjem. Ne da se jih porabiti za višinske delicaje, uporabljajo se pri ravnih linijah.

Prednosti:

- Hitra in enostavna montaža.
- Lahek izdelek.
- Klik – spajanje.
- Brez betoniranja.
- Brez odpadov.
- Enostavno oblikovanje okroglin.
- Večkratna uporaba – ne obremenjuje okolja.
- Dobavljivi v bližnjih gradbenih trgovinah.

Ni potrebno dodatno utrjevanje z betonom. Spajajo se s klik sistemom, rob fiksirate z jeklenimi žablji (dolžine okrog 30cm), ker so zelo stabilni zaradi njihove projektantske zasnove, se lahko površina prične uporabljati takoj z maksimalno obremenitvijo. To tudi pomeni enostavno montažo. Lahko jih tudi večkrat uporabite. Če se odločite za podaljšanje dvorišča, vrta ali gredice, jih enostavno izpulite in premaknete na zeleno mesto.

Uporabni so za: vrtnarje, gradbince, projektante zunanjih površin in vse lastnike zelenih in ostalih površin.

Izdelek se je na slovenskem trgu zelo prijel in kdor ga je začel uporabljati, ga ne izpusti več iz rok. Dobavljivi so tudi v gradbenih trgovinah.

Kontakt:

MESI 2, Žani Urankar s.p.

Križate 4, 1251 Moravče

e-naslov: info.mesi2@gmail.com

telefon: **070 76 86 52**

Gorec

www.gorec.info

Podjetje Gorec na temeljih družinske tradicije že od leta 1957 nadaljuje proizvodnjo izdelav iz cementnih izdelkov s poudarkom razvijanja novih proizvodov, ki temeljijo na inovativnih oblikah in racionalni tehnološki izvedbi.

Lomljeni zidaki
Betonski bloki
Vogalniki
Opažni bloki
Betonske cevi
in pokrovi
Robniki
Travne plošče
Lomljeni zidaki
Škarprniki
Kape
Čistilne naprave
Tlakovci

Biološke čistilne naprave in zbiralniki vode v betonskih in plastičnih rezervoarjih.

urejanje okolice | tlakovanje

MESI 2

Žani Urankar s.p.

SKRITI ROBNIKI - MASTER EDGE

MESI 2 s.p., Križate 4, 1251 Moravče

M: 070 76 86 52

E: info.mesi2@gmail.com

Nagradna križanka

NAJVEČJI DANSKI OTOK, NA NJEM JE PRESTOLNICA KOPENHAGEN, ZELANDIJA (ORIGINALNO)	EDEN NAJVEČJH MUSLIMANSKIH PRAZNIKOV	NEKDANJI KENJSKI TEKAČ (PAUL)	SREČKO KOSOVEL	KEMIJSKI ELEMENT (Na)	ZVEZNA DRŽAVA V NIGERIJU	DEVETROKOTNIK	NEKDANJI ŠVEDSKI SMUČARSKI SKAKALEC (ANDREAS)	AVTOR: GREGA RIHTAR	NACE ŠUMI	ŠVEDSKI HITROSTNI DRSALEC SEYFFARTH	SKRIVEN NAČRT	ANTIČNA PESEM	IDEALNA INDIJSKA ŽENA	AVSTRIJSKI ZDRAVNIK (CONSTANTIN VON)	TKANINA ZA ROČNO VEZENJE VZORCEV
ODSTOPNINA							DOLGORIPA PAPIGA	KAR JE NANESENO NAS IGRALEC (ALEŠ)							
GESLO															
REKA V ŠVICI, AARE			ČOLN ZA LOV TUNOV KAMNISKA TOVARNA ŽIVIL							OBMOČJE MED EKOSISTEMOMA MAKEDON. PRAZNIK					
AVSTRIJSKI FILOZOF (FERDINAND)					LETOPIŠ					MESTO V TURČIJI JUŽNO-AMERIŠKO GORSTVO					
ZGORNJI DOM NORVEŠKEGA PARLAMENTA							ERA, DOBA	AMERIŠKA IGRALKA GLAZER ŠPIROVEC						ORIANA FALLACI GL. MESTO GEORGIE V ZDA	
LILI NOVY			MESTO V VIPAVSKI DOLINI PORTUGAL. MESTO										JAPONSKA NABIRALKA BISEROV FRANCOŠKA POPEVKA		
GROBO ORIENTALSKO DOMAČE SUKNO			GRŠKA BOGINJA NESREČE	KRAJ PRI KOČEVJU KAR KAJ URADNO DOLOČA				NICOLAS DESSUM TERAPIJA S POLAGANJEM ROK			ŠALA	NICOLAI GEDDA			
MITOŠKO BIVALIŠČE UMRLIH			MEDICA			VISOKI CERKVENI DOSTOJANSTVENIK 2 + 3 = ?								NEKDANJI MADŽARSKI POLITIK (FERENC)	INDIJSKO MESTO Z GROBNICO TADŽ MAHAL
PREBOJNA DOLINA DONAVE V KARPATIH, DZERDAP							JEZERO NA IRSKEM SPODNJI DEL POSODE			MILOST (ZASTAR.)					
KANADSKI POLITIK (LOUIS DAVID, 1844 DO 1885)					SLOVNIČNO ŠTEVILO					ŠPRINTER BOLDON		ZIMSKA PADAVINA			
VICENTE ESPINEL					SARAJEVO							RUDI ZAVRL			
KDOR SKRBI ZA OSEBNO VARNOST KOGA									PRI SKLEDNIK, ZAJEDAVEC						
PREBIVALKA ANTIČNE LJUBLJANE						VZDEVEK HINKA BRATOŽA			KAR KAJ OZNAČUJE						

POMOČ: EKOTON-območje med ekosistemoma, ILANA-ameriška igralka Glazer, LAGTING-zgodnji dom norveškega parlamenta, TROTAR-prisklednik, zajedavec

Geslo boste dobili v potemljenih poljih, ko pravilno rešite križanko. Gesla pošljite v zaprti ovojnici na naslov Občina Moravče, Vegova 9, 1251 Moravče s pripisom »Nagradna križanka« in v njej zapišite tudi svoj naslov. Ovojnico lahko tudi odložite v nabiralnik Občine Moravče (pred vhodom v prostore Občine Moravče). Med pravnimi rešitvami bomo izžrebali nagrajenca oz. nagrajenko, ki bo prejel(a) nagrado. Izžrebani pošiljatelj(ica) pravnega gesla bo prejel(a) nagrado **GOSTILNE IN PICERIJE PRI JURKU**.

Geslo križanke, objavljene v prejšnji številki Novic iz Moravške doline (3/2021) je bilo **PELARGONIJA**. Izžrebana pošiljateljica pravnega gesla gospa Nataša iz Zg. Dobrave bo po pošti prejela nagrado – vrednostni bon za nakup v **Vrtnariji Kocjančič iz Senožeti**.

Montaža senčil, Veneta, Andrej Pergar s.p.

Drtija 6, 1251 Moravče

Zun. žaluzije 'Krpán'
na elektro pogon

Rolo komarnik

Senčenje pergole

Tenda in zunanje
'Krpán' žaluzije

Plise zavese

Za naročilo ali več informacij pokličite na telefon **041 745 180**
ali pišite na e-naslov sencila.veneta@gmail.com.
<https://www.facebook.com/sencilarolete>

MIZARSTVO AVBELJ

IZDELAVA POHIŠTVA PO NAROČILU

Avbelj Milan s.p. –Mizarske storitve
Stegne 1, 1251 Moravče

www.mizarstvo-avbelj.si

info@mizarstvo-avbelj.si

GSM: 041 641 446

Pri Jurku

GOSTILNA IN PICERIJA

DOSTAVA HRANE NA DOM

tel.: 01 723 28 83

gsm: 040 144 783

Trg Svobode 15, 1251 Moravče

<https://www.facebook.com/PicerijapriJurku>

BORIS KOPITAR

SVETUJE

PREVERITE SLUH IN POSKRIBITE ZANJ

POKLIČITE
ZA TERMIN

059 044 055

BREZPLAČNO
PREVERJANJE
SLUHA IN TESTIRANJE
SLUŠNIH APARATOV
BTC LJUBLJANA

OBIŠČITE **AUDIOBM**
AUDIOBM.SI SLUŠNI CENTRI

BARVE LAKI PIRC

NOVA
TRGOVINA
ZA DOM

Sončna ulica 1a, Domžale - Vir

NASPROTI TRGOVINE HOFER

051 647 602

ODPRTO ŽE OD 6. URE

BARVE, AVTOLAKI, ČISTILA ...

3M

TEKNOS

ALCEA C.A.R.F.I.T

- brezplačna kontrola vida
- korekcijska očala
- sončna očala
- športna očala
- kontaktne leče

OK

optika
KRHLIKAR

Očesna optika Krhlikar

Trg svobode 2, 1251 Moravče

T: 01 723 28 22, M: 040 709 232

optika.krhlikar.pe@gmail.com

www.optika-krhlikar.si

RENAULT
Passion for life

Novi Renault servis Kruc v Moravčah

RENAULT STORITEV. Vozite dalje. Uživajte dalje.

Renault priporoča

KRULC d.o.o.
Cesta heroja Vasje 8
1251 Moravče

NUDIMO VAM:
servisiranje vozil, mehanična popravila,
garancijska popravila, karoserijska in ličarska popravila,
centivne škod, sklepanje zavarovanj ...

☎ 01-7231-200
🌐 www.renault.avtohisakruc.si
✉ servis@avtohisakruc.si

INTELLIGENT
MOBILITY

NISSAN

Nissan Qashqai N-Connecta Zares bogato opremljen

- + Inteligentni Around View Monitor
- + NissanConnect z navigacijo
- + Inteligentno zaviranje v sili
- + Samodejno upravljanje dolgih luči

ŽE ZA 199 € /MESEC*
BON OB FINANCIRANJU!

KRULC
ŽE 30 LET POOBlašČENI SERVISER
VOZIL NISSAN

KRULC d.o.o.
Cesta heroja Vasje 8, 1251 Moravče
Delovni čas 08-18, sobota 08-12.
Tel: 01 723 12 00 www.nissan-kruc.si

Kombinirana poraba goriva: 6,8-6,3 l/100 km. Emissioni CO₂: 154-143 g/km. Emissioni stopnje Euro6D Full. Emissioni NOx: 0,0141-0,0194g/km. Emissioni trdnih delcev: 0,0095g/km. Št. delcev (x10¹²): 0,52-0,54. Vrednosti meritev porabe in emisij ustrezajo novemu standardu meritev WLTP (globalno usklajen postopek testiranja za lahka vozila). Ogjikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emissioni iz prometa onesnažujejo zrak in tako pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povšaniam koncentracijam prizemnega ozona delcev PM¹⁰ in PM^{2,5} ter dušikovih oksidov.

*Informativni izračun je narejen na dan 29. 8. 2021 za Nissan QASHQAI 1.6 DIG 140 N-CON CLD. Maloprodajna cena z 3% upoštevanim popustom in DDV znaša 22190,00 €. Informativni izračun za skupni znesek kredita v višini 12.978,25 € je narejen za obdobje obdobja 84 mesecev in upošteva nesporenjavo obrestno mero 749 % in polov v višini 9211,75 € (80% + 10,37 % se lahko spremeni, če se spremeni kakovostni element v kreditni skladni znesek, ki ga mora odplačati kreditogetnik), znaša 17943,16 €, od tega zneska zavarovalna premija 765,59 € in strošek obdržitelj kredita 2955,7 € (kreditogetnik sme ležati v 84 mesečnih obrokih v višini 199,00 €). V mesečni obrok je vključeno zavarovanje za brezposelnost, nezgodno smrt in nezgodno invalidnost. Pogoj avto je sklenitev finančne pogodbe z minimalno financirano vrednostjo 5.000 € in minimalnim trajanjem financiranja 24 mesecev in financiranje je vsaj delno brezplačno. Servisno področje jamstvo in bono za financiranje v vrednosti 500 €, z DDV 5 let jamstvo obnega tvega (zavrnjena garancija ter postopajsko jamstvo za 4, 5 let od 100.000 km, karkoli se zgodi prej, po programu «As new»). Priljubljen je pravico do napak: višja znesek Nissan financiranja. Akcija višja do 30. 6. 2021 od razprodaje zalog Nissan in pridružuje pravico, da priložnostno zaključijo akcijo ali jo podaljšajo, pridružujemo si pravico do napak za morebitne napake ne odgovarjamo in se zanje ne odgovarjamo. Slike so simbolične. Pooblaščen uvoznik Renault Nissan Slovenija, d. o. o. Dunajska 22, 1001 Ljubljana. Več na www.nissan.si

PEPLAST

Brizganje plastičnih mas - PVC ograje - Rolete - Žaluzije - Tende - Komarniki - Garažna vrata

ALU in PVC okna-vrata KRPAN ŽALUZIJE

PEPLAST d.o.o.
Šlandrova cesta 9a,
1251, Moravče, Slovenija
TEL: 01/7232-868
GSM: 041/753-617
info@peplast.si

www.peplast.si

Avtohiša Vesel

Martin Vesel s.p.

SERVIS
Češnjice 16b
1251 Moravče

t. 01 72 31 032
g. 041 687 336

- Priprava vozil za tehnični pregled
- Servisne storitve za vozila vseh znamk
- Brezplačno nadomestno vozilo
- Kleparska dela

• Delovni čas
pon - pet od 8^h - 18^h

www.avtohisavesel.si

TV - INTERNET

Slovenski in tuji TV programi z Limbarske gore
in Krvavca - Kržišča. Brezžično do objekta!

ZANESLJIVO IN UGODNO!

- TV od 16€, INTERNET od 13€, MOBILNI TELEFON od 5€/mesec
- Najbolj gledani kabelski programi s SLO podnapisi, tudi v HD
- INTERNET in IPTV signal tudi s kamniškega gradu, Krma, Ambroža, Velike Planine, Zgornje Javoršice, Kališča, Rožična, Zasavske Svete gore, Peč, Črnivca, Slivne, Sv. Miklavža

☎ 040 997 007

www.zvezdatv.si www.gorosan.com

ZANESLJIV SERVIS LCD TV

VRATA JERMAN

PRODAJA IN MONTAŽA

MARKO JERMAN s.p.

gsm.: 041 387 111

e-mail: mare.jerman@gmail.com

www: montaza-jerman.net

Izmere • svetovanje • prodaja • montaža • servis